

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

(AZERBAIJAN *v.* ARMENIA)

**APPLICATION AND REQUEST FOR THE INDICATION
OF PROVISIONAL MEASURES**

ANNEXES

23 September 2021

CERTIFICATION

The Ambassador of the Republic of Azerbaijan to the Netherlands certifies that the documents listed below and annexed to the Republic of Azerbaijan's Application and Request for Provisional Measures are true and accurate copies of the originals of these documents.

LIST OF ANNEXES

- Annex 1 All-Union Population Census of 1939, Ethnic Make-up of the Population by the USSR Republic, Armenian SSR (Certified Translation)
- Annex 2 Extract from T. de Waal, *Black Garden: Armenia and Azerbaijan Through Peace and War* (New York University Press, 2013) (pages 11–14, 62, 174, 184–185)
- Annex 3 Extracts from G. Nzhdeh, *The Struggle of Sons against Fathers* (edition published by Shushi Special Battalion Union of Freedom Fighters, 2015); G. Nzhdeh, *Tribal Religion Movement*, http://www.hhk.am/files/library_pdfs/24.pdf (Certified Translation)
- Annex 4 USSR State Committee for Statistics, Results of the 1989 All-Union Population Census, Population Structure by Ethnicity, Native Language and Second Language of the USSR Peoples, Moscow 1989 (Certified Translation)
- Annex 5 “Council of Europe slams Armenian president’s ‘ethnic incompatibility’ remarks”, *BBC* (31 January 2003)
- Annex 6 Letter from the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan to the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Armenia dated 8 December 2020

- Annex 7 Letter from the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Armenia to the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan dated 22 December 2020
- Annex 8 Note Verbale from the Permanent Mission of the Republic of Armenia to the United Nations Office and other International Organizations in Geneva to the Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the United Nations Office and other International Organizations in Geneva dated 10 September 2021, Ref. 2203/1415/2021
- Annex 9 Letter from the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan to the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Armenia dated 17 February 2021
- Annex 10 Response of the Delegation of the Republic of Azerbaijan Concerning the Issues Discussed during the Meetings of 2–3 March 2021 dated 23 March 2021
- Annex 11 Note Verbale from the Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the United Nations Office and other International Organizations in Geneva to the Permanent Mission of the Republic of Armenia to the United Nations Office and other International Organizations in Geneva dated 3 May 2021, Ref. 0181/27/21/25
- Annex 12 Note Verbale from the Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the United Nations Office and other International Organizations in Geneva to the Permanent Mission of the Republic of Armenia to the United Nations Office and other International Organizations in Geneva dated 2 September 2021, Ref. 0432/27/21/25
- Annex 13 Extract from M. Melkonian, *My Brother's Road: An American's Fateful Journey to Armenia* (I.B. Tauris, 2008) (page 212)

- Annex 14 Statement by the Chairman of the CSCE Council, CSCE Communication No. 284, Prague, 26 October 1993
- Annex 15 Extract from Report by the Chairman of the CSCE Council on her visit to the Transcaucasian participating States, CSCE Communication No. 301, Prague, 19 November 1993 (pages 7–8)
- Annex 16 Note Verbale from the Office of the Personal Representative of the Chairperson-in-Office on the Conflict Dealt with by the OSCE Minsk Conference to the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan dated 4 June 2015
- Annex 17 Extract from Report of the OSCE Minsk Group Co-Chairs' Field Assessment Mission to the Occupied Territories of Azerbaijan Surrounding Nagorno-Karabakh (2011) (page 6)
- Annex 18 Extract from Report submitted by Azerbaijan to the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, *Destruction of cultural property in the territories of the Republic of Azerbaijan*, C54/20/15.COM/16 (30 November 2020) (pages 2–4, 7, 9)
- Annex 19 Extract from State Commission for Prisoners of War, Hostages, and Missing Persons of Azerbaijan, *File on Novruzov Mirzali, Testimony of Mammadov Vugar Yavar ogly* (2014)
- Annex 20 Extract from State Commission for Prisoners of War, Hostages, and Missing Persons of Azerbaijan, *File on Ismayilov Ramazan, Testimony of Gafarov Rauf Shamshaddin ogly* (1994)

- Annex 21 Extract from Atelier Erich Pummer GMBH, *The Juma Mosque in Agdam/Karabakh: Inspection & Report 2020* (January 2021) (pages 1, 3)
- Annex 22 “Exchange of blows: Baku remembered the rules of war and invited Turkey to a settlement in Karabakh”, *Vesti* (5 October 2020), <https://www.vesti.ru/article/2467934> (Certified Translation)
- Annex 23 “David Babayan: In Hostilities, Artsakhs Are Facing Subhumans”, *Public Radio of Armenia* (15 October 2020), <https://ru.armradio.am/2020/10/15/дaвид-бaбaян-прoтив-арцaxцeв-вoюют-н> (Certified Translation)
- Annex 24 Prosecutor General’s Office of the Republic of Azerbaijan, *Statistics of crimes committed by the Armenian armed forces against the civilian population of the Republic of Azerbaijan during 27.09.2020–10.11.2020* (Certified Translation)
- Annex 25 Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan, *Report on the facts of torture against Azerbaijani soldiers by the Armed Forces of Armenia* (July 2021)
- Annex 26 Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan, *Report on the facts of torture, other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment of Azerbaijani prisoners of war and civilians by Armenia during hostage taking and captivity* (January 2021)
- Annex 27 Prosecutor General’s Office of the Republic of Azerbaijan, *Civilian landmine casualty statistics* (11 August 2021), <https://genprosecutor.gov.az/az/post/4008> (Certified Translation)

- Annex 28 N. Manucharova, “It is strange but we must fight to democratize Azerbaijan”, *Novoe Vremia* (16 March 2004) (Certified Translation)
- Annex 29 Azerbaijan Society of America, “Is Armenia seeking peace?” *Baku Today* (28 March 2004)
- Annex 30 “Decapitation of Private Sloyan by the Azerbaijani is what I[S]IS would do, according to Aziz Tamoyan”, *Armenpress* (5 April 2016) (Certified Translation)
- Annex 31 “Gasparyan urges demonstrating Armenian military strength”, *Sputnik Armenia* (27 September 2020) (Certified Translation)
- Annex 32 Extract from Mine Action Agency of the Republic of Azerbaijan, *Assistance Required for the Republic of Azerbaijan in Humanitarian Mine Action for Safe Reconstruction and Return of IDPs to the Conflict Affected Territories of Azerbaijan* (2021) (pages 2–6)
- Annex 33 Extract from Speech by Nikol Pashinyan, posted on YouTube channel of NEWS AM (13 June 2021), <https://www.youtube.com/watch?v=7lbPymz14zQ> (Certified Translation)
- Annex 34 Extract from Twitter, Inc., *Information Operations Report Archive* (2021), <https://transparency.twitter.com/en/reports/information-operations.html> (With Certified Translation)
- Annex 35 Voxj Mnalu Arvest (VoMA) Social Media Posts (Certified Translation)

ANNEX 1

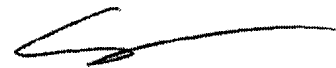
**ALL-UNION POPULATION CENSUS OF 1939, ETHNIC MAKE-UP OF THE POPULATION
BY THE USSR REPUBLIC, ARMENIAN SSR**

(CERTIFIED TRANSLATION)

STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

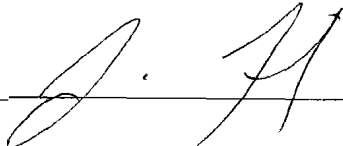
CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Ethan Ly, Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me
this 21st day of SEPTEMBER, 20 21.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

[...]

Institute of Demographics of the National Research Institute “Higher School of Economics”

[...]

**All-Union Population Census of 1939
Ethnic Make-up of the Population by the USSR Republic**

Choose a republic in the list below

Armenian SSR

Ethnicity	Numerical strength
Total	1282338
Russians	51464
Ukrainians	5496
Byelorussians	458
Georgians	652
Azerbaijanis	130896
Armenians	1061997
Uzbeks	35
Turkmens	7
Tajiks	5
Kazakhs	55
Kyrgyzes	4
Karelians	7
Komi	25
Bashkirs	31
Udmurts	32
Tatars	324
Mari	23
Mordvins	655
Chuvash	81
Germans	433
Kalmyks	4
Buryats	9
Jews	512
Kabardians	11
Chechens	3
Ingush	11
Ossetins	263
Avars	4
Dargins	1
Lakis	24
Kumykis	2
Lezgins	189
Other ethnicities in Dagestan	5
Moldovans	26
Abkhazians	2

Adyghe	27
Karachays	2
Oirots	2
Khakases	3
Shors	1
Vepses	2
Gypsies	7
English	1
Arabs	3
Assyrians	3280
Belgians	1
Bulgarians	24
Greeks	4181
Iranians	24
Italians	7
Chinese	1
Koreans	4
Kurds	20481
Latvians	23
Lithuanians	16
Poles	240
Rumanians	3
Slovaks	1
Turks	18
Finns	4
French	7
Czechs	24
Swedes	1
Estonians	26
Others	27
Those who did not specify their ethnicity	151

Source:

- RF Russian State Archive for the Economy (formerly USSR Central State Archive for People's Economy), fund 1562, inventory 336, archival unit 966-1001 (itemized statement f. 15A. Ethnic structure by the USSR, republics, regions, districts)

Also see [Excel file](#) and [Ethnic Makeup of the Population by Russia's Regions as well as 1989 All-Union Population Census. Ethnic Makeup of the Population by Russia's Regions, 1989 All-Union Population Census. Ethnic Makeup of the Population by USSR Republics, 1979 All-Union Population Census. Ethnic Makeup of the Population by Russia's Regions, 1979 All-Union Population Census. Ethnic Makeup of the Population by USSR Republics 1970 All-Union Population Census. Ethnic Makeup of the Population by Russia's Regions 1970 All-Union Population Census. Ethnic Makeup of the Population by USSR Republics](#)

← demoscope@demoscope.ru
 @ Demoscope Weekly
 ISSN 1726-2887

Demoscope Weekly is published with the support of
 the National Institute for Demographic Research - [www.ined.fr](http://wwwINED.fr) (c 2004 r.) ,
 Russian Humanitarian Research Foundation - www.rhf.ru (c 2004 r.) ,
 UNFPA, - www.unfpa.org (c 2001 r.)
 John D. and Cathryn T. MacArthur Foundation - www.macfound.ru (c 2004 r.) ,
 Open Society Institute (Soros Foundation) - www.osi.ru (2001-2002) ,
 UNESCO – 2001, 2005- **2001, 2005**

ДЕМОСКОП *Weekly*

№ 477 - 478
12 - 25 сентября 2011

[О проекте](#)

Институт демографии Национального исследовательского университета "Высшая школа экономики"

[первая полоса](#) [содержание номера](#) [читальный зал](#) [приложения](#)
[обратная связь](#) [доска объявлений](#) [поиск](#) [архив](#) [перевод translation](#)

Демографические показатели по 15 новым независимым государствам

Всесоюзная перепись населения 1939 года. Национальный состав населения по республикам СССР

В расположенном ниже списке выберите республику

Армянская ССР

Национальность	Численность
всего	1282338
русские	51464
украинцы	5496
белорусы	458
грузины	652
азербайджанцы	130896
армяне	1061997
узбеки	35
туркмены	7
таджики	5
казахи	55
киргизы	4
карелы	7
коми	25
башкиры	31
удмурты	32
татары	324
марийцы	23
мордовцы	655
чуваши	81
немцы	433
калмыки	4
буряты	9
евреи	512
кабардинцы	11
чеченцы	3
ингуши	11
осетины	263
авары	4
даргинцы	1
лаки	24
кумыки	2
лезгины	189
прочие народы Дагестана	5
молдаване	26
абхазы	2

адыгейцы	27
карачаевцы	2
ойроты	2
хакасы	3
шорцы	1
вепсы	2
цыгане	7
англичане	1
арабы	3
ассирийцы	3280
бельгийцы	1
болгары	24
греки	4181
иранцы	24
итальянцы	7
китайцы	1
корейцы	4
курды	20481
латыши	23
литовцы	16
поляки	240
румыны	3
словаки	1
турки	18
финны	4
французы	7
чехи	24
шведы	1
эстонцы	26
другие	27
не указавшие национальность	151

Источник:

- РГАЭ РФ (быв. ЦГАНХ СССР), фонд 1562, опись 336, ед.хр. 966-1001 (Разработочная таблица ф. 15А. Национальный состав населения по СССР, республикам, областям, районам)

Смотрите также [Excel файл](#) и [Национальный состав населения по регионам России](#), а также [Всесоюзная перепись населения 1989 года. Национальный состав населения по регионам России](#), [Всесоюзная перепись населения 1989 года. Национальный состав населения республикам СССР](#), [Всесоюзная перепись населения 1979 года. Национальный состав населения по регионам России](#), [Всесоюзная перепись населения 1979 года. Национальный состав населения республикам СССР](#), [Всесоюзная перепись населения 1970 года. Национальный состав населения по регионам России](#), [Всесоюзная перепись населения 1970 года. Национальный состав населения республикам СССР](#).

demoscope@demoscope.ru
© Демоскоп Weekly
ISSN 1726-2887

Демоскоп Weekly издается при поддержке:

Национального института демографических исследований (INED) - www.ined.fr (с 2004 г.)
Российского гуманитарного научного фонда - www.rfh.ru (с 2004 г.)
Фонда ООН по народонаселению (UNFPA) - www.unfpa.org (с 2001 г.)
Фонда Джона Д. и Кэтрин Т. Макартуров - www.macfound.ru (с 2004 г.)
Института "Открытое общество" (Фонд Сороса) - www.osi.ru (2001-2002)
ЮНЕСКО - 2001, 2005

ANNEX 2

**EXTRACT FROM T. DE WAAL, *BLACK GARDEN: ARMENIA AND AZERBAIJAN
THROUGH PEACE AND WAR* (NEW YORK UNIVERSITY PRESS, 2013)
(PAGES 11–14, 62, 174, 184–185)**

Thomas de Waal

ARMENIA AND AZERBAIJAN
THROUGH PEACE AND WAR

black garden

10TH-YEAR ANNIVERSARY EDITION, REVISED AND UPDATED

NEW YORK UNIVERSITY PRESS
New York and London

NEW YORK UNIVERSITY PRESS
New York and London
www.nyupress.org

© 2003, 2013 by New York University
All rights reserved

References to Internet websites (URLs) were accurate at the time of writing.
Neither the author nor New York University Press is responsible
for URLs that may have expired or changed since the manuscript was prepared.

LIBRARY OF CONGRESS CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA

De Waal, Thomas.

Black garden : Armenia and Azerbaijan through peace and war / Thomas de Waal. —
10th-year anniversary edition, revised and updated.

pages cm

Includes bibliographical references and index.

ISBN 978-0-8147-6032-1 (paperback)

1. Nagorno-Karabakh Conflict, 1988–1994. 2. Armenia (Republic)—Relations—Azerbaijan.
3. Azerbaijan—Relations—Armenia (Republic) I. Title.

DK699.N34D4 2013

947.5408'54—dc23

2012049431

New York University Press books are printed on acid-free paper,
and their binding materials are chosen for strength and durability.
We strive to use environmentally responsible suppliers and materials
to the greatest extent possible in publishing our books.

Manufactured in the United States of America

Text design by Marcelo Agudo

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

February 1988

An Armenian Revolt

A Soviet Rebels

The crisis began in February 1988 in the depths of the Soviet Union. The central square of Stepanakert, a small but beautifully situated town in the mountains of the southern Caucasus, was a large open space, perfectly suited for public meetings. A large statue of Lenin (now removed) dominated the square with the neoclassical Regional Soviet building and a steep hill raking up behind it. A long flight of steps fell down to the plain of Azerbaijan below.

On 20 February 1988, the local Soviet of the Nagorny Karabakh Autonomous Region of Azerbaijan—essentially a small regional parliament—sitting inside a concrete-and-glass building on the square, resolved as follows:

Welcoming the wishes of the workers of the Nagorny Karabakh Autonomous Region to request the Supreme Soviets of the Azerbaijani SSR and the Armenian SSR to display a feeling of deep understanding of the

aspirations of the Armenian population of Nagorny Karabakh and to resolve the question of transferring the Nagorny Karabakh Autonomous Region from the Azerbaijani SSR to the Armenian SSR, at the same time to intercede with the Supreme Soviet of the USSR to reach a positive resolution on the issue of transferring the region from the Azerbaijani SSR to the Armenian SSR.¹

The dreary language of the resolution hid something truly revolutionary. Since 1921, Nagorny Karabakh had been an island of territory dominated by Armenians inside the Soviet Republic of Azerbaijan. Essentially, the local Armenian parliamentary deputies wanted the map of the Soviet Union redrawn and to see their region leave Soviet Azerbaijan and join Soviet Armenia. The USSR was already in the third year of rule by Mikhail Gorbachev, but it was still a frigid and orderly state. Gorbachev had proclaimed the doctrines of *glasnost* and *perestroika*, but they were still policies that the Communist Party regulated from above. The resolution by the Soviet in Nagorny Karabakh altered all this. By calling on Moscow to change the country's internal borders, the Karabakh Armenians were, in effect, making politics from below for the first time in the Soviet Union since the 1920s.

A week before the Regional Soviet's resolution, on Saturday, 13 February, a group of Karabakh Armenians had staged another unprecedented event in Lenin Square: an unsanctioned political rally. Several hundred people gathered and made speeches calling for the unification of Karabakh with Armenia. Two or three rows of policemen surrounded the demonstrators, but they were local Armenians who had been tipped off in advance and allowed the protest to go ahead. The rally was timed to coincide with the return of a delegation of Karabakh Armenian artists and writers who had taken a petition to Moscow. The head of the returning delegation, the local Armenian actress Zhanna Galstian, made the first speech to the assembled crowd. She spoke very briefly, saying that she felt happy "because by coming out here, the Karabakhi has killed the slave in himself."² The crowd chanted back the Armenian word "Miatsum!" or "Unity!" the one-word slogan that came to symbolize their campaign. The organizers of the rally had every reason to be afraid. No one had organized political demonstrations in the Soviet Union in living memory. At least two of the activists later admitted that they had fully expected to be arrested.³ To ward off arrest, they had devised slogans that proclaimed that they were Soviet loyal citizens acting within the spirit of *glasnost*. Banners carried the slogan "Lenin, Party, Gorbachev!"

In the course of these days in February 1988, many Soviet officials found that the ground under their feet was not as firm as they had believed. Members of the Communist Party hierarchy were openly disagreeing with one another, and the leadership in Moscow quickly concluded that it could not simply crush the dissenters by force. Practicing Gorbachev's new spirit of tolerance, the Politburo told the Azerbaijani Party leaders that they should use only "Party methods"—persuasion, rather than force—to resolve the dispute. Gorbachev also decided that neither local Karabakh Armenian nor republican Azerbaijani security forces could be relied on to keep order and had a motorized battalion of 160 Soviet Interior Ministry troops dispatched from the neighboring republic of Georgia to Karabakh. As it turned out, Interior Ministry soldiers were to stay there for almost four years.⁴

The demonstrators in Stepanakert became more vocal. Within a week there were several thousand people in Lenin Square. Zhanna Galstian remembers an almost religious exaltation as people began to shake off the fear inbred in all Soviet citizens. "There was the highest discipline, people stood as though they were in church," she commented. The Armenian political scientist Alik Iskandarian, who went to Stepanakert to investigate, says he found "a force of nature": "I saw something elemental, I saw a surge of energy, energy that could have been directed in another direction. Actually, the conflict began very benignly at the very beginning . . . it was an astonishing thing. I had never seen anything like it in the Soviet Union—or anywhere."⁵

Yet Nagorny Karabakh was not only an Armenian region. Roughly a quarter of the population—some forty thousand people—were Azerbaijanis with the strongest ties to Azerbaijan. This sudden upsurge of protest in the mainly Armenian town of Stepanakert, however peaceful its outer form, could not but antagonize them. You had only to tilt your head in Stepanakert to see the neighboring town of Shusha—90 percent of whose inhabitants were Azerbaijani—high on the cliff top above. The Azerbaijanis there were angry and began to organize counterprotests.

Events moved with speed. Eighty-seven Armenian deputies from the Regional Soviet exercised their right to call an emergency session of the assembly for Saturday, 20 February. Two top officials—the local Armenian Party leader, Boris Kevorkov, who was still fully loyal to Azerbaijan, and the first secretary of the Communist Party of Azerbaijan, Kamran Bagirov, tried and failed to stop the session's taking place. The emergency session finally began at about 8 p.m., four or so hours behind schedule

and in an explosive atmosphere. Late in the evening, 110 Armenian deputies voted unanimously for the resolution, calling for Nagorny Karabakh to join Soviet Armenia. The Azerbaijani deputies refused to vote. In a scene of high farce, Kevorkov tried to swipe the stamp needed to confirm the resolution.⁶ Journalists at the local newspaper, *Sovetsky Karabakh*, doubled the impact of the resolution by working late into the night on a special edition. Next morning, amid the usual dull TASS bulletins and reprints of *Pravda*, the paper published two columns on the right side of the front page announcing the local Soviet's intention to leave Azerbaijan.

“Something Completely New”

On 21 February 1988, the Politburo met in the Kremlin to hold the first of many sessions devoted to the crisis. Heeding a keen instinct of self-preservation, members began by rejecting out of hand the Regional Soviet's demand. Gorbachev said later that there were nineteen potential territorial conflicts in the Soviet Union and he did not want to set a precedent by making concessions on any of them. The Communist Party's Central Committee passed the text of a resolution blackening the disloyal Karabakhis as “extremists”:

Having examined the information about developments in the Nagorny Karabakh Autonomous Region, the CPSU Central Committee holds that the actions and demands directed at revising the existing national and territorial structure contradict the interests of the working people in Soviet Azerbaijan and Armenia and damage interethnic relations.⁷

Other than taking this rhetorical step, it was far less obvious to the Politburo what it should do next. It ruled out the option of mass arrests but lacked any experience of dealing with mass political dissent. As the Politburo's adviser on nationalities, Vyacheslav Mikhailov, admitted, “This was something completely new for us.” After all, the revolt came from a Soviet institution, and the Karabakh Armenians were prepared to make the argument that all they were doing was shaking the dust off Lenin's moribund slogan “All power to the Soviets.”

Gorbachev tried dialogue. He dispatched two large delegations to the Caucasus, one of which traveled to Baku and then on to Nagorny Karabakh. In Stepanakert, the Moscow emissaries called a local Party plenum, which voted to remove Kevorkov, who had been the local leader in Nagorny Karabakh since 1974, the middle of the Brezhnev era. Kevorkov's more

The installation of new leaders in Armenia and Azerbaijan did nothing to halt the crisis. The new Armenian leader Suren Harutiunian quickly decided to run before the prevailing nationalist wind. A week after he took office, on 28 May 1988, Harutiunian allowed the outlawed flag of the First Armenian Republic, the red-blue-and-orange tricolor, to be unfurled for the first time in almost seventy years in Yerevan. On 15 June, the local parliament, the Supreme Soviet of Armenia, adopted a resolution in which it formally gave its approval to the idea of Nagorny Karabakh's joining Armenia. The resolution was the opening shot in what came to be called "the war of laws." Regional Party organs, ditching the old Soviet principle of "democratic centralism," passed legislation that openly antagonized one another. On 17 June, the Azerbaijani Supreme Soviet passed a counterresolution, reaffirming that Nagorny Karabakh was part of Azerbaijan. Then on 12 July, the Regional Soviet in Stepanakert passed an even more implacable resolution than it had in February: it voted to secede unilaterally from Azerbaijan and rename Nagorny Karabakh "the Artsakh Armenian Autonomous Region."

Armenia, formerly one of the most loyal of republics, turned into the leading rebel in the Soviet Union. The Politburo hard-liner Anatoly Lukyanov reportedly threatened the Karabakh Committee, telling its members, "You don't frighten me with your demonstrations, I saw Czechoslovakia [in 1968]."¹² On 5 July, a contingent of troops was sent in to remove demonstrators by force from Yerevan's Zvartnots Airport. Shots were fired and truncheons were wielded, and one student protestor died. A new wave of demonstrations with a more markedly anti-Soviet flavor followed.

The 18 July session of the full Soviet parliament, the USSR Supreme Soviet, in Moscow was invited to give a definitive verdict on the dispute. The atmosphere was stormy, as an often-angry Gorbachev clashed with several of the Armenian delegates. The session reconfirmed that Nagorny Karabakh was staying within Azerbaijan. In his closing remarks, Gorbachev declared: "I will tell you that today's Presidium meeting saw more self-criticism on the part of the Azerbaijanis and less on the part of Armenia's representatives." He went on to accuse the Armenians of an "unacceptable" campaign that undermined *perestroika*.¹³ But the general secretary also took a step that was unpopular in Azerbaijan, deciding to appoint a "special representative" for Nagorny Karabakh, who would have the power to overrule the Party leaders in Baku.

authority, was demoralized and leaderless. No longer facing proper resistance, the Armenian fighters moved back into Shaumian region, recapturing the villages of Erkech, Manashid, and Buzlukh, which they had lost during Operation Ring.

The August events accelerated the breakup of the Soviet Union, and the Union Republics began to make declarations of independence. Mutalibov declared Azerbaijan independent on 30 August 1991, and the Azerbaijani Communist Party dissolved itself on 14 September—although the same leadership stayed in charge. On 8 September, Mutalibov was elected Azerbaijan's first president, but it was a mechanical victory: his was the only name on the ballot after all the opposition contenders either boycotted the polls or withdrew. In the same week, Heidar Aliiev began his political comeback, being elected speaker of parliament in the exclave of Nakhichevan and acquiring a new independent power base.

In Armenia, the referendum on independence scheduled for 21 September 1991 became a technicality and 95 percent of the population voted in favor. Three weeks later, on 16 October, Levon Ter-Petrosian was elected president with a large majority. Ten of the original eleven members of the Karabakh Committee were given senior state posts in government or parliament, completing their triumph.

The independence of Azerbaijan and Armenia—recognized internationally early in 1992—raised their conflict to a new interstate level. Azerbaijan immediately felt it possessed an even stronger argument than before. Formally, the new states retained their old borders and so Nagorny Karabakh was—and is—an internationally recognized part of Azerbaijan. The Armenians risked international opprobrium, by laying claim to a part of an independent country. They sidestepped this problem by declaring Nagorny Karabakh “independent”—and thus no longer the responsibility of Yerevan. The regional Soviet in Stepanakert declared the independence of the new “Nagorny Karabakh Republic” on 2 September 1991, three days after Azerbaijan had declared independence. It asserted that under Soviet law autonomous regions had the right to secede from newly independent states.

The declaration of “independence” by Nagorny Karabakh—a region with little more than 100,000 inhabitants—was primarily a sleight of hand that allowed Armenia to say that it was only an interested observer, not a party to the conflict. However, it was also an act of self-assertion by the Karabakh Armenians, whose agenda never fully coincided with that in Yerevan. The speaker of Karabakh's newly elected parliament and *de facto*

small girl, had terrible injuries: only her face was left.” The Azerbaijani prosecutor Yusif Agayev saw powder around the gunshot wounds and concluded that many of the victims had been shot at point-blank range: “They were shot at close range. We went to the place where it happened. It was obvious to me as a specialist.”²⁴ As well as those shot down, dozens of victims died of cold and frostbite in the woods. More than a thousand Khojaly residents were taken prisoner, among them several dozen Meskhetian Turks, refugees from Central Asia.

There are varying estimates of how many Azerbaijanis were killed in or near Khojaly. Probably the most reliable figure is that of the official Azerbaijani parliamentary investigation, which put the death toll at 485. Even taking into account that this number includes combatants and those who died of cold, it still dwarfs any body count of the Nagorny Karabakh war. The number of Azerbaijanis who returned fire was small; this could not excuse the clear targeting of hundreds of civilians, including children, in an open space and the shooting of defenseless people on the ground.²⁵

Slowly the news got out that a massacre had taken place at Khojaly. At first many in the outside world were reluctant to believe it because most international media coverage of the conflict had hitherto portrayed the Armenians as the main victims of the conflict, rather than aggressors. A self-justificatory newspaper interview given in April 1992 by the former Azerbaijani president Ayaz Mutalibov did not help. Mutalibov, seeking to minimize his own role in the failure to defend the town, put the blame for the massacre on the Popular Front. His interview was much quoted in Armenia.²⁶

Yet Armenians now do admit that many Azerbaijani civilians were killed as they fled Khojaly. Some blame irregular Armenian fighters, acting on their own behalf. An Armenian police officer, Major Valery Babayan, suggested revenge as a motive. He told the American reporter Paul Quinn-Judge that many of the fighters who had taken part in the Khojaly attack “originally came from Sumgait and places like that.”²⁷

Asked about the taking of Khojaly, the Armenian military leader Serzh Sarkisian said carefully, “People don’t speak loudly about these things.” “A lot was exaggerated” in the casualties, and the fleeing Azerbaijanis had put up armed resistance, he claimed. Sarkisian’s summation of what had happened, however, was more honest and more brutal:

But I think the main point is something different. Before Khojaly the Azerbaijanis thought that they were joking with us, they thought that the Armenians were people who could not raise their hand against the civilian

population. We needed to put a stop to all that. And that's what happened. And we should also take into account that among those boys were people who had fled from Baku and Sumgait.

Sarkisian's account throws a different light on the worst massacre of the Karabakh war, suggesting that the killings may, at least in part, have been a deliberate act of mass killing as intimidation.²⁸

Mutalibov Falls

The Khojaly killings triggered a crisis in Baku. Azerbaijanis denounced their government for not protecting the town. Hundreds of men for whom Karabakh had hitherto been a distant dispute volunteered to fight. Accusations flew back and forth as to why a planned operation to break the siege of the town had not been mounted. A Khojaly survivor, Salman Abasov, complained later:

Several days before the events of the tragedy the Armenians told us several times over the radio that they would capture the town and demanded that we leave it. For a long time helicopters flew into Khojaly and it wasn't clear if anyone thought about our fate, took an interest in us. We received practically no help. Moreover, when it was possible to take our women, children, and old people out of the town, we were persuaded not to do so.²⁹

When the Azerbaijani parliament met on 3 March, opposition deputies demanded that a film shot by the cameraman Jengiz Mustafiev be shown in the chamber. "The first frames of the film started rolling—and the next ten minutes changed the history of the country," writes Goltz. Mustafiev had flown into the hills above Aghdam in a helicopter. As he landed, his camera scanned dozens of dead bodies strewn along the valley. There were villagers in bright headscarves and winter coats lying in the mud and half-melted snow. A sobbing man picked up a dead child in a red anorak, its face muffled in a scarf, and handed it into the helicopter.

Faced with images like these, the ruling regime crumbled. On 6 March, facing an ultimatum from the opposition, Mutalibov resigned. Officially the new speaker of parliament, Yaqub Mamedov, became Azerbaijan's acting head of state. He was, however, not a professional politician but merely the rector of Baku's Medical University. In practice power was slipping into the hands of the opposition. Mamedov acknowledged

ANNEX 3

**EXTRACTS FROM G. NZHDEH, *THE STRUGGLE OF SONS AGAINST FATHERS*
(EDITION PUBLISHED BY SHUSHI SPECIAL BATTALION UNION
OF FREEDOM FIGHTERS, 2015); G. NZHDEH,
*TRIBAL RELIGION MOVEMENT,***

[HTTP://WWW.HHK.AM/FILES/LIBRARY_PDFS/24.PDF](http://www.hhk.am/files/library_pdfs/24.pdf) (CERTIFIED TRANSLATION)

STRATEJİ KOMMUNİKASIYALAR
MƏRKƏZİ

Centre for Strategic Communications

Address: Neftchilar ave. 24, Baku 1000, Azerbaijan

20.09.2021

Baku, Azerbaijan

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Armenian into English of the excerpts concerning the “Tseghakron” ideology extracted from attached files: “Garegin Nzhdeh Struggle” and “Garegin Nzhdeh Tribal Religion Movement”.

Aydin Baghirov, expert in the Armenian language

Affirmed by

Ali Abdullayev, deputy chair of the Centre for Strategic Communications

Translation of an excerpt from “Garegin Nzhdeh Struggle”

Page #	Armenian Transcript	English Translation
61-62	<p>Նվաճելի է նյութական Հայրենիքը, հոգևորը՝ գրեթե ոչ: Երբ կորցնելով իրենց անկախությունը, շատ անգամ և հայրենի երկիրը ժողովուրդները շարունակում են իրենց հոգու մեջ ապրեցնել աննյութեղեն, միստիկ Հայրենիքը, նրանց աշխարհագրական Հայրենիքը երկար չի մնա օտարների ձեռքին: Երբ թրքությունն այսօր կաշվից դուրս է գալիս սրբելու մեր ցեղագրական հետքերն իսկ մեր պատմական Հայրենիքում, ես ծիծաղում եմ նրա անհատակ տգիտության վրա և հարց տալիս. «Պիտի կարողանա՞ս սպանել հայ ժողովրդի պատմական հիշողությունը»:</p> <p>Ասել է՝ իմ երկիրը ժամանակավորապես մնալով օտար լծի տակ, չի կարող դառնալ այդ օտարի Հայրենիքը, քանզի Արևելքի անուղղա խուժը, որ թրքություն կկոչվի, ոչինչ ունի տված այդ երկրին՝ ո՛չ մեծ մեռելներ, ո՛չ միտք, ո՛չ զգացում:</p>	<p>Can the material homeland be occupied? Yes. However, not the spiritual homeland. When nations lose their homeland materially, they live their homeland mystically in their spirituality. In this situation, their homeland does not remain in foreign hands for many years. Today, when Turks want to erase the traces of our historical homeland, I laugh at their ignorance and ask: "Can you destroy the historical memory of the Armenian people?" While the villains of the so-called Turks of the East cannot give our country any thoughts or feelings, my country cannot become someone else's homeland even if it is temporarily in foreign hands.</p>

Translation of excerpts from “Garegin Nzhdeh Tribal Religion Movement”
 (File named “Garegin_Nzhdeh_Tribal_Religion_Movement”)

Page #	Armenian Transcript	English Translation
7	<p>Նոր կառավարությունը թույլ տվեց մի շարք կոպիտ սխալներ, որոնց մեջ ամենից ճակատագրական եղավ երեք հազար թաթար-թուրքերի՝ իբրև քոչվոր, իսկ իրականում՝ որպես ծպտյալ դավադիրներ, Սիսիան ազատ մուտքի արտոնումը: Երկու տարվա կռիվների ընթացքում, քշնամու 15 հազար սպանվածի դիմաց Սյունիքը տվեց ընդամենը մի քանի տասնյակ զոհ, իսկ մոտ 200 գյուղեր մաքրագործվեցին թուրքերից ու վերադարձվեցին հայերին:</p>	<p>Due to a blunder by the new government, 3000 Tatar-Turkish nomads, in fact traitors, were granted free access to Sisian. After two years of fighting, the enemy suffered fifteen thousand casualties, while Sunik suffered dozens. 200 villages were liberated from the Turks and returned to the Armenians.</p>
9	<p>1932թ. Սոֆիայում լույս տեսավ նրա հերթական գրքույքը՝ «Ցեղի ոգու շարժը» վերնագրով, որում (ինչպես նաև «Խռովք» ամսագրում նույն թվի լույս տեսավ «Ցեղակրոնություն իբրև հաղթանակի գորություն» հոդվածում) նախանշվեց հայկական ցեղային շարժում:</p> <p>Բոլոր ուժերը կենտրոնացնել են հակաթուրքական ճակատում:</p>	<p>In 1932, Nzhdeh's new book, "The Movement of the Nation's Perseverance", was published in Sofia. The same article was published in the magazine "Resentment" as "Tseghakronism - as the power of victory". This laid the foundation of the Armenian national movement. All forces must be mobilized on the anti-Turkish front.</p>

<p>24</p>	<p>Ես ցեղահաւատ եմ, եւ ահա՛ պաշտում եմ եւ մի այլ աստուածութիւն – ցեղիս արի՛նը, որի անարատութեան մէջ է իմ ցեղի ապագան:</p> <p>Ես ցեղահաղորդ եմ, եւ ահա՛ զգում եմ, որ իմ անձը աւելի՛ իմ գերագոյն ծնողին – իմ ցեղին է պատկանում, քան իմ անմիջական ծնողներին:</p> <p>Ես իմ ժողովրդի քաղաքական ճակատագրով զբաղուելու պարտականութիւն ունիմ ես:</p> <p>Յեղակրօնը, որի նշանաբանն է – աւելի՛, է՛լ աւելի զօրութիւն:</p> <p>Յեղակրօնն էլ է ձգտում երջանկութեան – տեսնել թէ ինչպէ՛ս աճում է իր ժողովրդի զօրութիւնը եւ արդարօրէն ընդարձակում է Հայաստանը:</p>	<p>I adore my race (roots), I am the successor of my roots, and I will personally serve my people and my parents. I'm fighting for my roots, I'm a Tseghakron. My generation bears a greater burden. Tseghakron's symbol is to be stronger. Tseghakron wants to see how the people are consolidating and how Armenia is expanding.</p>
<p>25</p>	<p>Յեղիս թշնամիներ են թուրքը, բոլշեւիկը եւ նրանց հայադաւ գործակալները:</p> <p>Թուրքի հետ զինակցած Հայաստան, որովհետեւ նրանից ցայսօր օգտուեց ցեղիս գերեզմանավորը - թուրքը, միայն թուրքը:</p> <p>Յեղակրօն եմ , ասել է՝ պարտիմ, կամիմ, կարող եմ գերազանցել, եւ պէտք է գերազանցեմ ցեղիս թշնամիներին - նախ թուրքին:</p> <p>Յեղակրօնը՝ մարտիկ է կամ պատրաստում է դառնալ այդպիսին:</p> <p>Անձնական կամքի մշակութեամբ՝ ցեղակրօնը սատարում է հայ ոգու հսկայացումին:</p>	<p>The enemies of my race (roots) are the Turks, the Bolsheviks and their allies. Only Turks destroy my race (root).</p> <p>I am "Tseghakron", and I must defeat the enemy of my race (root), the Turks.</p> <p>Tseghakron is either a warrior or prepares to be one. Tseghakron voluntarily helps Armenian spirit to grow.</p>
<p>26</p>	<p>Ուխտերի նշանաբանն էր. «Հայաստանը՝ հայերին»:</p>	<p>The motto of Ukhts - Armenia is for Armenians.</p>

<p>28</p>	<p>1941թ. հուլիսին, Չիկագոյում գումարված ամերիկահայ Ցեղակրոն Ուխտերի 8-րդ Պատգամավորական ժողովը որոշեց կազմակերպությունը վերանվանել «Ամերիկայի Հայ երիտասարդաց դաշնակցություն»:</p> <p>Վերանվանումը բացատրվում էր նրանով, որ իբր ցեղակրոն դժվար էր օտարներին բացատրել «ցեղակրոն» բառի նշանակությունը:</p>	<p>The organization was renamed "Armenian Youth Dashnaktsutyun" at the 8th representative meeting of the Tseghakron in Chicago in 1941. They attributed this to the difficult explanation of the meaning of the word Tseghakron.</p>
<p>31</p>	<p>Հաղորդակից լինել Ցեղին, կնշանակի՝ նրանով որոշել քո անհատական երջանկությունն ու ազատությունը:</p> <p>Ցեղակրոնության մեջ Ցեղի արյունը աստվածություն է, քանզի սրանով է նաեւ պայմանավորված Ցեղի հոգեմարմնական կերտվածքը: Ցեղակրոնությունը քարոզում է պաշտամունք Ցեղի արյան նկատմամբ:</p> <p>Այլ խոսքով, Ցեղակրոնությունը մերժում է խառնացեղ ամուսնությունները:</p>	<p>Being related to one's race (root) means that your happiness and freedom are determined with it. Being a Tseghakron is the deification of the blood of the race (root) because the spiritual form of the race (root) depends on it. Being a Tseghakron requires worshiping the blood of the race (root). In short, Tseghakron is against mixed marriages.</p>
<p>33</p>	<p>Հայ կոչվելու արժանի չէ նա, ով մեր երկրագնդի վրա հայ անունից ավելի մի այլ բան է սիրում:</p> <p>Ցեղակրոնությունը չի՝ ընդունում միայն կույր բնագրի կամ զուտ տրամաբանության վրա հենված ցեղապաշտություն, ցեղասիրություն:</p>	<p>Whoever in the world loves anything other than the Armenian name has no right to call themselves an Armenian. Tseghakron does not accept a logical lineage.</p>
<p>35</p>	<p>Ցեղակրոնությունը, այդպիսով, հայրենատեր դառնալու կամք է:</p> <p>Այն նաեւ վրեժխնդրության պարտավորություն է, թուրքին չներելու պատգամ եւ, ըստ այդմ, վրիժակների դարբնոց, մի հայ գոհի փոխարեն աշխարհ կգան երկու նոր վրիժակներ:</p>	<p>Tseghakron is the will to own the homeland. Not to take revenge on the Turk, to forgive him - that is, to forgive one of his sins means leading to another.</p>

36	Ցեղակրոնությունը պահանջում է՝ աններում վրեժ թուրքից:	Tseghakron requires vengeance against the Turks.
37	Նժդեհը Ցեղի թշնամի է հռչակում թուրքին:	Nzhdeh considers Turks the enemy of the race (roots).
41	<p>Ցեղակրոնությունը՝ հաղթանակի երաշխիք է:</p> <p>Գերազանցելու ճիգ է Ցեղակրոնությունը:</p> <p>Նա ուսուցանում է, թե Ցեղի արտաքին թշնամիներին գերազանցած լինելու համար, պետք էնախ գերազանցել իր նախորդ սերնդին:</p> <p>Նժդեհն ասել է, թե հայը միայն Ցեղակրոնությամբ կարող է հաղթել:</p> <p>Ցեղամարդ հայի գաղափարատիպն է ցեղակրոնը:</p> <p>Նա ատում է վախկոտությունը:</p>	<p>Tseghakron is a guarantee of victory. Being a Tseghakron is an attempt for superiority. It teaches that you must defeat the mistakes of your previous race (root) in order to defeat the external enemy of the race (root). According to Nzhdeh, an Armenian can defeat the enemy only with Tseghakron. Tseghakron is the Armenian race's (root's) ideology. He hates cowardice.</p>
42	Ցեղակրոնը թշնամի է ճանաչում թուրքին:	Tseghakron considers Turks its enemy.
		<p>Literary translation for the term "Tseghakron":</p> <p>The word tseghakron is a combination of two words. 1. tsegh – race, root, lineage, tribe, clan 2. gron - religion.</p>

«Ուր՝ հայրեր, այնտեղ՝ Հայրենիք»,– պատգամել է Նիցշեն: «Դուք,– ասել է ժորեսը,– դուք կապված եք այդ հողին այն ամենով, որ գոյություն է ունեցել ձեզնից առաջ, այն ամենով, որ ստեղծել է ձեզ, այն ամենով, որ դուք կստեղծեք, անցյալով և ապագայով, գերեզմանների անշարժությամբ և օրորոցների երգով»:

Հայրենիք: Երկյուղած սեր և հարգանք դեպ մեր նախահայրերի հիշատակը, դեպ մեր կրոնը, որ ցեղի սիրտն է, դեպ մայրենի լեզուն, որ հայրենասիրության թթխմորն է, դեպ տոհմիկ գրականությունը և արվեստները, որ ցեղի մտքի և հոգու կյանքն են, ազգային պատմությունը, որ «ցեղի հոգին ամրացնելու ճիգերի պատմությունն է», իրար հաջորդող սերունդների հայրենի հողի վրա թափած քրտինքն ու արյունը, գեղջուկի հորովելն ու Տիգրան աշխարհակալի սուրը, դեպ Անիի ավերակներն ու Հայկյան եռաթև աղեղը, դեպ մեր հեթանոս աստվածներն ու փառատաճարները, անսասան հավատը դեպ մեր մեծ հույսը... Գումարի՛ր, ընթերցո՛ղ, գումարի՛ր այդ բոլորը և կստացվի հոգևոր Հայրենիքը:

Նվաճելի է նյութական Հայրենիքը, հոգևորը՝ գրեթե ոչ: Երբ կորցնելով իրենց անկախությունը, շատ անգամ և հայրենի երկիրը՝ ժողովուրդները շարունակում են իրենց հոգու մեջ ապրեցնել աննյութեղեն, միստիկ Հայրենիքը, նրանց աշխարհագրական Հայրենիքը երկար չի մնա օտարների ձեռքին: Երբ թրքությունն այսօր կաշվից դուրս է գալիս սրբելու մեր ցեղագրական հետքերն իսկ մեր պատմական Հայրենիքում, ես ծիծաղում եմ նրա անհատակ տգիտության վրա և հարց տալիս. «Պիտի կարողանա՞ս սպանել հայ ժողովրդի պատմական հիշողությունը»:

–Ո՛չ,– նրա փոխարեն պատասխանում է իրականությունը: Ասել է՝ իմ երկիրը ժամանակավորապես մնալով օտար լծի

տակ, չի կարող դառնալ այդ օտարի Հայրենիքը, քանզի Արևելքի անուղղա խուժը, որ թրքություն կկոչվի, ոչինչ ունի տված այդ երկրին՝ ո՛չ մեծ մեռելներ, ո՛չ միտք, ո՛չ զգացում... Այն ամենը, որ աննյութեղեն Հայրենիք է ստեղծում: Այո՛, մարդկային ուժերից վեր է մի ժողովրդի պատմությունն սպանել, մի ժողովրդի հոգևոր Հայրենիքը նվաճել: Սակայն, եթե նույնիսկ դա հնարավոր լիներ, արդյո՞ք թոյլատրելի է դա: Ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ: Որովհետև սպանել մի ժողովրդի ազգությունը, կնշանակի սպանել նրա ցեղային հանճարը, կնշանակի մարդկությունը զրկել քաղաքակրթական մի ստեղծագործ ազդակից, որպիսին կհանդիսանան ազգությունները:

Աշխարհն ու իր խաղաղությունը ոչինչ կշահեն, եթե միայն մենք վայր դնենք սուրը, որ մերկացրել ենք հանուն մեր ազգային անկախության և ի պաշտպանություն մեր ցեղի առանձնահատուկ հանճարի: Չկա միախդեալ և միակամ մարդկություն: Կան ինքնանկախ ու ինքնիշխան ազգեր միայն - մի դրություն, որ պիտի շարունակվի մնալ նույնը և մեր որպես ուրույն ազգություն չքանալուց հետո: Միջազգային մրցումներն ու բախումները պիտի շարունակվեն տեղի տված ազգության գերեզմանի վրա: Մեր օրերում, երբ մեծագույն թագավորությունները բաժանում են ճակատագիրն «այն նավերի, որոնք չափից ավելի են բեռնավորված», երբ մեծ պետությունները դատապարտված են կորչելու, վերածվելով ազգային ուրույն միավորների, հայ համայնավարները, որոնք ճգնում են սպանել հայ ազգության գաղափարը, կամենալով, որ Հայաստան երկիրը բաժանված մնա Ռուսիայի և Թուրքիայի միջև, կատարում են միաժամանակ և հակաքաղաքակրթական մի քստմնելի դեր: Իսկ մենք, դավանելով անկախ Հայրենիքի գաղափարը, պաշտպանում ենք քաղաքակրթական մի լուրջ ազդակ: Ազգերի հանճարը

Հունիսի 1-ին, Ձանգեզուր անցած ՀՀ կառավարության նախա-
ձեռնությամբ, Լեռնահայաստանը հայտարարվեց Հայաստան՝ Սիմոն
Վրացյանին նշանակելով վարչապետ (Նժդեհը մնում էր իբրև սպարա-
պետ): Նոր կառավարությունը թույլ տվեց մի շարք կոպիտ սխալներ,
որոնց մեջ ամենից ճակատագրականը եղավ երեք հազար թաթար-թուր-
քերի՝ իբրև քոչվոր, իսկ իրականում՝ որպես ծպտյալ դավադիրներ,
Սիսիան ազատ մուտքի արտոնումը: Իսկ Երեւանից նահանջած զորքը
կամավոր անձնատուր եղավ կարմիրներին:

Այս պայմաններում, մի կողմից՝ Վրաստանի ու Հայաստանի բու-
շելիկացումը, Արարատյան գաղթականության՝ դեպի Սյունիք նահանջը
(մասնավորապես, նահանջող մտավորականության եւ երիտասարդու-
թյան վաղաժամ անցնելը Պարսկաստան), որոնք բարոյալքիչ ու հռոժի
ազդեցություն ունեցան լեռնաշխարհի հայության վրա, մյուս կողմից՝
պարենի ու հացահատիկի չգոյությունը, վարչական եւ զինվորական մար-
մինների միջեւ առաջ եկած անհամաձայնությունները, միաժամանակ՝
խուսափելու համար ավելորդ հալածանքներից, որին կարող էր են-
թարկվել Խորհրդային Հայաստանի հայությունը եւ հաշվի առնելով, որ
Հայաստանի բուշելիկյան ղեկավարությունն իր 1921թ. հունիսի
հռչակագրով Սյունիքը հայտարարում էր կցված Մայր երկրին, Լեռնահա-
յաստանը հուլիսին տեղի տվեց Խորհրդայնացման առաջ: Թողնելով
Ձանգեզուրը՝ Նժդեհը հրաժեշտից առաջ հավաստեց լեռնահայությանը,
որ ինքն ընդմիշտ չի՝ հեռանում եւ պիտի վերադառնա, եթե Երեւանի
փոխարեն Բաքուն լինի Սյունիքի տերը: Իսկ Խորհրդային Հայաստանի
Հեղկոմին ուղղած իր դիմումը հաղթական սպարապետն ավարտում էր
սաստող տողերով. «*Դուք գիտեք, որ ցանկության դեպքում ես միշտ էլ
հնարավորություն կունենամ մի քանի տասնյակ զինվորներով վերա-
գրավել Լեռնահայաստանը: Որպեսզի այս երկրի աշխատավոր գյուղա-
ցիությունը ստիպված չլինի մեկ էլ ինձ օգնության կանչելու, աշխատեք
բավարարել հայ գյուղացիության եւ նրա մտավորականության արդար
պահանջը*» (10):

Երկու տարվա կռիվների ընթացքում, թշնամու 15 հազար սպան-
վածի դիմաց Սյունիքը տվեց ընդամենը մի քանի տասնյակ զոհ, իսկ մոտ
200 գյուղեր մաքրագործվեցին թուրքերից ու վերադարձվեցին հայերին:
Շնորհիվ Լեռնահայաստանի հերոսամարտի՝ հնարավոր եղավ՝

ա) փրկել լեռնահայությանը կոտորածից,

բ) Սյունիքը կցել Մայր հայրենիքին՝ մահացու անդամահատումից
զերծ պահելով Հայաստանը (11),

գ) հոգեբանորեն ու ռազմագիտորեն հնարավոր դարձնել Փետրվար-
յան ապստամբությունը (12),

Այդ տարիներին Նժդեհը հանգամանակից անդրադառնում է Սյունիքի կռիվների պատմությանը՝ 1923-1925թթ. ընդարձակ հողվածաշարով հանդես գալով Բոստոնի «Հայրենիք» ամսագրում: 1924-1925թթ. նա հրապարակումներ է ունենում Պլովդիվում լույս տեսնող «Հայաստան» դաշնակցական թերթում: Մասնավորապես, 1924թ. այստեղ տպագրվում են առանձին գլուխներ նրա **«Էջեր իմ օրագրեն»**-ից, որը նույն տարի լույս է տեսնում առանձին գրքույկով, Կահիրեում:

1926թ. Նժդեհը սկսում է հանդես գալ Սոֆիայում լույս տեսնող «Արաքս» դաշնակցական թերթում, ուր տպագրվում է նրա **«Բաց նամակներ հայ նտավորականությանը»** շարքը (այն 1929թ. Բեյրութում լույս է տեսնում առանձին գրքույկով):

1926 թվականից Բուլղարիայի կուսակցական կազմակերպությունը (Նժդեհը տեղի Զ.Յ.Դ. ԿԿ անդամ էր) բաժանվում է Նժդեհի եւ Բյուրոյի կողմնակիցների: Կուսակցության բյուրոն գտնում էր, որ կարելի եւ ցանկալի է ընդհանուր լեզու գտնել Թուրքիայի հետ. այդ նտայնության հաստատմանը նպաստող մի շարք հրապարակումներ եղան, որոնց թվում՝ Բյուրոյի քարտուղար Ռուբենի «Հայ-թուրքական կնճիռը» (1924թ.): Նժդեհը, որպես պատասխան այդ գրքի, 1927թ. Սալոնիկում լույս ընծայեց **«Որդիների պայքարը հայրերի դեմ»** գրքույկը: Միաժամանակ, որոշ հրապարակումներ ունեցավ Շահան Նաթալիի կողմից Փարիզում 1928-1929թթ. խմբագրվող, ընդգծված հակաթուրքական ուղղվածությամբ «Ազատամարտ» շաբաթաթերթում, ինչպես նաեւ Բուլղարիայի դաշնակցական «Նոր Արաքս» եւ «Ազատ խոսք» թերթերում (21):

1932թ. Սոֆիայում լույս տեսավ նրա հերթական գրքույկը՝ **«Ցեղի ոգու շարժը»** վերնագրով, որում (ինչպես նաեւ «Խռովք» ամսագրում նույն թվին լույս տեսած «Ցեղակրոնությունն իբրեւ հաղթանակի զորույթ» հոդվածում) նախանշվեց հայկական ցեղային շարժումը:

1933թ. Փարիզում կայացավ Զ.Յ.Դ. 12-րդ Ընդհանուր ժողովը, որին Նժդեհը մասնակցում էր իբրեւ պատգամավոր Բուլղարիայից: Վերջինս ժողովի առջեւ բարձրացրեց եւ անցկացնել տվեց երեք հիմնական հարցեր.

ա) ձգտել, որ գաղթահայությունը դառնա զինական գործոն Հայաստանի ինքնապաշտպանության գործում,

բ) կազմակերպել հայ երիտասարդ սերունդը ապակուսակցական հողի վրա,

գ) բոլոր ուժերը կենտրոնացնել հակաթուրքական ճակատում (22):

Բ կետի հիման վրա, 1933թ. ամռանը Նժդեհը մեկնեց ԱՄՆ: Նժդեհի հետ, Ընդհանուր ժողովի որոշումով, ԱՄՆ անցավ կուսակցական հայտնի գործիչ Կոպեռնիկ Թանդրճյանը, որին հանձնարարված էր կազմակերպել

Դ. Ես ցեղահալաւատ եմ, եւ ահա՛ պաշտում եմ եւ մի այլ աստուածութիւն - ցեղիս արիւնը, որի անարատութեան մէջ է իմ ցեղի ապագան:

Ե. Ես ցեղահաղորդ եմ, եւ ահա՛ զգում եմ, որ իմ անձը աւելի՛ իմ գերագոյն ծնողին - իմ ցեղին է պատկանում, քան իմ անմիջական ծնողներին:

Զ. Իմ ժողովրդի քաղաքական ճակատագրով զբաղուելու պարտականութիւն ունիմ ես, եւ ահա՛ պայքարում եմ մի մեծ ճակատագրի համար, որին արժանի է իմ ցեղը:

Է. Ցեղակրօն եմ, ասել է՝ ուր էլ որ լինեմ, ընկերային ինչ դիրք էլ որ ունենամ, ես խանդավառօրէն կը մնամ հպատակն ու մարտիկն իմ ցեղի:

Ը. Հայաստանից դուրս, սփիւռքի մէջ, ինչ վիճակում էլ որ լինեմ՝ մեծահարուստ, բարեկեցիկ թէ օրավարձով աշխատող բանուոր՝ անդարձ պանդխտութիւն չեմ համարի տարագրի կեանքս: Չէ՛, վերադարձ կայ:

Թ. Կը դաւանեմ, որ իմ սերունդը աւելի՛ մեծ պարտականութիւն ունի, քան ունէր անցնող ազատագրական սերունդը: Պարտականութեան մէջ՝ ցեղակրօնի իմ բաժինը - առիժի բաժինն է, ամենամեծը:

Ժ. Ցեղակրօնը, որի նշանբանն է - աւելի՛, էլ աւելի զօրութիւն - պաշտամունք ունի իր ցեղի մարտական ոյժի, իմա՛ Հայ Յեղ. Դաշնակցութեան հանդէպ:

ԺԱ. Ձոհապաշտ եմ ես, եւ ահա՛ երկիւղածօրէն կ'ոգեկոչեմ նրանց, որոնց պաշտամունքը յաւիտենական է, որոնք առիժացան իրենց արիութեան մէջ, աստուածացան իրենց հոյակապ նուիրումի մէջ - որոնք իրենց արիւնը շռայլեցին մեր ցեղի գոյութիւնը եւ պատիւը յաւիտենականացնելու համար:

ԺԲ. Ցեղակրօնն էլ է ձգտում երջանկութեան - տեսնել թէ ինչպէ՛ս աճում է իր ժողովրդի զօրութիւնը եւ արդարօրէն ընդարձակում է Հայաստանը:

ԺԳ. Ցեղով է ապրում, ստեղծագործում եւ յաւերժանում ժողովուրդը: Մարդկային մշակոյթի գործում զօրութեանական ոյժ է ցեղայնութիւնը: Արդ, թէ ինչո՞ւ ցեղային անհատականութեան եղծումը ցեղակրօնը համարում է ոճիր՝ ուղղուած մարդկութեան եւ, ի մասնաւորի, իր ժողովրդի դէմ:

ԺԴ. Ցեղակրօնը խորշում է այն բոլոր վարդապետութիւններից եւ հոսանքներից, որոնք միտում են մեր նորահաս սերունդը հեռու պահել ցեղի կազդուրիչ ստիւնքէն - կաթէն:

Նա խորշում է հայ իրականութեան մէջ գեռացող այն բոլոր ոյժերէն, որոնք թեպէտեւ հասարակական դիրքով հակոտնեայ, բայց ընդհանուր հոգեբանութեամբ միացած ճակատ է յարդարած մեր լուսաւոր ազգայնականութեան դէմ:

Աւելի՛ պարզ: Ազգայնականութեան երկու ձեւերից - ազգայնական անհատապաշտութիւն եւ եսապաշտութիւն - ցեղակրօնը ողջունում է առաջինը, որն այլ բան չէ, եթէ ոչ ազգ-անհատի արդար եւ արգասաւոր ձգտումը՝ հաւատարիմ մնալ իր ցեղի ոգուն, կատարելագործել իր պատմական տիպը, եւ պաշտպանել իր հաւաքական անձի ազատութիւնը:

Ցեղակրօնի այդ ձգտումը լիուլի համապատասխանում է համամարդկային բարոյականի եւ յառաջդիմութեան բարձր սկզբունքներին:

ԺԵ. Մե՛ծ է ցեղակրօնի իմ թշնամանքը, ինչպես մե՛ծ է իմ պաշտամունքը: Ցեղիս թշնամիներ են թուրքը, բուլղարիկը եւ սրանց հայադաւ գործակալները, ամէն անուան ու ծպտումի տակ - որոնց վճռաբար կը հակադրեմ իմ զօրութեանկան ցեղապաշտութիւնը:

- Ինձ համար գոյութիւն ունի հարցերի հարցը՝ հապա բախտահաս թո՞ւրքը:

- Ես խորշում եմ բուլղարիզմից, որովհետեւ հակամարդկային է: Երիցս ատում եմ դա, որովհետեւ հակահայ է՝ թուրքի չափ, որովհետեւ թուրքի հետ զինակցած մտաւ Յայաստան, որովհետեւ նրանից ցայսօր օգտուեց ցեղիս գերեզմանափորը - թուրքը, միայն թուրքը:

Ցեղադրուժ բուլղարիկը իր շնական հրաժարիմքն ունի.

Ես՝ իմ վճռական այոն՝ ցեղիս.

Նա իր թուղթէ անզօր եղիցին ունի.

Ես՝ իմ հանապազօրեայ ազատագրական աշխատանքը ցեղիս համար:

Զգուելիօրէն բացասական է բուլղարիկը, եւ դիմազուրկ՝ հոգեպէս:

Ցեղակրօնը մարդկութեան ներկայանում է ցեղադրոշմ ճակատով:

ԺԶ. Պարտուողականութիւն, կրաւորական տառապանք, սարսափի հոգեբանութիւն, լալկանութիւն, մտքի անհիշխանականութիւն, կրօնական անդենականութիւն, դասակարգային եւ յարանուանական եսականութիւն - այդ ամէնից խորշելով խորշում է ցեղակրօնը:

ԺԷ. Ցեղակրօն եմ, ասել է՝ պարտիմ, կամիմ, կարող եմ գերազանցել, եւ պէ՛տք է գերազանցեմ ցեղիս թշնամիներին - նախ թուրքին:

ԺԸ. Ուժապաշտ՝ տկարութիւն ու նահանջ չի ճանաչում ցեղակրօնը: Նրա մօտ կենդանի է ծարաւը՝ ոյժի, քաղցրութիւնը՝ զօհաբերութեան, եւ ճիգը՝ ցեղի ոյժերի կենդրոնացման:

Արտաշիսեան իր նախնիքների մեծութեան հետամուտ՝ նա պատկառում է իր ցեղէն, եւ աշխատում ամէնուրեք արժանաւորապէս ներկայացնել դա:

ԺԹ. Նրա համար նուիրական է հայոց նորագոյն քաղաքական գոյառութեան օրը - Մայիս 28-ը - եւ այն խորհրդանշող սրբազան Եռագոյնը, որ է՝ սրբութիւն, քաղաքական դա՛տ եւ վախճանաբանութիւն, միաժամանակ:

Ի. Հայ մարդու հետ ցեղակրօնը խօսում է հայերէն, որովհետեւ գիտակցում է, թէ լեզուի մահը արագացնում է ժողովուրդների հոգեւոր մահը:

ԻԱ. Ինքնամսխումի մէջ ազատ չէ՛ ցեղակրօնը:

Քաջառողջ լինելու իրաւունք եւ պարտականութիւն ունի նա, որի ձեռքին է գալոց սերունդների ճակատագիրը:

ԻԲ. Նրա համար նախասիրելի են այն գիտութիւնները, արուեստներն ու արհեստները, որոնք կարելի է ծառայեցնել իր ցեղի հզօրութեան եւ յաղթանակին: Ցեղակրօնը՝ մարտիկ է կամ պատրաստուում է դառնալ այդպիսին:

ԻԳ. Անձնական կամքի մշակութեամբ՝ ցեղակրօնը սատարում է հայ ոգու հսկայացումին:

Ցեղի կամքի աստուածացումը - ահա՛ թէ ինչի է ձգտում նա:

Այդ անմեռ կամքին ահա՛, որ չմեռաւ դաժան դարերի հարուածների տակ, եւ չթողեց որ հայութեան մէջ Մամիկոնեանների ռազմաշունչ ոգին մեռնի, ցեղակրօնն ասում է վճռաբար՝ այո՛ եւ ամէն:

Կազմակերպությանն անդամակցում էին Ցեղակրոնության դավանանքը (հավատամքը) ընդունող երկսեռ հայորդիներ: Կազմակերպության միավորը Ուխտն էր, որն ուներ առնվազն յոթ անդամ: Ցեղակրոն Ուխտերի ղեկավար վերին մարմինը Կենտրոնական վարչությունն էր, որն ընտրվում էր Պատգամավորական ժողովի կողմից. վերջինս գումարվում էր տարին մեկ անգամ: Կենտրոնական վարչության նիստերին մասնակցում էր Յ.Յ.Դ. ԿԿ-ի որեւէ անդամ՝ մեկ ծայրի իրավունքով:

Ուխտերը կազմակերպում էին ընկերական հավաքույթներ, Հայոց պատմության նյութի վրա՝ ցեղային ինքնաճանաչմանը նպաստող ասուլիսներ, ինչպես նաեւ՝ մարզանք, զբոսանք եւ այլն: Ուխտերի ժողովներին կան հավաքույթներին հայերենը պարտադիր էր:

Ուխտերի ներսում առկա էր խիստ կարգապահություն:

Ուխտակիցների միջեւ գործում էր «*Բողորը մեկի եւ մեկը բողորի համար*» սկզբունքը:

Ցեղակրոն Ուխտերը ներդաշնակ հարաբերություններ էին պաշտպանում Հայկական Կարմիր Խաչի, Յ.Յ.Դ. Ուսանողական միության եւ նման այլ հաստատությունների հետ, որոնք համակրում էին Ցեղակրոն շարժմանը:

Ուխտերի նշանաբանն էր. «*Հայաստանը՝ հայերին*»:

Կազմակերպության պաշտոնական տոներն էին *Ցեղակրոնության օրը՝* հունվարի 14-ը (11), *Դրոշակի օրը՝* օգոստոսի 10-ը:

Ցեղակրոնները պարտավոր էին նաեւ մասնակցել՝ Հայոց սգատոնին՝ ապրիլի 24-ին, Հայաստանի անկախության օրվան՝ մայիսի 28-ին, Դաշնակցության օրվան՝ հոկտեմբերին (12):

Ուխտերի խորհրդանշանն առյուծն էր:

Ցեղակրոն Ուխտերի առաջին Պատգամավորական ժողովում «*Հառաջ, նահատակ*» հայտնի քայլերգը (խոսք՝ Գ. Կառավարենցի, երաժշտություն՝ Բ. Կանաչյանի) ժամանակավոր ընդունվեց՝ իբրեւ կազմակերպության քայլերգ, իսկ «*Հայրենիք*» անգլերեն շաբաթաթերթը՝ իբրեւ ցեղակրոնների օրգան:

«*Հայրենիք*» շաբաթաթերթը («*Hairenik Weekly*») հրատարակվում էր 1934թ.-ի մարտից, նպատակ ունենալով ամերիկահայ նոր սերնդին գոնե անգլերեն լեզվով ծանոթացնել իր ազգի պատմությանը, մշակույթին, զերծ պահել նրան օտարացումից: «Անոր օգնությամբ էր, որ Գարեգին Նժդեհը, որ անգլերեն բնավ չէր գիտեր, իր խանդավառությամբ եւ մագնիսական շունչով կրցավ ազդել մեր նոր սերունդի վրա եւ մեկ ընդհանուր կազմակերպության դրոշի տակ հավաքել հոս ու հոն գոյություն ունեցող

ել ժանգոտ սլաքներ ուղղվին նոր շարժումի հասցեին, սա արեւի պես պայծառ ճշմարտություն է, որ ցեղակրոնությունը ոչ միայն հայության եւ Հայաստանի դատին, այլ նաեւ զանոնք հետապնդող մեր կուսակցության համար բացարձակ անհրաժեշտություն է: Ծնարիտ դաշնակցականությունը սկիզբէն իսկ եղած է եւ մինչեւ հավիտյան պիտի մնա հայ ժողովուրդի ցեղային ուխտը: Ուրիշ կարգի սովետություններ ոչ հայոց պատմությունը կրնա հանդուրժել, ոչ ալ դաշնակցական ուխտի նահատակներու սրբազան հիշատակը» (17):

Սակայն, Նժդեհի հարաբերությունները Զ.Յ.Դ. ղեկավարության հետ սրվեցին այն աստիճան, որ 1937թ.-ին նա խզեց իր կապերը կուսակցության հետ, ինչը զգալիորեն անդրադարձավ նաեւ Ցեղակրոն շարժման հետագա ընթացքի վրա:

Դեռ 1934թ.-ին Նիկոլ Աղբալյանը Բեյրութից գրում էր ԱՄՆ-ում գտնվող Նժդեհին. «Ցեղակրոնության շարժումը, որ այդպես հաջողությամբ կժամալի քո խոսքի հմայքով, պիտի կարողանա՞ տեսել, երբ դուն թողուս Ամերիկան: Մարգարեն աշակերտներ ունի՞, որ պահեն ոգին եւ ուրեմն գործը» (18): Ցավոք, Աղբալյանի մտավախությունը արդարացավ, եւ Ցեղակրոն շարժումը ԱՄՆ-ում Նժդեհի Զ.Յ.Դ-ից հեռացումով, սկսեց տեղատվություն ապրել: Իսկ 1941թ. հուլիսին, Չիկագոյում գումարված ամերիկահայ Ցեղակրոն Ուխտերի 8-րդ Պատգամավորական ժողովը որոշեց կազմակերպությունը վերանվանել «Ամերիկայի Հայ երիտասարդաց դաշնակցություն»: Վերանվանումը բացատրվում էր նրանով, որ իբր ցեղակրոնների հակառակորդները ամերիկյան շրջանակներում տարածում էին, թե նրանք նացիստական ցեղապաշտության դավանակիցներ ու գործակիցներ են եւ, միաժամանակ, դժվար էր օտարներին բացատրել «ցեղակրոն» բառի նշանակությունը:

Այս անվանափոխությունը վերաբերում էր միայն ամերիկահայ ցեղակրոններին, իսկ այն վայրերում, ուր Նժդեհի ազդեցությունը մեծ էր (հատկապես Բուլղարիայում, որտեղի կառույցն ամենաուժեղն էր), Ցեղակրոն կազմակերպությունները, այդ անունով՝ գործեցին մինչեւ Նժդեհի ձերբակալությունը՝ 1944թ.-ը:

թյուններին ու մեծագործություններին: Վտանգի պահին Ցեղի ծայրը, մռնչո՛ցը լսելու ու դրան հետեւելու կամքն է ցեղահաղորդությունը:

Ցեղահաղորդությամբ թելադրված՝ Ցեղակրոնությունն անհատից պահանջում է անխախտ միություն իր Ցեղի հետ՝ վերջինիս ճանաչելով որպես գերագույն ծնող: Այս առումով, նա ընտանիքը դիտում է որպես միջոց՝ Ցեղի հզորացման համար եւ գտնում, թե ընտանիքի զավակներն ավելի պատկանում են Ցեղին՝ գերագույն ծնողին, քան անմիջական ծնողներին:

Հաղորդակից լինել Ցեղին, կնշանակի՝ նրանով որոշել քո անհատական երջանկությունն ու ազատությունը:

Ցեղակրոնությունը Ցեղի հավաքական բախտավորությամբ է պայմանավորում անհատի բաղձալի երջանկությունը, որ է՝ *«տեսնել թե ինչպե՛ս աճում է իր ժողովրդի զորությունը եւ արդարորեն ընդարձակվում է Հայաստանը»* (26):

Ըստ Ցեղակրոնության, անհատի ազատության եւ նրա՝ որպես անհատականության ինքնադրսեւորումի մեծագույն չափը, «ամենաբարձր արարքը»՝ հնազանդվելն է Ցեղին: Այլ խոսքով, անհատն ազատ է այնքանով, որքանով չի հակադրվում Ցեղի շահերին եւ չի վնասում նրա բարոյականը, եւ նրա ինքնադրսեւորումը պետք չէ վերածվի ցեղամերժ եսականության:

Որպես Ցեղի ապագայի նկատմամբ հավատ սերմանող բարոյախոսություն, Ցեղակրոնությունը չի քարոզում անզոր ճակատագրապաշտություն, այլ պարտավորեցնում է՝ պայքարով կերտել այն մե՛ծ ճակատագիրը, որին արժանի է Ցեղը:

Ցեղակրոնության էական մասն է կազմում *ցեղապաշտությունը* - պաշտամունքը Ցեղի որակների, արժեքների ու սրբությունների:

Հայրենապաշտություն

Դա նվիրական պաշտամունքն է այն հողի, որի վրա բնականորեն առաջացել է Հայ ցեղը, որի վրա նա կերտել է իր պատմությունը եւ ստեղծել իր մշակույթը, որում ամփոփված են իր զավակների աճյունները եւ որի սիրո ու ազատության համար զոհաբերվել են մեր մեծ մեռելները:

Արյան պաշտամունքը

Ցեղակրոնության մեջ Ցեղի արյունը աստվածություն է, քանզի սրանով է նաեւ պայմանավորված Ցեղի հոգեմարմնական կերտվածքը: Ցեղակրոնությունը քարոզում է պաշտամունք Ցեղի արյան նկատմամբ, որի անարատության մեջ է տեսնում մեր ցեղի ապագան: Այլ խոսքով, Ցեղակրոնությունը մերժում է խառնացեղ ամուսնությունները:

Առաջնորդապաշտություն

Ցեղակրոնության մեջ պաշտամունքի է ենթակա նաեւ Ցեղի ճշմարիտ առաջնորդը, որի աջն է գծում ճակատագիրն ազգերի, որին են պարտական ազգերն իրենց վերելքներն ու անկումները: Եվ Ցեղակրոնությունը պահանջում է՝ հնազանդվելով Ցեղի կամքին՝ գիտենալ հնազանդվել նաեւ Ցեղի առաջնորդին, որ կրողն ու ուսուցիչն է ցեղային բարոյականի:

Ցեղակրոնությունը գերագույն սրբություն է ճանաչում Ցեղին եւ հռչակում. «Չայ կոչվելու արժանի չէ նա, ո՛վ մեր երկրագնդի վրա հայ անունից ավելի մի այլ բան է սիրում» (34):

- Եղի՛ր Չայ, նախ Չայ,- պատգամում է Նժդեհը,- որովհետեւ Չայն իր պատմության մեջ ավելի մարդ եղավ, քան Չայ մարդ, եւ, այդ իսկ պատճառով, նրա ողբերգությունը եղավ անօրինակ... (35)

Ցեղակրոնությունը չի՛ ընդունում միայն կույր բնագրի կամ զուտ տրամաբանության վրա հենված ցեղապաշտություն, ցեղասիրություն: Նա կողմնակիցը չէ նրանց, «որոնք ցեղը սիրում են իրենց զգացումի ուժով, բայց մտքի տկարությամբ, ինչպես եւ նրանց, որոնք սիրում են մտքի ուժով, բայց կամքի տկարությամբ»: Նա ջատագովն է նրանց, «որոնք ցեղը սիրում են իրենց անհատականության բովանդակ ուժով՝ մտքի, զգացումի եւ կամքի բովանդակ թափով» (36):

Ցեղի արժեքների ու առաքինությունների իմացությունից, դրանց նկատմամբ ակնածանքից, պաշտամունքից է ծնվում անհատի ցեղային (ազգային) հպարտությունը: «Բարոյապես սնանկ է անհատը, երբ նրան պակասում է ազգային հպարտանքի զգացումը - ծնունդ՝ ազգային ինքնաճանաչության, որ իր սնունդը առնում է մեր պաշտամունքից դեպի այն ամենը, ինչ որ գեղեցիկ է, վսեմ եւ հերոսական Չայրենի Պատմության մեջ» (37):

Չպարտանքի հետ կապված՝ Ցեղակրոնության մեջ կա մի էական խորհուրդ եւս. դա Ցեղի տիտանական ցավի, նրա դարավոր տառապանքի ու ամոթանքի խորապես ապրումն է: Եվ Նժդեհը համոզված է, որ այդ ապրումից պիտ վերագարթնի մեր նվաստացած հպարտությունը եւ ծնունդ առնի մեր նոր՝ հպարտության կրոնը: Եվ այնժամ աշխարհ կգա ցեղի ցավից ցնցված, «սեփական տառապանքի մեջ մկրտված» ՆՈՐ ՉԱՅԸ (իմա՝ ցեղակրոն Չայը)՝ «ցեղային բարոյականով մյուռոնված», որ կոչված է հաղթահարելու մեր տկարությունները եւ «վերականգնելու մեծությունը Չայ անունի» (38):

Ըստ այդմ, Ցեղակրոնությունը աշխարհի անիրավությունից վիրավորված, այդ աշխարհից զարնված ու անարգված Չայ հոգու ահեղ զայրույթն է: Դա պոռթկումն է ստրկության դարավոր քնից արթնացած Չայի, որի տառապանքից ու հալածանքից փոթորկվել է նրա խոցված հպարտությունը:

Այդպիսով, Ցեղակրոնությունը ձգտում է ապահովել մեր ներքին համերաշխությունը եւ հաշտեցնել հայության տարբեր շերտերը, քանզի «առանց գերագույն հաշտարարի, որպիսին է Ցեղը, գերեզմանի հողը միայն կարող է հաշտություն պարտադրել օրվա ոգեսպառ հայությանը» (42): Եվ Նժդեհը հավատացած է, որ Ցեղակրոնության շնչով կարող է ծնվել ներցեղային բարոյականով առաջնորդվող այն մի հատիկ սերունդը, որն անհրաժեշտ է Ցեղի վաղվա առաջնորդին՝ ապահովելու համար հայ ժողովրդի տեղն արեւի տակ:

Որպես վերկուսակցական ուսմունք, որը հետամուտ է քաղաքական միադավանության, Ցեղակրոնությունն անհաշտ է կուսակցամոլության հետ: Ապրելով մի ժամանակաշրջանում, երբ կուսակցականացվում էր ամեն մի ազգային սրբություն, Նժդեհը, վեր կանգնած եսակենտրոն կուսակցականությունից, վստահորեն ավետում էր. «Չկան կուսակցական նահատակներ ու հերոսներ, կան ու կմնան ազգային մարտիրոսագրությունը եւ հերոսականը» (43):

ՑԵՂԱԿՐՈՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՀԱՅՐԵՆԱՏԻՐԱԿԱՆ ՈԳՈՐՈՒՄ ԵՎ ՎՐԻԺՎԱՆԵՐԻ ԴԱՐԲՆՈՑ

«Լոզա՞նը - ո՛չ, երբե՛ք» կարգախոսը զարդարում էր Ցեղակրոն ուխտերի առաջին Ծրագիր-Կանոնագիրի տիտղոսաթերթը: Ցեղակրոնների համար՝ Հայկական հարցը չէր վերջանում Լոզանի թուրքանպաստ պայմանագրով, եւ նրանք շարունակում էին մնալ Թուրքիայի պարտատերերը:

- Մի ժողովրդի հայրենի հողը չի՛ կարող ուրիշի մնայուն Հայրենիքը դառնալ... Մնայուն Արդարության Օրենքի ուժով՝ բռնագրավված երկրամասերը միշտ էլ, վաղ թե ուշ, անցնում են իրենց պատմական տերերի ձեռքը՝ պայմանով, որ այդ վերջինի մեջ ժամանակը տկարացրած չլինի սերը, կարոտն ու պաշտամունքը դեպի Հայրենի Երկիրը,- ասում է Նժդեհը (44), հանդված լինելով, որ Հայկական հողերի վերանվաճումը հնարավոր է միայն սեփական արյամբ, քանզի միայն հայ զինվորի արիությամբ ու հայրենապաշտությամբ զծված Հայաստանի սահմանները կարող են լինել կայուն եւ իրական:

Ցեղակրոնությունը, այդպիսով, հայրենատեր դառնալու կամք է. դա տարագիր հայի, մեծահարուստ թե օրավարձով աշխատող բանվոր, դեպի Երկիր դարձի սրբազան ուխտն է:

Այն նաեւ վրեժխնդրության պարտավորություն է, թուրքին չներելու պատգամ եւ, ըստ այդմ, վրիժակների դարբնոց, ուր «ամեն մի հայ գոհի փոխարեն աշխարհ կգան երկու նոր վրիժակներ» (45):

Թուրքից վրեժխնդիր չլինել՝ նշանակում է ներել. իսկ «նրան մի

հանցանք ներել, ասել է՝ երկու նորերը արտոնել» (46): Ցեղակրոնությունը պահանջում է՝ աններում վրեժ թուրքից, անողոք դատաստան այդ արմապարտ ցեղի նկատմամբ, որ սպանիչը հանդիսացավ հայության կեսի: Այդ թշնամանքն այլևս պատմական չէ, այլ՝ կենսաբանական:

ՑԵՂԱԿՐՈՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՕՏԱՐ ՑԵՂԱՊԱՇՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հաճախ, միամիտ կամ միտումնավոր կերպով, Ցեղակրոնությունը որակվում է որպես փոխառյալ ֆաշիզմ կամ նացիզմ:

Երբ 1933 թ.-ին, Յ.Յ.Գ. Ընդհանուր ժողովում Նժդեհին հարցրին արդյոք իր քարոզածը ֆաշիզմն է, թե՞ հիտլերիզմ, նա պատասխանեց. «Իմ քարոզածը այդ վարդապետություններից ո՛չ մեկն է. ես կփափաքիմ ի հայտ բերել մեր պատմական հին հերոսությունները եւ հայ մշակույթի ծալքերը, որոնք փոշիներու տակ մնացած են» (47):

Ֆաշիզմը ազգայնականության, ցեղապաշտության իտալական դրսեւորումն է, նացիզմը՝ գերմանական: «Գերագանցորեն հայկական է ցեղակրոնության գաղափարը: Այդ շարժումը կաղապարված է մեր ցեղի էության վրա: Դեռ խոսք չկար ֆաշիզմի եւ հիտլերականության մասին, երբ ցեղակրոնության գաղափարը 1919-ին ոտքի էր հանել մեր Դավիթ-բեկյան Ուխտերը Սյունյաց աշխարհում...» (48): Երբ Նժդեհի ուխտյալները արշավների ժամանակ սեւ պատանքներ էին կրում («պատանակրաց» արշավանք) եւ ցեղային առյուծացման ու հպարտության դասեր առնում իրենց սպարապետից, Մուսոլինին դեռ նոր էր նախաձեռնում «Սեւ շապիկավորների» իր շարժումը:

Նժդեհի ուսմունքի եւ հիտլերականության ընդհանրությունը հիմնականում միայն նրանումն է, որ երկու դեպքում էլ, իբրեւ գերակա արժեք, հռչակված է տեսակը (ցեղը), ինչը բնորոշ է ցանկացած ազգայնական կամ ցեղապաշտական ուսմունքի: Սակայն, էականը դրանց միջեւ առկա սկզբունքային տարբերություններն են, որոնցից կթվարկենք մի քանիսը:

Հիտլերը Արիական ցեղը (որի բնորոշումը նրա մոտ անստույգ է) հռչակում է միակ մշակութաստեղծ ռասա, իսկ մնացած ազգերին՝ իբրեւ ստորադաս տեսակներ: Նժդեհը գերծ է ընտրյալության կամ բացառիկության քարոզներից:

Հիտլերը, այսպես կոչված «կենսական տարածքների» անհրաժեշտությամբ, փորձում է հիմնավորել ծավալապաշտությունը, որը, անբնականորեն, դուրս է գալիս նաեւ հայրենիքի սահմաններից: Նժդեհը խնդիր է դնում մեր բուն հայրենիքի՝ Հայկական Բարձրավանդակի վերատիրումը:

Հիտլերը հրեաներին դիտում է իբրև մարդկության չարիք, մշակութակրթման տեսակ, եւ հակահրեականությունը նրա ուսմունքի մեջ գրավում է առանցքային տեղ: Նժդեհի մոտ այն իսպառ բացակայում է: Նա Ցեղի թշնամի է հռչակում թուրքին, քանզի վերջինս, հայության մի մասի ոչնչացմամբ, տիրել է մեր հայրենիքի մեծ մասին:

Թերեւս, այսքանն էլ բավարար է՝ նկատելու Ցեղակրոնության եւ նացիզմի ակնհայտ սկզբունքային տարբերությունները:

Համոզիչ չեն նաեւ Համաստեղի այն խոսքերը, թե «իր (իմա՛ Նժդեհի,- Մ. Լ.) ցեղային ըմբռնումն ու ներշնչումը առավելապէս հրեա ժողովուրդեն կուգար» (49): Թեեւ Նժդեհը հարգալից էր արտահայտվում Սիոնականության (ինչպէս եւ այլ հայրենատիրական, ազգայնական շարժումների) մասին, սակայն միանշանակ պնդում ենք, որ նրա ներշնչման աղբյուրը Հայ ցեղն է՝ իր ողբերգականով ու հերոսականով:

«Ցեղակրոն շարժումը ո՛չ մի ընդհանուր բան չունի եւ չէ՛ր էլ կարող ունենալ օտար վարդապետությունների հետ, քանզի նա, նախ եւ առաջ, բարեփոխիչ շարժում-վերածնունդ է, որը հնարավոր է միայն սեփական, այլ ոչ փոխառնված արժեքներով» (50):

Չկա՛ հայկական ֆաշիզմ կամ նացիզմ, կա՛ իտալական ֆաշիզմ, գերմանական նացիզմ, հրեական սիոնիզմ, կա՛ հայկական Ցեղակրոնություն:

* * *

Հաճախ, միանգամայն անհիմն, պնդվում է, թե իբր Նժդեհի ուսմունքը ձեւավորվել է Ֆ.Նիցշեի գաղափարների ազդեցությամբ: Նժդեհի ուժապաշտ մտածումները, նրա խոսքի վճռակային ոճը, իրոք, որոշ մանություններ ունեն Նիցշեի իմաստասիրության հետ, սակայն կան աշխարհընկալման եւ բարոյախոսության սկզբունքային տարբերություններ:

Օրինակ, Նիցշեի փիլիսոփայության առանցքը անհատ-գերմարդն է, որը հանդես է գալիս իբրև *նպատակ*: Նժդեհի ուսմունքի հիմքը Ցեղն է, եւ ցեղամարդը *միջոց* է Ցեղի համար: Նիցշեն հակաքրիստոնյա է, մերժում է որեւէ զիջում քրիստոնեությանը եւ չի ընդունում որեւէ բարեփոխում նրանում: Նժդեհը քրիստոնեամերժ չէ եւ խնդիր է դնում Հայ եկեղեցու վերագնահատման: Նիցշեն նաեւ Աստվածամերժ է, իսկ Նժդեհն ընդունում է Աստծո գոյությունը:

- Հրի՛ր ընկնողին,- ասում է Նիցշեն:

- Չարժե եւ չի՛ կարելի օգնել ընկածին, եթե նրան պակասում է ինքնօգնությամբ ոտքի կանգնելու կամքը,- ասում է Նժդեհը (51):

Կարծում ենք, ասվածը բավական է՝ զերծ մնալու անհիմն եզրակացություններից:

րությունից ներշնչված՝ վստահ ու հաստատուն կեցվածք ապագայի նկատմամբ: «Ցեղակրոնություն, դա անցյալապաշտություն չէ՛, ո՛չ էլ՝ հոգեւոր պորտաբուծություն, ինչպես եւ՝ ո՛չ ծուլլ հուսադրություն, ո՛չ էլ՝ մեղկ ապագայապաշտություն: Անցյալի պաշտամունքի եւ ապագայի մեծ հույսի ստեղծագործ կենակցությունն է դա, որ ժողովրդի հոգուն ամենաքթեղ հղացումներ է տալիս» (71):

ՑԵՂԱԿՐՈՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ԵՐԱՇԽԻՔ

«Հաղթել՝ ասել է գերազանցել: Գերազանցելու ճիգ է Ցեղակրոնությունը» (72): Նա ուսուցանում է, թե Ցեղի արտաքին թշնամիներին գերազանցած լինելու համար, պետք է նախ գերազանցել իր նախորդ սերնդին:

«Իբրեւ օրենք՝ գերազանցի՛ր նախորդներիդ - խիզախությամբ, նվիրումով, հայրենահոգությամբ», քանզի «ո՛վ չի գերազանցում իր նախորդներին, նա անարգում է նրանց անունը՝ մեղանչելով ոգու զարգացման օրենքի դեմ», - պատգամում է Նժդեհը (73): Դա ասել է՝ որպես հավատամք ընդունել, որ քո սերունդը ավելի մեծ պարտականություն ունի, քան ուներ անցնող սերունդը, եւ որ պարտականության մեջ քո բաժինը՝ առյուծի բաժինն է, ամենամեծը:

Եվ Նժդեհը վստահ է, թե Ցեղի թշնամիների հանդեպ «հայը միայն ցեղակրոնությամբ կարող է գերազանց հանդիսանալ, որովհետեւ... հրաշունչ ցեղայնությունն է նրա էության հիմնական կշռույթը» (74): Ասել է, թե հայը միայն Ցեղակրոնությամբ կարող է հաղթել:

ՑԵՂԱԿՐՈՆԸ (ՑԵՂԱՍԱՐԴԸ)

Ցեղակրոնությունը ձգտում է ստեղծել հոգեբանական այն մթնոլորտը, որի պայմաններում հնարավոր լինի Ցեղի առաքինությունների ու կարողությունների դրսևորումը: Այն «ճգնում է աշխարհ բերել ցեղամարդը՝ ամբողջական հայ մարդը, որի մեջ եւ միջոցով պիտի արտահայտվեն ցեղի բովանդակ դրական ուժերն ու հատկությունները» (75):

Ցեղամարդ հայի գաղափարատիպն է ցեղակրոնը:

Ցեղակրոնը չի՝ սարսափում միջավայրի այլասերիչ ազդեցությունից, քանզի գիտե, որ այն անզոր կլինի ուժացնել, եթե մենք ապրում ենք ցեղորե՛ն:

Նա ատում է վախկոտությունը: Պատահական չէ, որ Ցեղակրոն Ուխտերում խստիվ արգելված էր «մի՛ վախճար» խոսքը, քանզի ցեղակրոնի հասկացողությամբ «վախենալ մեկի համար՝ ասել է թշնամանել (անպատվել, անարգել,- Ս. Լ.) նրան» (76):

Պարտվողականությանը նա հակադրում է հաղթական ոգին, կրավորական տառապանքին՝ ներգործուն պայքարը, սարսափի հոգեբանությանը՝ մեռնելու կամքը, լավկանությանը՝ արիադավանությունը, մտքի անիշխանականությանը՝ ցեղային մտածումը, կրոնական անդենականությանը՝ երկրավոր հայրենապաշտությունը, դասակարգային եւ հարանվանական եսականությանը՝ ներցեղային բարոյականը:

Ցեղակրոնը թշնամի է ճանաչում թուրքին, բուլշեիկին ու սրանց հայադավ գործակալներին, որոնց վճռաբար հակադրում է իր զորութենական ցեղապաշտությունը: Նա խորշում է բոլոր այն հոսանքներից, կրոններից ու վարդապետություններից, որոնք ժխտելով ազգերի անհրաժեշտությունը կամ եղծելով ցեղային անհատականությունը, վտանգում են նաեւ Հայ ցեղի գոյությունը:

Ցեղի եւ Հայրենիքի համար մեռնելու բացարձակ կամք ունի նա: Նրա համար սրբազան են Հայրենիքի անկախության գաղափարը եւ այն խորհրդանշող նվիրական եռագույնը, ու գիտե նաեւ, թե արյամբ եւ զոհաբերությամբ է նվաճվում Հայրենիքի իրական անկախությունը:

Իր փառահեղ նախնիների մեծությանը հետամուտ՝ նա պատկառում է իր Ցեղից եւ աշխատում ամենուրեք արժանավորապես ներկայացնել այն:

Ցեղակրոնը գիտակցում է, որ իր ձեռքին է գալիք սերունդների ճակատագիրը, այդ պատճառով ինքնավատումի (ինքնամսխումի) մեջ նա ազատ չէ ու քաջառողջ լինելու իրավունք եւ պարտականություն ունի, առաջնորդվելով «*առողջ հոգին առողջ մարմնի մեջ*» սկզբունքով:

Իր ցեղակցի հետ ընտանիք կազմելու եւ սերունդ տալու պարտավորությունն ունի ցեղակրոնը, քանզի գիտե, որ սերնդատվությամբ է ապահովվում Ցեղի շարունակելիությունը:

Իր ցեղի հզորությանը եւ հաղթանակին նախանձախնդիր՝ «նա աշխատում է գիտության զինարանից առնել իր կռվի զենքերը», չնոռանալով հանդերձ, որ «մարդս ինքն է իր առաջին զենքը» (77): Նա գիտության, արվեստի կամ արհեստի ընդամենը մշակ չէ, այլ դրանք իր ցեղին ծառայեցնելու ձգտող անխոնջ մարտիկ:

«Քիչ է խոսում ցեղակրոնը, որովհետեւ գործնապաշտ է»... Դատարկախոս չէ՝ ու խոսում է միայն «ուսանելու եւ ուսուցանելու համար, իսկ ուսանում եւ ուսուցանում է՝ գործելու համար» (78): Նա լավատես է եւ խորապես հավատում է իր գործին:

Գիտակից այն ճշմարտությանը, թե ինքը մասնակի կրողն ու անձնավորումն է Հայ ոգու, հետեւապես՝ նաեւ իր կամքով է պայմանավորված Ցեղի ոգու կատարելագործումը, ցեղակրոնը ձգտում է անձնական կամքի մշակմամբ՝ սատարել Հայ ոգու հզորացմանը:

Ցեղակրոնը հնազանդ է Ցեղին, որին սիրում է իր կյանքից ավելի: Ցեղի կամքը - ահա՛ նրա գերագույն հրամայողը: Դա Ցեղի հաղթանակե-

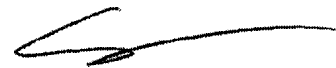
ANNEX 4

**USSR STATE COMMITTEE FOR STATISTICS, RESULTS OF THE 1989 ALL-UNION
POPULATION CENSUS, POPULATION STRUCTURE BY ETHNICITY,
NATIVE LANGUAGE AND SECOND LANGUAGE OF THE USSR
PEOPLES, MOSCOW 1989 (CERTIFIED TRANSLATION)**

STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

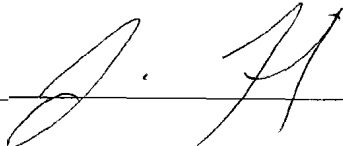
CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Ethan Ly, Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me
this 21st day of SEPTEMBER, 20 21.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

For official use
Copy no. 10

USSR STATE COMMITTEE FOR STATISTICS

RESULTS OF THE 1989 ALL-UNION POPULATION CENSUS

POPULATION STRUCTURE BY ETHNICITY,
NATIVE LANGUAGE AND SECOND LANGUAGE
OF THE USSR PEOPLES

For Nagorno-Karabakh
Autonomous Region

Tables 9 c and 10 c (ABSOLUTE DATA)

Moscow 1989

Confidential

Copy No. 12

USSR STATE COMMITTEE ON STATISTICS

RESULTS OF THE 1989 CENSUS

DISTRIBUTION OF THE POPULATION BY NATIONALITY, NATIVE LANGUAGE, AND
SECOND LANGUAGE OF THE PEOPLES OF THE USSR

For Azerbaijan SSR

TABLES 9 S AND 10 S (ABSOLUTE FIGURES)

Moscow, 1989

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ ПО НАЦИОНАЛЬНОСТИ И ВТОРОМУ ЯЗЫКУ НАРОДОВ СССР

РАЙОН РЕСПУБЛИКАНСКОГО ПОДЧИНЕНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ССР

Zangilan District

ГОРОДСКОЕ И СЕЛЬСКОЕ НАСЕЛЕНИЕ
ОБА ПОЛА

НАЦИОНАЛЬНОСТЬ	В ТОМ ЧИСЛЕ											ИТОГО
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
ВОЕГО	31338	6	7131	3	45	1	9	24879				
СВОБОДНО ВЛАДЕЕТ ВТОРЫМ ЯЗЫКОМ НАРОДОВ СССР												
СВОИМ ЯЗЫКОМ												
РУССКИМ	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
УКРАИНСКИМ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
БЕЛОРУССКИМ	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
ГРУЗИНСКИМ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
ДРУГИМИ ЯЗЫКАМИ	124	124	124	124	124	124	124	124	124	124	124	124
АЗЕРСКИМ	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
ЛЕЗГИНСКИМ	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
ТАТАРСКИМ	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
ЦАХУРСКИМ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ЕВРЕЙСКИМ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
УДМУРСКИМ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
КУРДСКИМ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ДРУГИМИ НАЦИОНАЛЬНОСТЯМИ	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
НАЦИОНАЛЬНОСТЬ В ПЕРЕЧНЕ НЕ УКАЗАНА	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ИТОГО	31823	3	7081	3	44	1	6	23968				
РУССКИЕ	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98
УКРАИНЦЫ	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
БЕЛОРУССЫ	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
ГРУЗИНЫ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Армяне	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Аварцы	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Лезгины	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Татары	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Цахуры	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Евреи	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Удмурцы	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Курды	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Другие национальности	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Национальность в перечне не указана	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Total

Azeri

В ТОМ ЧИСЛЕ:
 РУССКИЕ
 УКРАИНЦЫ
 БЕЛОРУССЫ
 ГРУЗИНЫ
 Армяне
 АВАРЦЫ
 ЛЕЗГИНЫ
 ТАТАРЫ
 ЦАХУРЫ
 ЕВРЕИ
 УДМУРЫ
 КУРДЫ
 ДРУГИЕ НАЦИОНАЛЬНОСТИ
 НАЦИОНАЛЬНОСТЬ В ПЕРЕЧНЕ НЕ УКАЗАНА

ВСЕОБЩАЯ ПЕРЕПИСЬ
НАСЕЛЕНИЯ 1959 ГОДА

ДЛЯ СЛУЖЕБНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ
ТАБЛИЦА №С
НА 1 ЛИСТЕ
АБСОЛЮТНЫЕ ДАННЫЕ

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ ПО НАЦИОНАЛЬНОСТИ И ВТОРОМУ ЯЗЫКУ НАРОДОВ ССРС
РАЙОН РЕСПУБЛИКАНСКОГО ПОДЧИНЕНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ССР

(vi) Fizuli district

ПОСТОЯННОЕ НАСЕЛЕНИЕ

ГОРОДСКОЕ И СЕЛЬСКОЕ НАСЕЛЕНИЕ
ОБА ПОЛА

НАЦИОНАЛЬНОСТЬ	В С Е Г О					В Т О М Ч И С Л Е										ИТОГО
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
	СВОБОДНО ВЛАДЕЕТ					ВТОРЫМ ЯЗЫКОМ					НАРОДНОЕ ССРС					НЕ ВЛАДЕЕТ
	: СВОЕЙ					: АЗЕР-					: АВАРСКИМ, ЛЕЗГИЯН-					: ВТОРЫМ
	: НАЦИО-					: ГРУЗИН-					: АРМЯН-					: ЯЗЫКОМ
	: НАЛЬНОСТИ:					: СКИМ					: СКИМ					
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11					
Total	68729	25	20451	16	38	236	89	6	15	67559						
Азери	58815	14	20388	14	28	187	89	3	15	67547						
РУССКИЕ	484	3	-	2	1	-	-	-	-	211						
УКРАЙНЦЫ	56	4	21	-	-	6	-	-	-	23						
БЕЛОРУСЫ	35	-	9	-	-	3	-	-	-	23						
ГРУЗИНЫ	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1						
Armenians	100	2	77	-	-	15	-	-	-	6						
АВАРЦЫ	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1						
ЛЕЗГИНЫ	11	1	8	-	-	1	-	-	-	1						
ТАТАРЫ	7	-	5	-	-	2	-	-	-	-						
ЦАХУРЫ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ЕВРЕИ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ЕВРЕИ ГОРСКИЕ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
УДИНЫ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-						
КУРДЫ	20	-	-	-	1	7	-	-	-	-						
ТУРКИ	73	1	27	-	-	12	-	-	-	-						
ДРУГИЕ НАЦИОНАЛЬНОСТИ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
НАЦИОНАЛЬНОСТЬ В ПЕРЕ-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ПИСЬМОМ ЛИСТЕ НЕ УКАЗАНА	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ СССР ПО СТАТИСТИКЕ

Для служебного пользования
экз. № 10

ИТОГИ ВСЕСОЮЗНОЙ ПЕРЕПИСИ НАСЕЛЕНИЯ 1989 Г.

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ ПО НАЦИОНАЛЬНОСТИ,
РОДНОМУ ЯЗЫКУ И ВТОРОМУ ЯЗЫКУ
НАРОДОВ СССР

по Нагорно-Карабахской
автономной области

ТАБЛИЦЫ 9 с и 10 с (АБСОЛЮТНЫЕ ДАННЫЕ)

Москва 1989 г.

Для служебного пользования
№ 12

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮРОМЫ СССР ПО СТАТИСТИКЕ

ИТОГИ ВСЕОБЩЕЙ ПЕРЕПИСИ НАСЕЛЕНИЯ 1989 Г.

**РАСПРЕДЕЛЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ ПО НАЦИОНАЛЬНОСТИ,
РОДНОМУ ЯЗЫКУ И ВТОРОМУ ЯЗЫКУ
НАРОДОВ СССР**

от АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ССР

ТАБЛИЦЫ 9 с и 10 с (АБСОЛЮТНЫЕ ДАННЫЕ)

ANNEX 5

**“COUNCIL OF EUROPE SLAMS ARMENIAN PRESIDENT’S ‘ETHNIC
INCOMPATIBILITY’ REMARKS”, BBC (31 JANUARY 2003)**

Council of Europe slams Armenian president's "ethnic incompatibility" remarks

BBC Monitoring Newsfile; London [London]31 Jan 2003: 1.

Abstract

Speaking at the Russian Foreign Ministry Diplomatic Academy on 16 January, the Armenian president said: "The pogroms of Armenians in Sumgait [Sumqayit] and Baku and the attempts at forcible mass expulsion of Armenians from Karabakh in 1991-92 are evidence of the fact that it was generally impossible for Armenians to live in Azerbaijan. This is about ethnic incompatibility. It is certainly unpleasant for me to say this, but this is a fact. Almost the same has been registered in the Balkans. This is a reason for our statement that Armenia is responsible for the security of the Nagornyy Karabakh population. A nation that knows what genocide is, cannot allow its repetition.

Full Text

Text of report by Armenian news agency Mediamax

Yerevan, 31 January: Secretary-General of the Council of Europe Walter Schwimmer has regretted Armenian President Robert Kocharyan's statement on "ethnic incompatibility of Armenians and Azerbaijanis".

Walter Schwimmer said that "recalling the dark pages of European history will never be a good election strategy", Mediamax reports. Speaking about the upcoming presidential elections in Armenia and Azerbaijan in 2003, Schwimmer called on both sides to refrain from bellicose statements.

Schwimmer said that upon accession to the Council of Europe, Armenia and Azerbaijan had committed themselves to a peaceful resolution of the Karabakh problem, "which we take very seriously".

"Europe, to which Armenia and Azerbaijan belong, begins with the acceptance of European diversity - be it ethnic, cultural, religious or linguistic," the secretary-general of the Council of Europe said.

The Armenian president's statement, which Walter Schwimmer quoted, was not connected with the upcoming elections, but was made on 16 January in Moscow, five days before the election campaign kicked off, Mediamax reports. Moreover, Robert Kocharyan's statement, which the general-secretary of the Council of Europe commented on, was taken out of the context of the president's speech.

Speaking at the Russian Foreign Ministry Diplomatic Academy on 16 January, the Armenian president said: "The pogroms of Armenians in Sumgait [Sumqayit] and Baku and the attempts at forcible mass expulsion of Armenians from Karabakh in 1991-92 are evidence of the fact that it was generally impossible for Armenians to live in Azerbaijan. This is about ethnic incompatibility. It is certainly unpleasant for me to say this, but this is a fact. Almost the same has been registered in the Balkans. This is a reason for our statement that Armenia is responsible for the security of the Nagornyy Karabakh population. A nation that knows what genocide is, cannot allow its repetition. This is the reality."

Credit: Mediamax news agency, Yerevan, in Russian 0640 31 Jan 03

Word count: **335**

Mediamax news agency, Yerevan, in Russian 0640 31 Jan 03/BBCMonitoring/(c) BBC

ANNEX 6

**LETTER FROM THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
TO THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC
OF ARMENIA DATED 8 DECEMBER 2020**

Annex not publicly available

ANNEX 7

**LETTER FROM THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
TO THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC
OF AZERBAIJAN DATED 22 DECEMBER 2020**

Annex not publicly available

ANNEX 8

**NOTE VERBALE FROM THE PERMANENT MISSION OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
TO THE UNITED NATIONS OFFICE AND OTHER INTERNATIONAL ORGANIZATIONS
IN GENEVA TO THE PERMANENT MISSION OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
TO THE UNITED NATIONS OFFICE AND OTHER INTERNATIONAL
ORGANIZATIONS IN GENEVA DATED 10 SEPTEMBER 2021,
REF. 2203/1415/2021**

Annex not publicly available

ANNEX 9

**LETTER FROM THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
TO THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
DATED 17 FEBRUARY 2021**

Annex not publicly available

ANNEX 10

**RESPONSE OF THE DELEGATION OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
CONCERNING THE ISSUES DISCUSSED DURING THE MEETINGS
OF 2-3 MARCH 2021 DATED 23 MARCH 2021**

Annex not publicly available

ANNEX 11

**NOTE VERBALE FROM THE PERMANENT MISSION OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
TO THE UNITED NATIONS OFFICE AND OTHER INTERNATIONAL ORGANIZATIONS
IN GENEVA TO THE PERMANENT MISSION OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
TO THE UNITED NATIONS OFFICE AND OTHER INTERNATIONAL
ORGANIZATIONS IN GENEVA DATED 3 MAY 2021,
REF. 0181/27/21/25**

Annex not publicly available

ANNEX 12

**NOTE VERBALE FROM THE PERMANENT MISSION OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
TO THE UNITED NATIONS OFFICE AND OTHER INTERNATIONAL ORGANIZATIONS
IN GENEVA TO THE PERMANENT MISSION OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
TO THE UNITED NATIONS OFFICE AND OTHER INTERNATIONAL
ORGANIZATIONS IN GENEVA DATED 2 SEPTEMBER 2021,
REF. 0432/27/21/25**

Annex not publicly available

ANNEX 13

EXTRACT FROM M. MELKONIAN, *MY BROTHER'S ROAD: AN AMERICAN'S FATEFUL JOURNEY TO ARMENIA* (I.B. TAURIS, 2008) (PAGE 212)

My Brother's Road
AN AMERICAN'S FATEFUL
JOURNEY TO ARMENIA

Markar Melkonian

with

Seta Melkonian

I.B. TAURIS
LONDON · NEW YORK

Reprinted as a paperback in 2007 by I.B.Tauris & Co Ltd
6 Salem Road, London W2 4BU
175 Fifth Avenue, New York NY 10010
www.ibtauris.com

In the United States of America and Canada
distributed by Palgrave Macmillan a division of St. Martin's Press
175 Fifth Avenue, New York NY 10010

Copyright © Markar Melkonian, 2005, 2007

The right of Markar Melkonian to be identified as the author of this work
has been asserted by the author in accordance with the Copyright,
Designs and Patent Act 1988.

All rights reserved. Except for brief quotations in a review, this book, or
any part thereof, may not be reproduced, stored in or introduced in
retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, elect
mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior
written permission of the publisher.

ISBN 978 1 85043 635 5 (hb)
ISBN 978 1 84511 530 2 (pb)
eISBN 978 0 85773 306 1
ePDF 978 1 78673 953 7

A full CIP record for this book is available from the British Library
A full CIP record is available from the Library of Congress

Library of Congress Catalog Card Number: available

Typeset in Book Antiqua by JCS Publishing Services,
www.jcs-publishing.co.uk

Soon, however, things changed. Arabo and Aramo fighters shoved thirty-eight captives, including several women and other noncombatants, into a ditch on the outskirts of the village. One of the captives in the ditch pulled the pin from a grenade concealed under a bandaged hand and tossed it, taking off the lower leg of one of his captors, a recent Patriotic Detachment recruit named Levon. The Arabo and Aramo fighters there had already been hankering to "avenge" the death of another comrade the day before, so as soon as the grenade had gone off they began stabbing and shooting their captives, until every last one was dead. Shram Edo, one of the five Patriotic Detachment "boys" from Ashdarak, had joined in too, dousing several wounded soldiers with gasoline and tossing a match to burn them alive. By the time Monte came across the ditch on the outskirts of town it was a butcher's scrap heap.

Monte had given strict orders that no captives were to be harmed. The veins on his neck stood out like braided hemp, and he hollered until he was hoarse, but the black-turbaned Arabo captain didn't even shrug as he turned away from the stammering nuisance and resumed loading booty.

The Arabo and Aramo detachments hauled off all the weapons captured that day—seventy-eight rifles plus thousands of rounds of ammunition—and they emptied the village warehouse, too, dragging out tons of bagged wheat to sell. After the looting, they set the village ablaze.

A total of fifty-three Azeris were killed in and around Karadaghlu during those two days, compared to three killed on the Armenian side, including a sixty-year-old villager in Haghorti who had been hit by a stray bullet.

As news spread that Karadaghlu had been "cleaned out," several delegates arrived from the village of Krasnyi Bazar, fifteen kilometers to the south. Two years earlier, local Azeris in OMON uniforms had stopped four Armenians from Krasnyi Bazar, including a woman, and burned them alive in their car. Now, their fellow villagers politely requested four of the Azeri captives for *madagh*—a blood sacrifice. It was written, after all: an eye for an eye. Monte scowled them down, and they left empty-handed.

More than fifty Azeri captives had been butchered at Karadaghlu. But it was not the butchery that damaged Monte's reputation among the Karabagh mountain people. On the contrary, vengeance ran deep in the mountains, and the loudest voices on both sides demanded blood

ANNEX 14

**STATEMENT BY THE CHAIRMAN OF THE CSCE COUNCIL, CSCE
COMMUNICATION NO. 284, PRAGUE, 26 OCTOBER 1993**

CSCE Communication No. 284
Prague, 26 October 1993

To the Points of Contact

Statement by the Chairman of the CSCE Council

The following statement by the Chairman of the CSCE Council on reports of renewed military operations in the region of conflict dealt with by the Conference on Nagorno-Karabakh is circulated at the request of the Chairman.

"I have received reports of renewed military operations in the region of conflict. They are a matter of deep concern. It is particularly disturbing that they come at a time when the CSCE is about to make an effort to intensify the direct dialogue with the parties in order to remove the obstacles to the convening of the Minsk Conference.

Acquisition of territory by force can never be condoned or accepted as a basis for territorial claims. The military operations must immediately cease and troops be withdrawn to the positions they had when the latest operations started. I further-more urge the parties to extend the ceasefire, once it is restored, and to make it permanent. I appeal to them to reflect upon the appalling alternatives and to commit themselves to the re-establishment of peace in the region."

ANNEX 15

**EXTRACT FROM REPORT BY THE CHAIRMAN OF THE CSCE COUNCIL ON
HER VISIT TO THE TRANSCAUCASIAN PARTICIPATING STATES,
CSCE COMMUNICATION NO. 301, PRAGUE,
19 NOVEMBER 1993 (PAGES 7-8)**

Secretariat of the
Conference on Security and
Co-operation in Europe
PRAGUE

CSCE Communication No. 301
Prague, 19 November 1993

To the Points of Contact

Report by the Chairman of the CSCE Council on her visit to the
Transcaucasian participating States

The attached report by the Chairman of the CSCE Council on her visit to the Transcaucasian participating States, is circulated at the request of the Chairman. The report has already been distributed to the CSCE delegations in Vienna.

Only this cover-page is transmitted by telefax to the Points of Contact outside Prague, whereas the whole Communication will follow by mail.

Address:
CSCE Secretariat
Thunovská 12, Malá Strana
110 00 PRAGUE 1

Telephone:
+ 42 - 2 - 2431 10 69
(4 lines)

Telefax:
+ 42 - 2 - 2431 06 29
2431 10 75

Telex:
121 614 CSCEC

participating States have made to alleviating the emergency situation in Georgia. I remain convinced that further efforts are needed if a disastrous deterioration is to be avoided. I appeal to all participating States to re-examine the question of whether additional steps to ease the plight of the people of Georgia could be taken. I wish to draw the attention of participating States to the appeals for humanitarian assistance to Georgia issued by the United Nations.

A Z E R B A I J A N A N D A R M E N I A

15. On my way to Baku, I was informed that the temporary cease-fire in the region had broken down. Upon arrival in Azerbaijan, I made a statement on the situation in which I demanded that military operations should cease and that troops be withdrawn to their positions before the outbreak of hostilities prior to my visit. The renewed military activities had an adverse effect on the atmosphere of the talks I had and, more importantly, on any hope of making at least partial progress in addressing some of the issues of the conflict.

16. The President of Azerbaijan expressed bitter disappointment at what was characterized as a wholly unjustified Armenian offensive and at the failure of the international community to take effective measures to counter the Armenian policy of military conquest. While stating that a new approach to the conflict had been tried, the Azeri President underlined that he had precious few results to show for his efforts. In this situation, the Azeri Government had to consider its responsibilities towards the Azeri people and examine its policy options. The Azeri leaders made a number of references to the intolerable human suffering in the wake of the conflict - mainly the large number of refugees and displaced persons.

17. It comes as no surprise that the views of the leaders of Armenia were a mirror image of those of the leadership of Azerbaijan. The President of Armenia emphasized that, in the period leading up to the outbreak of the latest military action, developments had, in his view, held out some hope for progress. Work on the Minsk Group timetable had advanced reasonably well. In Armenian eyes, Russia was playing a constructive role in assisting the parties to address the issues of the conflict. The new President of Azerbaijan seemed to display a realistic attitude and

prefer a peaceful resolution to the conflict. However, these hopes had been dashed. Azerbaijan, the Armenian President stated, now seemed to want to back out of its undertakings. Its commitment to a peaceful resolution could be questioned. The outbreak of military hostilities prior to my arrival was, according to my Armenian interlocutors, the result of actions taken by the Azeri side.

18. As I indicated, I met the leadership of Nagorno Karabakh to discuss with them the prospects of making some progress in tackling issues related to the conflict. Its representative, Mr. Kocharyan, disassociated himself from the comprehensive approach of the Minsk Group in trying to address the issues of the conflict. He questioned the wisdom of making unilateral concessions to the other side before the start of the Minsk Conference - such concessions were an integral part of the timetable. Mr. Kocharyan asserted that it seemed as if the CSCE was more interested in protecting states than in protecting populations.

19. The parties were adamant in laying down their own negotiating positions in the talks they had with me during my visit to the region. I need not repeat here the details of those positions, familiar as they are to all participants and observers of the peace process. Suffice it to say, that it seemed to me that, in place of a willingness to take new, bold steps for peace, the parties displayed hardening positions and, in a few cases, they appeared to be retreating from more forthcoming views expressed previously. Although the parties expressed a willingness to search for peace and work with the CSCE to achieve this objective, there seemed to be little willingness to contemplate concrete measures. The political stabilization in Azerbaijan is certainly a positive factor. More frequent contacts between the parties is another favourable element. At the same time, the increase of the territory under occupation, the uncertainty about the extension and consolidation of the cease-fire, the growing number of refugees and the absence of a sense of urgency in addressing the conflict are all factors that give rise to grave concern. Equally troublesome is the unacceptable scorched earth policy practised by the military forces of Nagorno Karabakh. I raised the latter problem and expressed my own views on this practice in unequivocal terms, both in discussions with representatives of Armenia and in my talks with the leadership of Nagorno Karabakh.

20. I do not take the view that the numerous setbacks and the failure to achieve a breakthrough demonstrate the hopelessness of the cause of peace. I tried to make

ANNEX 16

**NOTE VERBALE FROM THE OFFICE OF THE PERSONAL REPRESENTATIVE
OF THE CHAIRPERSON-IN-OFFICE ON THE CONFLICT DEALT WITH BY
THE OSCE MINSK CONFERENCE TO THE MINISTRY OF
FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF
AZERBAIJAN DATED 4 JUNE 2015**

Annex not publicly available

ANNEX 17

**EXTRACT FROM REPORT OF THE OSCE MINSK GROUP CO- CHAIRS'
FIELD ASSESSMENT MISSION TO THE OCCUPIED TERRITORIES OF
AZERBAIJAN SURROUNDING NAGORNO-KARABAKH (2011)
(PAGE 6)**

**Report of the
OSCE Minsk Group Co-Chairs'
Field Assessment Mission to the
Occupied Territories of Azerbaijan Surrounding
Nagorno-Karabakh .**

For Internal Use Only

Administration

The FAM observed that administrative boundaries of the territories and the former NKO have been extensively redrawn. A 2008 map, which is available for sale in NK and which is being used in at least some schools in the territories, includes the former NKO, the territories, and other areas in a single entity called "Artsakh." Local authorities told the FAM that for administrative purposes, the seven districts of Agdam, Fizuli, Jebrail, Kubatly, Zangelan, Lachin, and Kelbajar have been incorporated, along with the former NKO, into eight districts: Askeran, Hadrun, Martakert, Martuni, Shaumian, Shushi, Kashatagh, and Stepanakert. This redrawing of boundaries has involved both the renaming of some districts and the transfer of areas that were in the seven territories. For example, NK authorities administer the regions of Kubatly, Lachin, and Zangelan as one district called "Kashatagh," and the Kelbajar region as a district called "Shaumian." An area in the district of Agdam, near the village of "Vangenashen," is now considered to be in the district of "Martuni."

Along with these changes in administrative districts, the FAM observed that many settlements have been renamed with Armenian names or that only Armenian names are used to refer to settlements that previously had Azeri names. NK authorities accompanying the FAM often claimed that they no longer knew the Azeri names of villages. The city of Agdam, which had as many as 70,000 inhabitants prior to the NK conflict, no longer appears on maps or road signs. Road signs usually are in Armenian, and in some cases in Latin script.

Local administration capabilities are limited, with minimal public services. "Governors" for each district are appointed by the NK authorities. The towns of Lachin and Kelbajar, the two most populated in the territories, feature more developed local administration structures, with dedicated buildings. In smaller settlements, there is a more informal arrangement of elected "community leaders" who spoke on behalf of inhabitants.

Situation in Formerly Inhabited Areas

Towns and villages that existed before the conflict are almost entirely in ruins, except for occasional structures that have been rehabilitated for housing, storage, or other uses. The overwhelming majority of buildings in formerly inhabited areas have been reduced to rubble – lacking roofs, windows, and walls, and entirely scavenged of anything of value. Roads connecting the regions are dotted with former villages that are completely abandoned. There is no economic activity in deserted towns, although the FAM encountered a few individuals scavenging metal and other materials from buildings. Regional capitals are almost entirely deserted, except for Kelbajar and Lachin. FAM members who had participated in the 2005 Fact-Finding Mission noted that the remains of buildings in several towns have suffered further deterioration due to exposure to the elements. Cities such as Agdam, Fizuli, and Jebrail are no longer inhabitable and have no intact infrastructure.

ANNEX 18

**EXTRACT FROM REPORT SUBMITTED BY AZERBAIJAN TO THE UNITED NATIONS
EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION COMMITTEE
FOR THE *PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN THE EVENT OF
ARMED CONFLICT, DESTRUCTION OF CULTURAL PROPERTY
IN THE TERRITORIES OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN,*
C54/20/15.COM/16 (30 NOVEMBER 2020)
(PAGES 2–4, 7, 9)**

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Convention for the Protection
of Cultural Property in
the Event of Armed Conflict

Convention
pour la protection
des biens culturels
en cas de conflit armé

15 COM16

C54/20/15.COM/16
Paris, 30 November 2020
Original: English

**UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL
ORGANIZATION**

**SECOND PROTOCOL TO THE HAGUE CONVENTION OF 1954 FOR
THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN THE EVENT OF
ARMED CONFLICT**

**COMMITTEE FOR THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN
THE EVENT OF ARMED CONFLICT**

FIFTEENTH MEETING

Paris, UNESCO Headquarters

10 and 11 December 2020

Item 16 of the provisional agenda :

**Destruction of cultural property in the territories of the Republic of Azerbaijan
in the course of the armed aggression and military occupation by Armenia**

(submitted by Azerbaijan)

Taking into account that the mandate of the Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (hereinafter “the Committee”) is to monitor and supervise the implementation of the 1999 Second Protocol, as stipulated under Article 27(1)(c) of this treaty, Azerbaijan submits the present document on the destruction of cultural property in the territories of the Republic of Azerbaijan affected by the armed aggression and military occupation by Armenia.

Draft Decision: 15.COM 16, see paragraph 17.

This working document has neither been drafted nor edited by the Secretariat of UNESCO. The sole responsibility of its content lies with the State Party of Azerbaijan

Introduction

1. Taking into account that the mandate of the Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (hereinafter “the Committee”) is to monitor and supervise the implementation of the 1999 Second Protocol, as stipulated under Article 27(1)(c) of this treaty, Azerbaijan submits the present document on the destruction of cultural property in the territories of the Republic of Azerbaijan affected by the armed aggression and military occupation by Armenia.
2. The document is submitted pursuant to Rule 12(2) of the Rules of Procedure of the Committee as a new item: “Document on the destruction of cultural property in the territories of the Republic of Azerbaijan in the course of the armed aggression and military occupation by Armenia”.
3. Oral update may be provided at the 15th meeting of the Committee, by the delegate(s) of the Republic of Azerbaijan, in accordance with the Rules of Procedure of the Committee.

Situation in the Nagorno-Karabakh region of Azerbaijan and surrounding Azerbaijani territories occurred due to the armed aggression and military occupation by Armenia

4. Cultural heritage is essential factor determining national identity of peoples and reflects a common interest of the international community. Therefore, provisions of international legal instruments regarding protection of cultural heritage are considered “jus cogens” norms of international law, which all the states have to comply with them.
5. Property of “great importance to the cultural heritage of every people” is granted special protection under the 1954 Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (to which both Armenia and Azerbaijan are parties). Under Article 4(1) and 4(2) of this instrument, parties must refrain from any act of hostility, directed against such property”, a rule which “may be waived only in cases where military necessity imperatively requires such a waiver”. Article 53 of Additional Protocol I provides that:

“Without prejudice to the provisions of the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 14 May 1954 and of other relevant international instruments, it is prohibited:

 - (a) to commit any acts of hostility directed against the historic monuments, works of art or places of worship which constitute the cultural or spiritual heritage of peoples.
6. In the aftermath of the armed aggression of Armenia against the Republic of Azerbaijan during the 1991-1994, the internationally recognized territories of Azerbaijan – Nagorno-Karabakh region and seven adjacent districts (Lachyn, Kalbajar, Aghdam, Fuzuli, Gubadly, Zangilan and Jabrayil) have fallen under occupation. In 1993, the United Nations Security Council adopted resolutions 822 (1993), 853 (1993), 874 (1993) and 884 (1993), condemning the use of force against Azerbaijan and occupation of its territories and reaffirming the sovereignty and territorial integrity of Azerbaijan and the inviolability of its internationally recognized borders. In those resolutions, the Security Council demanded immediate, complete and unconditional withdrawal of all occupying forces from all the occupied territories of the Republic of Azerbaijan. On 14 March 2008 UN General Assembly adopted the resolution A/62/243 entitled “The situation in the occupied territories of Azerbaijan” demanding immediate, complete and unconditional withdrawal of all Armenian forces from all occupied territories of the Republic of Azerbaijan. Other international organizations have taken a similar stance. The European Court of Human Rights, also in its judgement *Chiragov and Others vs. Armenia* which clearly states that “Armenia exercises effective control over Nagorno-Karabakh and the surrounding territories”, confirmed the occupation of Nagorno-Karabakh region and surrounding

territories of the Republic of Azerbaijan by Armenia. In Resolution 1416 (2005), adopted on 25 January 2005, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe points out that considerable parts of the territory of Azerbaijan remain occupied by Armenian forces.

7. Although the cease-fire was agreed in 1994, Armenia regularly violated cease-fire regime. Between 1 January 2020 and 26 September 2020, the breaches of cease-fire had been significantly increased by the armed forces of Armenia along the Line of Contact and the state border between Armenia and Azerbaijan. On 27 September 2020 the armed forces of Armenia blatantly violating the cease-fire regime launched another act of armed aggression against Azerbaijan, by intensively shelling the positions of the armed forces of Azerbaijan along the frontline, as well as the villages of Qapanli of Terter district, Chiragli and OrtaGaravend of Aghdam district, Alkhanli and Shukurbeyli of Fuzuli district and JojuqMerjanli of Jabrayil district, using large-caliber weapons, mortar launchers and artillery. On the following days, the armed forces of Armenia even further expanded the geography of offensive through launching missile attacks on large cities and other civilian settlements far from the frontline, such as the city of Ganja, Barda, Mingachevir, Yevlakh and others. In order to repel military aggression by Armenia and provide the security of densely populated civilian residential areas the Armed Forces of the Republic of Azerbaijan undertook counter-offensive measures on the sovereign soil of Azerbaijan within the right of self-defense and in full compliance with international humanitarian law. Since the resumption of hostilities until 10 November 2020, when a Statement was signed by the President of the Republic of Azerbaijan, the Prime Minister of the Republic of Armenia and the President of the Russian Federation on complete ceasefire and cessation of all hostilities, totally 94 Azerbaijani civilians, including children, women and elderly were killed, 414 civilians have been hospitalized with serious injuries. Around 3410 private houses, more than 120 apartment buildings and 512 civilian infrastructures were damaged and became unserviceable as a result of Armenia's deliberate, widespread and systematic attacks.
8. It is to be noted that there are hundreds of cultural institutions, including 927 libraries, with total of 4.6 million books, 808 cultural sites, 22 museums and their branches with over 100,000 artefacts and 706 historical and cultural monuments located in the Nagorno-Karabakh region of Azerbaijan and surrounding Azerbaijani territories. The most of this cultural and religious heritage have been already severely damaged or destroyed as a result of military occupation by Armenia. Over 30 years Armenia has pursued systematic policy to deny historical and cultural Azerbaijani roots of the occupied territories with a view to consolidating the results of illegal use of force and notorious practice of ethnic cleansing. The obvious goal of Armenia is to erase cultural, historical and scientific evidence of millennia-old presence of the Azerbaijani people in these territories with a view to securing their annexation. As a result, thousands of unique examples of Azerbaijani cultural heritage in the occupied territories have been subjected to destruction, pillage and looting. Furthermore, Armenia has been engaging in systematic actions aimed at altering the character and origins of cultural-historical monuments in the occupied territories including through illegal excavations therein. Deliberate activities of Armenia in this direction are defined as cultural cleansing against Azerbaijan. The report of Armenia on the Implementation of the 1954 Hague Convention and its two Protocols provides no information on the implementation of the provisions related to the occupation.¹
9. In this context, the Government of the Republic of Azerbaijan wishes to stress that significant damage has been inflicted on cultural properties during yet another act of the armed aggression since 27 September 2020 (See Annex 1 and Annex 2). A mausoleum of 13th century built on the memory of great Sufi Sheykh Babi Yagub, which is a sacred shrine for the Azerbaijani people, the Museum of History-Ethnography in Fuzuli region of the Republic of Azerbaijan, historical men gymnasium (school) of Ganja (Ganja Gymnasium)

¹ See the [report](#) submitted by Armenia, 2017

(inventory number 3838), built in 1881, which was the alma mater of the founders of the Azerbaijan Democratic Republic of 1918 were damaged due to Armenian armed forces' shelling. Other monuments, such as the Imamzade mosque of 9th century, the 19th century Alexander Nevsky Orthodox Church were also damaged due to the constant missile attacks by Armenia.

10. During the first monitoring mission conducted by the Government of the Republic of Azerbaijan in the liberated territories after the Statement of 10 November, 180 cultural facilities were identified, including 86 libraries, 44 houses of culture, 1 cultural center, 27 clubs, 8 museums, 10 children's music schools and 4 other cultural facilities. Almost all of them (172 out of 180) are in a completely destroyed state. 71 historical and cultural monuments and objects having historical, cultural, architectural, and archaeological importance were identified, including a Caucasian Albania temple in Hadrut settlement, Khojavand district (dating back to 1170), Maiden Tower (12th century) in the village of Amirkhanli, and an eight-pointed mausoleum in the village of Mammadbeyli, Zangilan district, as well as Karavansaray (17th century) in the village of Garghabazar, Fuzuli district. 38 monuments out of 71 identified were completely destroyed as a result of the occupation by Armenia. All mosques in the liberated territories, including 18th century Mamar mosque, 18th century mosque in Alkhanli village of Fuzuli, ancient mosque in Afandilar village of Gubadly, and many others have been almost destroyed and transformed to pigpen (See Annex 3). State of the mosques in Shusha, historical and cultural capital of Karabakh will be verified once the conditions allow.
11. In addition, it must be noted that after the Statement, according to Armenian media reports, the bells, crosses and ancient manuscripts of 13th century Caucasian Albania Khudavang monastery have been illegally removed to Armenia (See Annex 3). Besides that, precious artefacts reportedly found during illegal archaeological excavations near Shahbulag fortress of Aghdam district and kept in the local museum were also illegally transported to Armenia. All these acts constitute a gross violation of the 1954 Hague Convention and its two (1954 and 1999) Protocols.
12. An occupying power must prevent the illicit export of cultural property from occupied territory and must return illicitly exported property to the competent authorities of the occupied territory. In particular:
 - (a) The First Protocol (1954) to the 1954 Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict requires States “to prevent the exportation, from a territory occupied by it during an armed conflict, of cultural property” (Article 1 (1) and to return, at the close of hostilities, to the competent authorities of the territory previously occupied, cultural property which is in its territory” (Article 1(3)).
 - (b) Article 2 (2) of the 1970 Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transport of Ownership of Cultural Property obliges States to oppose the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property, while Article 11 of Convention states that “the export and transfer of ownership of cultural property under compulsion arising directly or indirectly from the occupation of a country by a foreign power shall be regarded as illicit”.
 - (c) The Second Protocol (1999) to the 1954 Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (to which both Armenia and Azerbaijan are parties) requires that an occupying power prohibit and prevent “any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property” (Article 9 (1)) and to suppress such violations (Article 21).
13. Aside from binding Armenia and Azerbaijan as States parties to the relevant treaties, all of

The list of cultural and historical sites damaged due to shelling of armed forces of the Republic of Armenia

As of 10.11.2020

Agjabadi district

- On 27.09.2020, at about 17:10, 2 shells fell on the area of Hajilar village (population: 1424 people) mosque of Agjabedi district, as a result 6 graves were damaged.
- On 02.10.2020, at about 17:00, as a result of a shell falling on the area of Muganli village mosque, the windows of the mosque were broken, and the ceiling of the auxiliary building collapsed.
The construction of the mosque in Muganli village (population: 1725 people) began in 1999, and it was opened for use in 2009. The religious community of "Seyid Ismail Agha" mosque is based in the mosque.

Tartar district

- On 05.10.2020, 2 shells fell on the cemetery of Borsunlu village (population: 1190 people), as a result 6 graves were damaged.
- On 05.10.2020, 3 shells fell on the cemetery of Gainag village (population: 1752 people), as a result 4 graves were damaged.
- On 07.10.2020, 4 shells fell on the cemetery of Juyarli village (population: 889 people), as a result 10 graves were damaged.
- On 07.10.2020, 2020, 5 shells fell on the cemetery of Sahlabad village (population: 2142 people), as a result 15 graves were damaged.
- On 08.10.2020, 5 shells fell on the cemetery of Tartar city (population: 25,000 people), as a result the graves were damaged;
- On 08.10.2020, 2 shells fell on the cemetery of Kovdadikh village (population: 179 people), as a result the graves were damaged.
- On 08.10.2020, 4 shells fell on the cemetery of Garadagli village (population: 2310 people), as a result the graves were damaged.

Fuzuli district

- On 29.09.2020, a mausoleum of 13th century built on the memory of great Sufi Sheykh Babi Yagub, which is a sacred shrine for the Azerbaijani people and the Museum of History-Ethnography in Fuzuli region of the Republic of Azerbaijan were damaged

Ganja city

- On 04.10.2020, Armenia launched missile attack on Ganja, Azerbaijan's second largest city, killing one civilian and injuring dozens. Attacks that target innocent people, women, children and infrastructure, also severely damaged school and historical gymnasium of Ganja (inventory number 3838). Built in 1881 Ganja Gymnasium was the alma mater of the founders of the Azerbaijan Democratic Republic of 1918. The Armenian armed forces use cluster bombs, which are prohibited by international conventions. The Imamzade Mosque of 9th century, the 19th century Alexander Nevsky Orthodox Church were also damaged due to the constant missile attack by Armenia.

29/09/2020: Constructed in 1272, Sheikh Babi Yagub Mausoleum, located in Babivillage of the Fuzuli region of Azerbaijan was heavily damaged by the Armenian Armed Forces.

ANNEX 19

**EXTRACT FROM STATE COMMISSION FOR PRISONERS OF WAR HOSTAGES,
AND MISSING PERSONS OF AZERBAIJAN, *FILE ON NOVRUZOV MIRZALI,*
*TESTIMONY OF MAMMADOV VUGAR YAVAR OGLY (2014)***

Annex not publicly available

ANNEX 20

**EXTRACT FROM STATE COMMISSION FOR PRISONERS OF WAR, HOSTAGES,
AND MISSING PERSONS OF AZERBAIJAN, *FILE ON ISMAYILOV RAMAZAN,*
*TESTIMONY OF GAFAROV RAUF SHAMSHADDIN OGLY (1994)***

Annex not publicly available

ANNEX 21

**EXTRACT FROM ATELIER ERICH PUMMER GMBH, *THE JUMA MOSQUE*
IN AGDAM/KARABAKH: INSPECTION & REPORT 2020
(JANUARY 2021) (PAGES 1, 3)**

The Juma Mosque in Agdam / Karabakh

Inspection & Report 2020

ATELIER ERICH PUMMER GMBH

3602 Rossatz - Wachau
www.atelier-pummer.com

Steinkonservierung
Monument Preserve

The Juma Mosque in Agdam / Karabakh

The Juma Mosque in Agdam was built between 1868 and 1870 according to the plans of architect Karbalayi Safikhan Karabakhi. The architectural design is based on the building tradition of all the prayer houses in the Karabakh region. For example, the mosques in Susa, Füzuli and Horadiz.

Typical features of this type of construction are three-nave prayer halls separated by four stone columns, spanned by two galleries and domed ceilings, three-beam ivans and two brick cylindrical minarets.

The dimensions of the mosque are approx.:

Floor area:	22 x 22 m / approx. 484 m ²
Maximum dome height:	9.5 m
Minaret height:	25 m
Facade height:	7 m

After 28 years of Armenian occupation and recapture by the Azerbaijani army, the territory and the ruined city of Agdam were returned on 20. November 2020. On 10. December 2020, I followed the invitation of the Heydar Aliyev Foundation and visited the mosque in Agdam to carry out an initial assessment. The following report conveys my impressions gained from this assessment, without claiming to be liability or complete.

Description of the building fabric and its damage

The structure of the outer walls and vertically rising load-bearing walls, including the façades, were built of limestone ashlar in combination with lime mortar. The bases of the two minarets are also made of solid limestone, **Fig.01**. The octagonal columns on the main north façade (ivan) and in the prayer hall are also made of solid limestone, **Fig.02**. During a later renovation, the east, south and west façades were clad with grey marble slabs mounted on a support of concrete iron grating and concrete, **Fig.03**. Most of this cladding is badly damaged and is flaking away from the original limestone façade underneath, **Fig.04**. The limestone façades are designed in their original appearance stone-faced with applied joints, **Fig.05**. The limestone interior walls of the ivane on the north façade are plastered with lime mortar, as are the brick vaults, **Fig.06**. Above the original beige plaster in the vaults of the ivane is a second layer of renovation, painted in light blue, **Fig.07**, and with dark blue Arabic inscriptions, **Fig.08**. These layers of plaster are very friable and are falling away from the substrate in large areas.

Recommendation for further action

The mosque in Agdam is one of the few remaining buildings in the Karabakh region and claims a high symbolic and ethnic value in addition to its religious and architectural significance.

The house of prayer was desecrated, demolished and gutted in a despicable manner. Thanks to the quality planning and building techniques of the 19th century, the building has survived these severe abuses in its basic structure. Thus, there are no technical principles or monument preservation arguments standing in the way of a restoration and reactivation of the mosque.

An indispensable basis for a subsequent restoration is the exact measurement, 3D visualisation and inventory. This service could be provided by our Austrian surveying team in spring 2021. The finished results and plans could be expected in the summer. Based on these data, plans and models, the project planning and preparation of the restoration could take place.

The first important steps on site would be the creation of the necessary infrastructure such as transport routes, security, power supply, water supply and storage facilities.

Inventory

3D laser scan/drone survey

Comprehensive digital survey from all perspectives

Stereophotogrammetry

Recording with universal measuring chamber, stereo evaluation, three-dimensional with ADAM technology

Image rectification

Digital image rectification for walls, ceilings and floors with 80 million pixel camera

As-built survey

Building survey with theodolite and coaxial laser, recording by laser scan - point accuracy up to 3mm

Austria, Rossatz in January 2021

ANNEX 22

**“EXCHANGE OF BLOWS: BAKU REMEMBERED THE RULES OF WAR AND INVITED
TURKEY TO A SETTLEMENT IN KARABAKH”, *VESTI* (5 OCTOBER 2020),
[HTTPS://WWW.VESTI.RU/ARTICLE/2467934](https://www.vesti.ru/article/2467934)
(CERTIFIED TRANSLATION)**

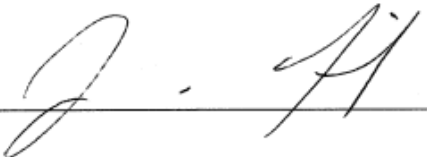
STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached transcription.

Lynda Green, Senior Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me
this 26th day of SEPTEMBER, 2021.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription Russian	Translation English
00:00	Anchor	<p>Что касается Карабаха, то сегодня премьер Армении Никол Пашинян призвал на его защиту всех, кто демобилизовался из армии за последний год, а президент Азербайджана Ильхам Алиев заявил, что Баку даже не намерен обсуждать прекращение огня, пока не получит гарантии вывода из карабаха армянских военных. Стороны продолжают обмен ударами и сегодня обнародовали новые данные о жертвах. Эти данные вызывают огромную тревогу. С обеих сторон конфликта репортажи моих коллег – Анны Семеновы и Евгения Давыдова.</p>	<p>As far as Karabakh, today Armenian Prime Minister Nikol Pashinian has called on everyone who has been discharged from the Armed Forces over the last year to participate in the defense effort, whereas President of Azerbaijan Ilham Aliyev has stated that Baku does not even intend to discuss cease-fire until it receives guarantees that Armenian troops will be withdrawn from Karabakh. The parties have continued exchanging strikes and published new information on casualties today. The information is extremely alarming. Next – reports from both sides of the conflict by my colleagues, Anna Semyonova and Yevgeny Davidov.</p>
00:30	Female correspondent	<p>Сегодня министерство обороны Азербайджана опубликовало не столько видео ударов, сколько фото и видео и сел, и крупных городов, которые подверглись обстрелу. Это торговый центр города Гинжа, где живет 300 тысяч человек. Как заявляет Баку, его обстреляли ракетами. Вот последствия удара в городе Барда. Разрушены жилые дома, погибла женщина. А это другой промышленный город Менгечевир. По нему, по информации Баку, было выпущено 7 ракет. Две из них взорвались. Это – фото из твиттера помощника президента Азербайджана. Ракеты упали возле электростанции, но боеголовки не сдетонировали. В Генпрокуратуре Азербайджана сегодня собрали срочную встречу с участием иностранных послов, военных атташе. Сразу на трех языках официальный Баку обратился к иностранным дипломатам. Официальный Баку</p>	<p>Today, Azerbaijan’s Defense Ministry has published not so much as footage of strikes as photos and video footage of towns and villages and major cities that have been fired upon. This is a shopping center in the city of Kinzha, population 300 thousand. As stated by Baku, it was subjected to missile attacks. These are the results of a strike delivered against the city of Barda. Residential buildings have been destroyed and a woman has died. This is another industrial city, Menghechevir. According to Baku’s information, it was hit by 7 missiles, 2 of which exploded. This is a photo posted on Twitter by the Azerbaijani President’s aide. Missiles fell near an electric power plant; however, the warheads did not go off. Today, the Azerbaijani office of the General Prosecutor has convened an urgent meeting attended by foreign ambassadors and military attaches. Official Baku has spoken to foreign diplomats in a total of three languages. Official Baku has urged cessation of strikes at peaceful villages. “Which actions in the context of wartime do you consider unacceptable on the part of your enemy, and, second, what do you intend to do in this regard?”</p>

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription Russian	Translation English
		призывает прекратить обстрелы мирных сел. «Какие действия в условиях военного времени вы считаете неприемлемыми со стороны ваших противников, и второе – что сейчас вы намерены предпринять по этому поводу?»	
01:28	General Prosecutor of Azerbaijan Kiamran Aliyev	В условиях военных действий, я думаю, что есть соответствующая конвенция о правилах ведения военных действий. Что мы хотим? Только, чтобы наши города и наши деревни, населенные пункты, которые находятся вне зоны карабахского конфликта, чтобы они не атаквались.	In wartime, I think, there is a relevant convention on the rules of warfare. What do we want? Only for our cities and villages, population centers that are outside the zone of the Karabakh conflict to not come under attack.
01:50	Female reporter	Вооруженный конфликт в Карабахе может повлиять на цену нефти. Это месторождение – Бибиэльбаз. Здесь добывают легкую и низко сернистую нефть марки Азерлайт. Она лучше, а значит дороже эталонной Brent. Нефть — это основа государственного бюджета Азербайджана, а значит и военного. Президент Ильхам Алиев в интервью турецкому телеканалу «Хабер» назвал позицию России по Карабаху ответственной и сдержанной, а также сказал, что в процесс урегулирования нужно ввести новых участников.	The armed conflict in Karabakh may affect the oil price. This is the Bibielbaz field where light and low-sulfur Azerlight oil is produced, which is better and, therefore, more expensive than the benchmark Brent oil. Oil is the backbone of Azerbaijan’s national budget and, therefore, of its military budget. In an interview for the Turkish network Khaber, President Ilham Aliyev has referred to Russia’s Karabakh position as responsible and restrained before saying that new participants should be made part of the conflict resolution process.
02:21	President	«Турция должна обязательно присутствовать в дальнейшем процессе по мирному урегулированию конфликта. Турция – важный игрок в регионе, сосед Азербайджана, сосед Армении. В дальнейшем мирном процессе, а он настанет, роль Турции, на мой взгляд, будет очень важной.	“Turkey must necessarily be part of the further process involving peaceful resolution of the conflict. Turkey is a key player in the region, a neighbor of both Azerbaijan’s and Armenia’s. In my opinion, Turkey’s role in the further peace process, which will take place, is going to be very important.
02:35	Female reporter	Всего, по данным Азербайджана, на этот момент погибли 25 мирных жителей, ранены 127. Активные боевые действия продолжаются и в эти	Altogether, according to Azerbaijan’s data, as of now 25 civilians have died and 127 have been wounded. Active hostilities are continuing as we speak. Anna Semyonova, Igor Belogurov, Stanislav Khalitov, and

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription Russian	Translation English
		минут. Анна Семенова, Игорь Белогуров, Станислав Халитов и Дарья Богданова. «Вести» из Азербайджана.	Daria Bogdanova. "Vesti" from Azerbaijan.
02:53	Male reporter	Снаряды азербайджанской артиллерии разрываются в жилых кварталах Степанакерта. Некоторые дома разбиты до основания. По предварительным данным, бой ведется из реактивных систем залпового огня «Смерч». В городе не смолкает сирена воздушной тревоги. Людей на улице практически нет. Мирные жители прячутся в подвалах и бомбоубежищах.	Azeri artillery shells have been exploding in Stepanakert's residential areas. Some of the buildings have been razed to the ground. According to preliminary information, Smerch multiple rocket salvo system is being used in combat. The air raid sirens have been going of non-stop in the city. There are virtually no people in the street. Civilians have been hiding in basements and bomb shelters.
03:15	Male reporter	Здесь вы каждую ночь проводите, да? - Каждую ночь. (another male) Министерство обороны Армении опубликовало видеозапись обстрела пешеходов и механизированных колонн азербайджанских войск на одном из участков линии соприкосновения. Премьер-министр Армении Никол Пашинян в прямом эфире обратился к народу, призвав тех, кто демобилизовался год назад, вновь записаться в армию.	Do you spend every night here? Every night (another male, a civilian on the stairs) Armenia's Defense Ministry has published a video recording of on-foot and mechanized convoys of the Azerbaijani troops coming under fire at one of the sections of the contact line. Armenian PM Nikol Pashinyan has addressed the nation live on the air, urging those who have been discharged from the Armed Forces over the past year, to once again sign up with the military.
03:40	PM Pashinian	Победа и только победа. Это – тот результат, который мы себе представляем. Уже сегодня армия Арцаха начала наступление и вывела из строя несколько особо важных сооружений Азербайджана. Наш враг, сколько бы ни нанял наемников, не сможет соревноваться с желанием и правом людей на жизнь и свободу.	Victory and only victory. This is the result that we are envisioning for ourselves. Already today the Artsakh army has launched an offensive taking out of commission several especially important Azerbaijani facilities. No matter how many mercenaries they may hire, our enemy will be unable to compete against people's wish and right to life and freedom.
03:51	Male reporter	Главный советник премьер-министра Пашиняна Вагаршак Арутюнян говорит – в случае продолжения обстрелов карабахских городов удары по позициям противника в тылу могут возобновиться	Chief aide to PM Pashinian Vagarshak Arutyunian has said that, should the strikes against Karabakh cities continue, strikes may be resumed against the enemy positions in the rear.

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription Russian	Translation English
04:03	Arutyunian	Сейчас выработали тактику нанесения ударов по артиллерии, выводя из строя системы ПВО. В дальнейшем они наносят удары по мирным населенным пунктам, чтобы вызвать панику	A tactic has been devised of delivering strikes at artillery assets thus disabling antiaircraft defense systems. They then proceed to deliver strikes at civilian population centers in order to sow panic.
04:23	Male reporter	Благотворительный концерт ереванского театра кукол. Представление прямо во дворе. Никаких билетов. Главное, считают актеры, - помочь детям хоть ненадолго отвлечься.	A charity concert by the Yerevan puppet theater. It is taking place right in this courtyard. No tickets required. The main thing, according to the actors, is to offer children a distraction if even for a short time.
04:33	Puppet theater person	Делаем все, чтобы дети были счастливы	We are doing everything to make the children happy.
04:44	Male reporter	Из Нагорного Карабаха. Вся последняя информация транслируется здесь, в центре столице на Площади Республики. По данным военного ведомства Карабаха, за минувшую неделю от мощнейших артиллерийских обстрелов погибли 19 мирных жителей. В списке потерь личного состава больше 220 фамилий, но каких-либо реальных действий в сторону мирных переговоров пока нет. Евгений Давыдов, Сергей Елисеев и Вячеслав Ольнов. «Вести» из Армении	From Nagorno-Karabakh. The latest information in its entirety is being broadcast here, downtown, in the Republic Square. According to information available to the Karabakh military agency, over the last week, extremely intense artillery shelling has killed 19 civilians. The military personnel casualties have exceeded 220 but no real steps are being taken towards peace negotiations. Yevgeny Davidov, Sergei Yeliseyev, and Viacheslav Olnov. "Vesti" from Armenia

ANNEX 23

**“DAVID BABAYAN: IN HOSTILITIES, ARTSAKHS ARE FACING SUBHUMANS”,
PUBLIC RADIO OF ARMENIA (15 OCTOBER 2020),
[HTTPS://RU.AMRADIO.AM/2020/10/15/ДАВИД-БАБАЯН-ПРОТИВ-АРЦАХЦЕВ-ВОЮЮТ-И](https://ru.armradio.am/2020/10/15/давид-бабаян-против-арцахцев-воюют-и)
(CERTIFIED TRANSLATION)**

LIONBRIDGE

STATE OF NEW YORK

COUNTY OF NEW YORK

SS

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached transcription.

**Lynda Green, Senior Managing Editor
Lionbridge**

Sworn to and subscribed before me

this 20th day of September, 2021.

ETHAN WIN LY
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01LY6323702
Qualified in New York County
My Commission Expires 04-27-2023

<https://ru.armradio.am/2020/10/15/давид-бабаян-против-арцахцев-воюют-н>

During the day today, shelling continued of civilian areas around Stepanakert, foreign affairs advisor to the President of Artsakh David Babayan has said in an *ORA* interview.

It has been suggested that the Azerbaijani side has used for this both aviation and anti-aircraft missile systems. The enemy attempts to break through our defenses across the entire frontline have been interdicted by skilled and heroic efforts of the defense army, militia, and volunteers. According to Babayan, Artsakhs have been fighting subhumans and any human traits are out of the question as evidenced by their humiliating treatment of POWs, bombardment and shelling of residential buildings and hospitals. “But we will break their backbone anyway,” noted Babayan.

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription [Russian]	Translation [English]
00:00	Reporter	Господин Бабаян, как сегодня обстоят дела на передовой в Арцахе?	Mr. Babayan, what is the current frontline situation in Artsakh?
00:04	Babayan	На передовой идут очень интенсивные бои на некоторых участках. Враг, значит, пытается прорвать нашу оборону, но получает очень чувствительные, очень сильные контрудары, и фактически его преступные планы по прорыву нашей обороны наши героические войска и молодые ребята с ополчения все пресекают. Ну, сегодня была бомбежка окрестностей Степанакерта, т.е. некоторых сел, которые очень близко расположены к городу. А так в целом ничего. Война. Народ в целом держится и будет держаться до конца.	Very intense hostilities are under way at some of the segments of the frontline. The enemy has been trying to break through our defenses but is on the receiving end of some very painful, powerful counter strikes and, de facto, all of its criminal plans to break through our defenses are being suppressed by our heroic troops and young men from the militia. Today, there was bombardment of the vicinities of Stepanakert, i.e. several villages in close proximity to the city. On the whole, the situation is fine. It is a war. On the whole, the people are keeping it together and will do so until the end.
00:40	Reporter	Вы сказали бомбежки. Вы имеете в виду бомбы, сброшенные с самолетов, или речь идет и об этом, и об ударах с беспилотников и	You said ‘bombardment’. Are you referring to bombs dropped from aircraft or are you referring to both the above and UAW strikes and nonrocket assistance projectiles and missiles?

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription [Russian]	Translation [English]
		активными снарядами и ракетами?	
00:49	Babayan	Вот это должны выяснить специалисты, но есть предположение, что это были бомбардировки с воздуха самолетами. Но не исключено, что были и ракетные удары. То есть в скором времени специалисты наверное скажут более точно.	This needs to be established by specialists but there are assumptions that these were aircraft bombardments. It cannot be ruled out that there were also missile strikes. Experts will probably establish that more accurately shortly.
1:02	Reporter	Удары наносились и по другим городам Арцаха или у вас нет пока такой информации?	Have blows also been delivered at other Artsakh cities or do you not have any such information at the moment?
1:08	Babayan	На сегодняшний день в основном бои пока идут на границе, но и гражданские объекты также являются целями азербайджано-турецкого террористического альянса, и на днях была разбомблена больница, госпиталь был уничтожен, и даже среди врачей были жертва. Ну то есть это почерк террористов и нацистов. Мы видим, как они относятся к пленным, глумятся над ними. Это нелюди. Говорить, что они имеют хоть какую-то веру, мораль, конечно, об этом даже не к месту говорить. Вот мы имеем дело с такими людьми. Но мы победим, мы поломаем ихний хребет, потому что наше дело правое, мы победим, за нами наши братья, братские страны. Я уверен, что так и будет. Мы видим, что на новый уровень уже вышли международные усилия по прекращению	As of today, hostilities are mostly unfolding at the border. However, civilian facilities, too, have been targets of the Azerbaijani-Turkish terrorist alliance. The other day, a hospital was bombed and destroyed and there even were casualties among physicians. This is how terrorist and Nazis operate. We can see how they treat prisoners and humiliate them. These are not human. Talking along the lines of them having some kind of faith, morals is just inappropriate. This is the kind of people we are dealing with. However, we will be victorious, we will crush their backbone because our cause is just, we will win, behind us are our brothers, brotherly countries. I am positive that this will be the case. We can see that the international efforts at stopping the bloodshed have emerged to a new level, and Russia is playing the key role in that.

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription [Russian]	Translation [English]
		кровапролития, боевых действий, и здесь ключевую роль играет Россия.	
1:58	Reporter	На ваш взгляд, прекращение огня в ближайшее время это реально?	Is a cease-fire realistic in the near future, in your opinion?
2:03	Babayan	Я думаю, что реально. Ну, надо будет все-таки готовиться, к худшему, чтобы лучшие моменты наступили раньше. Но я думаю, что уже есть эволюция этого подхода, значит, международного сообщества, в частности российской федерации. Мы видим, какую угрозу для них представляют террористы сейчас. Они хотели даже уже взорвать статую Матери-Родине в Волгограде. Это символ победы, символ борьбы со злом, с коричневой чумой. И эти террористы, которые, кстати, просочились на территорию России именно из Азербайджана, потому что это те же террористы, которые прибыли сюда, фактически переброшены Турцией. Мы с самого начала сказали, что не все они участвуют в боевых действиях. Некоторая часть должна просочиться в Россию, другая часть в (неразборчиво), другая часть будет использоваться алиевским режимом для подавления определенных протестных акций в самом Азербайджане, потому что не думаю, что ихняя армия, здоровая масса, я не имею в виду вот этих нацистов, головорезов, но они	I think it is. Well, we still need to brace for the worst so that better times come sooner. But I think that a certain evolution is occurring of this approach adopted by the international community, in particular the Russian Federation. We can see what kind of threat terrorists pose for them now. They even already wanted to blow up the statue of the Motherland-Mother in Volgograd, which is a symbol of victory, victory in the fight against evil, the Brown plague. And, by the way, those terrorists seeped into Russia specifically from Azerbaijan because they are the same terrorists who arrived here, de facto were airlifted by Turkey. We said from the very beginning that not all of them were involved in the hostilities. Part of them were to make their way into Russia, another part (unintelligible), yet another part is going to be used by the Aliyev regime to crack down on certain protest action in Azerbaijan itself. Because I do not think that their Armed Forces, the healthy majority of it, I do not mean those Nazis, cutthroats, but they are unlikely to go against their own people as they are taking casualties themselves. That is why, currently, these goons, terrorists from various countries have become one of the guarantors, de

Time Stamp [00:00]	Speaker	Transcription [Russian]	Translation [English]
		<p>вряд ли пойдут против своего народа, видя вот эти потери, которые они сами несут. Поэтому одним из гарантов сейчас, фактически телохранителем алиевского клана стали эти головорезы, террористы из разных стран. Международные террористы. Вот то, что мы имеем.</p>	<p>facto a bodyguard of the Aliyev regime. International terrorists. This is what we have here.</p>

ANNEX 24

**PROSECUTOR GENERAL'S OFFICE OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN, *STATISTICS*
OF CRIMES COMMITTED BY THE ARMENIAN ARMED FORCES AGAINST
THE CIVILIAN POPULATION OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
DURING 27.09.2020–10.11.2020 (CERTIFIED TRANSLATION)**

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Azerbaijani into English.

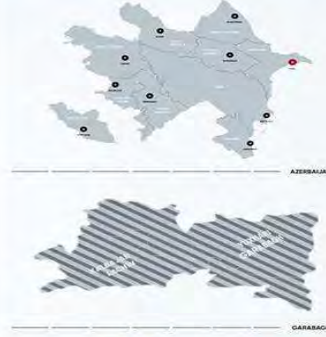
Date: September 21, 2021

Məysim AYSU ALIMOV

Aysu Alimov

Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Mətbuat xidmətinin məlumatı

27.09.2020-10.11.2020 ərzində Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının dinc əhalisinə qarşı törədilmiş cinayətlərin statistikasını

Ümumilikdə erməni təcavüzü nəticəsində **"93 nəfər"** həlak olmuşdur.

HƏLAK OLMUŞ DİNC SAKİNLƏRİN STATİSTİKASI:

93
cəmi

Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun
Mətbuat xidmətinin məlumatı

Information of the Press Service of the Prosecutor General's Office of the Republic of Azerbaijan

Statistics of crimes committed by the Armenian armed forces against the civilian population of the Republic of Azerbaijan during 27.09.2020 - 10.11.2020.

Number of killed civilians: 93

Number of injured civilians: 454

Number of damaged residential and non-residential areas: 12292

Number of damaged transport vehicles: 288

Number of facts of damage to the farm: 1018

Totally, 93 people died as a result of the Armenian aggression

Statistics of killed civilians

1 toddler

11 children

27 women

54 men

Total: 93

Information of the Press Service of the Prosecutor General's Office of the Republic of Azerbaijan

ANNEX 25

**COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS (OMBUDSMAN) OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN,
*REPORT ON THE FACTS OF TORTURE AGAINST AZERBAIJANI SOLDIERS BY THE ARMED FORCES OF
ARMENIA (JULY 2021)***

Annex not publicly available

ANNEX 26

**COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS (OMBUDSMAN) OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN,
*REPORT ON THE FACTS OF TORTURE, OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING
TREATMENT OR PUNISHMENT OF AZERBAIJANI PRISONERS OF
WAR AND CIVILIANS BY ARMENIA DURING HOSTAGE
TAKING AND CAPTIVITY (JANUARY 2021)***

Annex not publicly available

ANNEX 27

**PROSECUTOR GENERAL'S OFFICE OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN,
CIVILIAN LANDMINE CASUALTY STATISTICS (11 AUGUST 2021),
[HTTPS://GENPROSECUTOR.GOV.AZ/AZ/POST/4008](https://genprosecutor.gov.az/az/post/4008)
(CERTIFIED TRANSLATION)**

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Azerbaijani into English.

Date: September 21, 2021

Məysim AYSU ALIMOV

Aysu Alimov

Number of civilians killed by landmines in the liberated territories from November 10, 2020 to August 11, 2021- 23 civilians

Number of civilians injured as a result of landmines in the liberated territories from November 10, 2020 to August 11, 2021 – 36 civilians

Information of the Press Service of the Prosecutor General's Office of the Republic of Azerbaijan

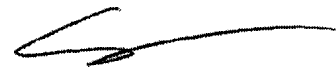
ANNEX 28

**N. MANUCHAROVA, “IT IS STRANGE BUT WE MUST FIGHT TO DEMOCRATIZE
AZERBAIJAN”, *NOVOE VREMIA* (16 MARCH 2004)
(CERTIFIED TRANSLATION)**

STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

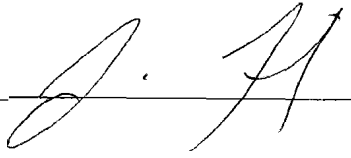
CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Ethan Ly, Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me
this 21st day of SEPTEMBER, 20 21.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

- Novoe vremia (Armenia)
- 2004-03-16 NVA-No. 026
- Size: 13.1 Kbytes .
- Page: .
- Words: 1823

“IT IS STRANGE BUT WE MUST FIGHT TO DEMOCRATIZE AZERBAIJAN”

By Naira Manucharova

Recently, our politicians and public figures have been making high-profile statements about nationalistic, chauvinistic, and racist ideas allegedly being inculcated in Armenia. It follows from these statements that anti-Azerbaijani passions are being stirred up in the country: a specific situation, the murder of an Armenian military officer in Budapest, is being globalized, and official assessments throw shade on the entire Azerbaijani nation. We have asked the National Assembly of the Republic of Armenia's Vice-Speaker and member of ARF [Armenian Revolutionary Federation] Dashnaktsutyun Bureau Vaan Hovhannesian if such allegations are valid.

- Statements made by certain politicians and civil society organizations should be interpreted in two ways. First, they are trying to create an impression (allegedly favourable for Armenia) among the international community that there are highly democratic institutions here, whose activities are in full compliance with European and, in general, Western standards and perceptions of democratic values, and that they shape public opinion. The second aspect of these statements is more mundane and shows their authors' failure to fully understand the meaning of such concepts as nationalism, chauvinism, and racism. And here we arrive at the philosophical question of just how correct the form of fighting for democracy is that our society has chosen. Unfortunately, the development of democracy in the CIS, and in the South Caucasus region in particular, has followed a heavily distorted path. Those who teach democracy to us, primarily Western, European organizations, focus on its external manifestations. This is equally true for Armenia, Georgia, and Azerbaijan. It is the superficial manifestations that are given importance. For instance, there is detailed monitoring of how, in what form ballots are thrown into the ballot box... A meticulous, almost microscopic, examination of democracy's exterior leads to discordance. Society starts working to achieve these external aspects, while the substance of democracy recedes into the background and is very often forgotten. This is why, for example, while stating that there is a free press, few wonder what this free press publishes. There is freedom of speech and it is completely forgotten what is being said and articulated. Western organizations pay a great deal of attention to the fact that political prisoners are held in Azerbaijani prisons, that an opposition rally is dispersed by police, while completely ignoring the fact that for years hatred towards the Armenian people has been building up in the Azerbaijani society. What Azerbaijani newspapers have been writing cannot, by any standards, be considered as an attribute of a free society. But a blind eye is being turned to it, and eyes are opened only if a newspaper or a TV channel is shut down or its rights are infringed. It is because of this discordance, because of these out-of-whack perceptions that some of our figures consider it their duty to make foolish statements about Armenian chauvinism, racism.

- The statements are known to include a call for political restraint, as well as references to "unacceptable" statements by officials of this country, members of the ruling coalition...

- As for the official assessments of the incident in Budapest, I am absolutely sure that, in their statements,

both Armen Rustamyan, Galust Saakyan and the nation's President have in mind the very serious political implications of the incident. We have all talked about it, and the President said it most clearly, "The incident in Budapest shows that living together is out of the question for Armenians and Azerbaijanis in the foreseeable future."

That is, we draw political conclusions, talk about the substance of democracy. Let us imagine for a moment that there was no conflict in 1988 and refugees from both sides stayed put. Let us imagine that Armenians remained in Sumgait and Baku and therefore participated in the 2003 election. If the Azerbaijani police beat their own citizens with such ferocity what would have happened to Armenians if they had tried to express a point of view different from the "central" one or if they had their own candidate? Clearly, we would be subject to destruction not as political opponents, but as an ethnic group. Not with batons, but with axes.

...Based on pseudo-democratic statements by certain domestic figures, an ill-wisher can draw a rather direct and very dangerous conclusion for Armenia: If we do not have any complaints about the behaviour of Azerbaijanis, whether ordinary people or the elite, then there are no factors to prevent Karabakh from being made a part of Azerbaijan. The Armenian civil society seems to support this idea. Then who is not giving up Karabakh? If it is not the people, then it is the authorities. Essentially, such statements seem to support Ter-Petrosian's claim about the war party that has allegedly come to power in Armenia. But there is yet another danger: as it is impossible to fathom that anyone in Karabakh subscribes to that viewpoint, and it does exist in Armenia, another wedge is being driven between Armenia and Karabakh. If the political perspective were to be put aside and an attempt were made to evaluate the events from a purely human, civil point of view, then these gentlemen, who make such statements, are inviting us to be ashamed of our victory. I can't and won't be ashamed of it. I take pride in the fact that, in 2015, my people fiercely resisted the genocidal Turks and Kurds, and, as they were being killed, took so many enemies with them, that it is being said to this day, "They slaughtered us, too". I am proud of those Dashnak detachments that prevented yet another genocide in Baku in 2018. I am proud that the Dashnaks are still hated and feared in Azerbaijan. I am proud of those refugees who fought and resisted as they were leaving Baku. I have a relative who fought to his last round of ammunition. Then he somehow managed to move his ailing mother to Georgia.

- So, you're a nationalist...

- Yes, of course. I am proud that in the Karabakh war, while we lost 5 thousand lives, we took 25 thousand Azeri lives. I am proud that my comrades and I were involved in that. And my son is proud of it. And if they come again, they should know that the score will be the same. And I'm not just proud of it secretly, at night, I openly take pride in it. I do not think there is any shame in this. This is how any nation is raised. Gone are the days when they could slaughter us unarmed, slaughter us while we were defenceless.

- How about while asleep?

- Attempts to slaughter us while asleep are still being made. Very well then, we'll sleep lightly. And I think that the racket that has been kicked up by certain politicians and public figures with their ridiculous statements that should wake us up from the lethargic sleep in which an axe could loom over us any minute.

- To what extent does the definition of "Armenian racism" correspond to universally accepted definitions?

- Racism has never existed in Armenian society, nor has it ever existed in the adjacent countries, such as the Byzantine Empire or the Arab Caliphate. Racism is a more recent phenomenon and concept. This, one might say, is a quasi-scientific confirmation of natural xenophobia. Xenophobia is inherent in all peoples. It can be seen sometimes in Armenians too, but not in the form of racism. After all, racism claims the

presence of some innate qualities - positive or negative. White racists believe that positive qualities travel exclusively through the genes of the White race. Black racists from Haiti claim otherwise.

Armenians do not treat Azerbaijanis and even Turks and Kurds in a racist way. They understand perfectly well, and it has been proven historically, that if a young Azerbaijani or Kurd is brought up in a healthy, normal society, he will not hate Armenians. There is no Armenian-phobic gene. Armenophobia is not a gene, it's upbringing. And what we are fighting against, what Armen Rustamyan, Galust Saakyan and now me in particular have spoken out against, is portraying the Armenian as an enemy in Turkish and Azerbaijani society, moreover as a potential target for abuse. When we are no longer perceived that way, our attitude will naturally change as well. But we cannot be expected to be the first to change our attitude. The first step to reconciliation must always be taken by whoever committed the crime, the one who was the first to attack. That's what this is about, not any racist attitudes at all. Take note: Armenians don't hate Turkic nations; we have excellent relations with Central Asian Muslim nations. We highly value their culture and their contribution to the world civilization. The treasures of Samarkand, Bukhara, by the way, were in part created by the genius of Armenian masters. In spite of the fact that Tamerlane's hordes left no stone unturned in Armenia, it did not produce racism against the Uzbeks. I think all the talk of racism today stems from ignorance.

- Indeed, the last thing we thought about was that we'd have to talk about how we're not racist, racists aren't us...

- There are many students from the Near East, Middle East countries studying in Armenia. There are no racist attitudes towards them. There are already several dozen refugees from East Africa who have applied for residence permits in Armenia... I can also recall a story from "Candid Camera", when a male actor introduced himself in the streets of Yerevan, as an Azerbaijani who had got separated from his group and was asking passers-by for directions. There was no hostility, not a single insulting word was uttered against him. Passers-by willingly gave him directions. Can you imagine that in Baku, given the prevailing mood there, someone would introduce himself as an Armenian who had gotten separated from his group? They'd have taken care of him in the nearest building entrance.

- Why, in your opinion, have these sentiments become especially harsh under Ilham Aliyev?

- I predicted this. When the election campaign was unfolding in Azerbaijan, the authorities and the opposition began to compete by blowing up anti-Armenian sentiments. At that time, the "degree" of anti-Armenian statements of a militaristic nature increased sharply. Neither the authorities nor the opposition had anything else to offer their own people... The oil pipeline and its benefits are in the future... - The drive against corruption is in a distant future. Basic question: they are talking about a million refugees (in fact there are far fewer, though the number is still significant). If these refugees were placed in the apartments that had been taken away from the Armenians, the issue would certainly resolve itself. But since these apartments were mostly of good quality, members of the Azerbaijani elite moved into them. Notably, not just Aliyev's elite, but also Elchibey's elite, which is in opposition today. That is, the Azerbaijani elite inherited what had been taken away from the Armenians, without sharing an ounce, a penny or a crumb with these unfortunate people. However, one has to provide some kind of an explanation to the refugees. Therefore, during the election campaign, anti-Armenian slogans and hysteria become the core of any political speech. Both sides, trying to outdo one another in hatred for Armenia, have made tons of promises, i.e. we have burdened ourselves with baggage, which is not easy to get rid of now. The result of such intense propaganda and brainwashing was the grisly murder in Budapest. However, this is but one manifestation. Imagine how many souls in Azerbaijan are being consumed by this fire of hatred. In this regard, even if Ilham had inherited a grain of wisdom from his father, who was

able to find the willpower to stop the bloodshed and prevent it from resuming for ten years, he would not have been allowed to behave differently. Neither his entourage nor the society would have allowed it. The hardening of society and the associated hardening of the official position is evident. We have to keep that in mind and not make any ill-considered statements that could be used against us.

- In this context, what is your forecast? - We have to work in two directions. The first is a symmetrical response to Azerbaijan. When our neighbours talk about 20 per cent of the territory and a million refugees, we need to show what those territories are like. We have answers on the legal, moral, and human levels. In addition, we must fight for the democratization of Azerbaijan. Oddly enough, it's part of our mission. We must constantly draw the world's attention to what is happening in Azerbaijani propaganda, the press. This is a task for our civil society and human rights organizations; this and not "witch-hunting" in our own homeland.

In essence, societies have collided that exist in different eras. Armenia, of course, is not yet in the XXI century, but it is at least in the XX century. Azerbaijan still has a tribal society, while the Armenian society, albeit with difficulty, is sincerely trying to become part of Europe. In this respect, we are at different stages of development. It is impossible to live in brotherly unity in this situation. After all, no one has ever tried to force societies at different levels of civilization to live together. I think it is unlikely that Azerbaijan will start a direct military conflict in the near future. Although, of course, none of the scenarios can be ruled out. We must thoroughly prepare for new diplomatic battles. These are definitely inevitable.

Persistent URL: <https://dlib.eastview.com/browse/doc/7624424>

©2021 [East View Information Services, Inc](#) | [Terms of usage](#)

- Novoe vremia (Armenia)
- 2004-03-16 NVA-No. 026
- Size: 13.1 Kbytes .
- Page:.
- Words: 1823

"Странно, но мы должны бороться за демократизацию Азербайджана"

Автор: Наира МАНУЧАРОВА

В последнее время наши политики и общественные деятели делают громкие заявления по поводу якобы насаждающихся в Армении националистических, шовинистских, расистских идей. Из этих заявлений следует, что в стране нагнетаются антиазербайджанские страсти: частный случай - убийство армянского офицера в Будапеште - глобализуется, а официальные оценки наводят "тень" на весь азербайджанский народ. Насколько правомерны подобные утверждения - на этот вопрос мы попросили ответить вице-спикера НС РА, члена бюро АРФ Дашнакцутюн Ваана ОВАНЕСЯНА. - Заявления, сделанные некоторыми политиками и общественными организациями, следует расценивать двояко. Первое - они пытаются создать у мировой общественности впечатление (якобы благоприятное для Армении) о том, что здесь существуют в высшей степени демократические институты, чья деятельность находится в полном соответствии с европейскими и вообще западными стандартами и восприятием демократических ценностей и что именно они являются рулевыми общественного мнения. Второй аспект этих заявлений более прозаичен и свидетельствует о недопонимании их авторами смысла таких понятий, как национализм, шовинизм, расизм. И тут мы подходим к рассмотрению философского вопроса о том, насколько правильную форму борьбы за демократию избрало наше общество. К сожалению, развитие демократии на территории СНГ, и в частности в Южнокавказском регионе, пошло по какому-то искалеченному пути. Те, кто нас учит демократии - в основном это западные, европейские организации, - фокусируются на внешних ее проявлениях. Это одинаково верно как для Армении, так и для Грузии и Азербайджана. Значение придается именно поверхностным проявлениям. Скажем, проводится детальный мониторинг того, как, в какой именно форме забрасываются бюллетени в урну... Скрупулезное, чуть ли не под микроскопом, изучение внешней стороны демократии приводит к диссонансу. Общество начинает бороться за обеспечение этих внешних признаков, содержание же демократии отходит на второй план и очень часто забывается. Вот почему, констатируя, к примеру, что есть свободная пресса, мало кто интересуется, что эта свободная пресса публикует. Есть свобода высказываний - совершенно забывается, что именно высказывается, озвучивается. Западные организации обращают большое внимание факту содержания политзаключенных в азербайджанских тюрьмах, разгону полицией оппозиционного митинга, но совершенно игнорируют факт, что годами в азербайджанском обществе накапливается ненависть к армянскому народу. То, что пишут азербайджанские газеты, ни по каким нормам не может считаться признаком свободного общества. Но на это закрывают глаза, открывают лишь в случае, если какую-то газету или телеканал закроют или ущемят в правах. Именно из-за этого диссонанса, из-за этой вывихнутости представлений некоторые наши деятели считают своим долгом делать глупые заявления об армянском шовинизме, расизме. - Известно, что в этих заявлениях - призыв к политической сдержанности, а также ссылки на "неприемлемые" высказывания официальных лиц страны, членов правящей коалиции... - Что касается официальных оценок инцидента в Будапеште, то я абсолютно уверен, что в своих

высказываниях и Армен Рустамян, и Галуст Саакян, и президент страны имеют в виду очень серьезные политические последствия происшедшего. Об этом говорили все мы, президент же высказался наиболее четко: "Происшедшее в Будапеште показывает, что о совместном проживании армян и азербайджанцев в обозримом будущем речи идти не может". То есть мы делаем политические выводы, говорим о содержании демократии. Давайте представим на минуту, что в 88-м конфликта не было и беженцы с обеих сторон остались на местах. Представим, что армяне остались в Сумгаите и Баку, а стало быть, приняли участие в выборах 2003-го. Если азербайджанская полиция с такой яростью избивала своих собственных соотечественников, то что произошло бы с армянами, попытайся они выразить отличную от "центральной" точку зрения или же если бы они имели своего кандидата? Очевидно, нас бы уничтожали уже не как политических оппонентов, а как этнос. Не дубинками, а топорами.

...Из псевдодемократических заявлений некоторых отечественных деятелей недоброжелатель может сделать достаточно прямой и очень опасный для Армении вывод: если у нас нет никаких претензий к поведению азербайджанцев, будь то народа или элиты, то нет и мешающих факторов для включения Карабаха в состав Азербайджана. Армянское гражданское общество вроде бы поддерживает эту идею. Тогда кто не отдает Карабах? Если не народ, то власть. По сути такими заявлениями как бы поддерживается тер-петросьяновское утверждение о партии войны, якобы пришедшей в Армении к власти. Но есть еще опасность: поскольку невозможно представить, что кто-либо в Карабахе разделяет такую точку зрения, а в Армении она существует, то вбивается еще один клин между Арменией и Карабахом. Если же оставить в стороне политическую призму и попытаться оценить происходящее чисто по-человечески, по-граждански, то эти господа, позволяющие себе подобные заявления, предлагают нам стыдиться нашей победы. Я же стыдиться этого не могу и не хочу. Я горжусь, что в 15-м году мой народ яростно сопротивлялся туркам и курдам, осуществлявшим геноцид, и, уходя в могилу, унес за собой такое количество врага, что те до сих пор говорят: мол, нас тоже резали. Я горжусь теми дашнакскими отрядами, которые в 18-м году в Баку не позволили осуществиться еще одному геноциду. Горжусь, что дашнаков в Азербайджане до сих пор ненавидят и боятся. Я горжусь теми беженцами, которые уходили из Баку, отбиваясь, сопротивляясь. У меня есть родственник, который до последнего патрона отстреливался. Потом сумел каким-то образом вывезти больную мать в Грузию. - Так вы - националист...

- Да, конечно. Я горжусь, что в карабахской войне на 5 тысяч наших жизней мы положили 25 тысяч азербайджанских. Я горжусь, что я и мои товарищи принимали в этом участие. И мой сын этим гордится. И если они снова пойдут, то должны знать, что счет будет таким же. И я не просто этим горжусь тайно, ночью - я горжусь открыто. Считаю, что в этом нет ничего постыдного. Именно так воспитывается любая нация. Кончились времена, когда они могли нас резать безоружными, резать беззащитными. - Как насчет спящими? - Спящими все еще пробуют. Что ж, мы будем спать более чутко. И я думаю, что тот звон, который подняли некоторые политики и общественные деятели своими нелепыми заявлениями, должен пробудить нас от летаргического сна, в котором над нами каждую минуту может нависнуть топор. - Насколько соответствует общепринятым дефинициям определение "армянский расизм"? - Расизма в армянском обществе не существовало никогда, как, впрочем, не существовало его и в окружающих нас странах - Византии, Арабском халифате. Расизм - более позднее явление и понятие. Это, можно сказать, научнообразное подтверждение естественной ксенофобии. Ксенофобия же присуща всем народам. Проявляется она иногда и у армян, но никоим образом не в форме расизма. В конце концов, расизм утверждает

наличие каких-то врожденных качеств - положительных или отрицательных. Белые расисты считают, что положительные качества путешествуют исключительно по генам белой расы. Черные расисты с Гаити утверждают обратное.

Армяне к азербайджанцам и даже к туркам и курдам по-расистски не относятся. Они прекрасно понимают, и исторически это доказано, что если маленького азербайджанца или курда воспитать в здоровом, нормальном обществе, он не будет ненавидеть армян. Не существует армянофобского гена. Армянофобия - не ген, а воспитание. И то, против чего мы боремся, против чего высказывались, в частности и Армен Рустамян, и Галуст Саакян, и сейчас я, это то, чтобы в турецком и азербайджанском обществе армянин представлялся как враг, более того - как потенциальный субъект для надругательств. Когда нас перестанут воспринимать так, естественно, изменится и наше отношение. Но нельзя требовать, чтобы мы первыми поменяли свое отношение. Первый шаг к примирению всегда должен сделать тот, кто совершил преступление, кто первым напал. Об этом речь, а вовсе не о каких-то расистских подходах. Обратите внимание: у армян нет ненависти к тюркским народам, у нас прекрасные отношения со среднеазиатскими мусульманскими народами. Мы высоко ценим их культуру, их вклад в мировую цивилизацию. Сокровища Самарканда, Бухары, кстати, создавались также гением армянских мастеров. И несмотря на то что полчища Тамерлана камня на камне не оставили в Армении, расизма по отношению к узбекам это не породило. Я думаю, все сегодняшние разговоры о расизме проистекают от неграмотности.

- Действительно, вот уж не думали, что придется говорить о том, что мы не расисты, расисты не мы...

- В Армении учится множество студентов из ближневосточных, средневосточных государств. Каких-либо расистских проявлений по отношению к ним нет. Сейчас в Армении уже несколько десятков беженцев, попросивших вид на жительство, из Восточной Африки... Могу напомнить и сюжет из "Скрытой камеры", когда парень-актер представлялся на улицах Еревана азербайджанцем, отставшим от делегации, и спрашивал дорогу у прохожих. Никакой враждебности, ни одного оскорбительного слова в его адрес не прозвучало. Прохожие с готовностью подсказывали направление. Можете представить, чтобы в Баку, при царящих там настроениях, кто-то представился бы армянином, отставшим от делегации? Так его урыли бы в ближайшем подъезде. - Почему, на ваш взгляд, при Ильхаме Алиеве эти настроения особенно ужесточились? - Я предсказывал это. Когда в Азербайджане развернулась предвыборная кампания, власть, оппозиция стали соревноваться между собой в антиармянских настроениях. Тогда и возрос резко "градус" антиармянских высказываний милитаристского толка. Ничем другим ни власть, ни оппозиция перед своим народом похвастаться не могли... - Нефтепровод и блага от него - в будущем... - Борьба с коррупцией - в туманной дали. Элементарный вопрос: они говорят о миллионе беженцев (на самом деле их намного меньше, хотя число все равно значительное). Если бы этих беженцев расселили в квартиры, отнятые у армян, вопрос, конечно бы, сам по себе решился. Но поскольку эти квартиры были в основном хорошие, их заняла азербайджанская элита. Причем не только алиевская, еще и эльчибеевская, оппозиционная на сегодня. То есть азербайджанская элита унаследовала то, что отняли у армян, ни граммом, ни центом, ни крошкой не поделившись с этими несчастными людьми. Но объяснить-то беженцам что-то надо. Поэтому во время предвыборной кампании антиармянские лозунги, истерия становятся стержнем любого политического выступления. Обе стороны, пытаясь перещеголять друг друга в армянофобии, надавали массу обещаний, то есть нагрузили сами себя багажом, от которого нелегко теперь избавиться. Результатом такой интенсивной пропаганды и промывки мозгов

и явилось будапештское зверское убийство. Но это одно проявление. А представьте себе, сколько душ сейчас полыхает этим огнем ненависти внутри Азербайджана. В этом плане Ильхаму, если бы он даже унаследовал крупицу мудрости своего отца, которому все-таки удалось найти в себе силу воли остановить кровопролитие и не дать ему возобновиться в течение десяти лет, не дали бы вести себя иначе. Ни его окружение, ни общество не позволили бы. Ожесточение общества и связанное с этим ужесточение официальной позиции - налицо. Мы должны считаться с этим и не делать непродуманных заявлений, которые могут быть использованы против нас.

- В этом контексте какой у вас прогноз? - Мы должны работать в двух направлениях. Первое - это симметричный ответ Азербайджану. Когда соседи говорят о 20 процентах территорий и миллионе беженцев, мы должны показать, что из себя представляют эти территории. У нас есть чем ответить на правовом, юридическом уровне, на уровне моральном, общечеловеческом. Помимо этого, мы должны бороться за демократизацию Азербайджана. Странно, но это входит в нашу задачу. Мы должны постоянно обращать внимание мира на то, что происходит в азербайджанской пропаганде, прессе. Это - задача наших общественных, правозащитных организаций, а не "ловля ведьм" на собственной родине.

По сути столкнулись общества, существующие в различных временных пластах. Армения, конечно, еще не в XXI веке, но она по крайней мере в XX. В Азербайджане еще трайболистское общество, тогда как армянское общество, хоть и с трудом, но искренне пытается интегрироваться в Европу. В этом плане мы на разных ступенях развития. Жить в братском единстве в этой ситуации невозможно. Ведь никто и никогда не пытался принудить общества, находящиеся на разных цивилизационных уровнях, к совместному "проживанию". ...Думаю, маловероятно, что в ближайшее время Азербайджан пойдет на прямой военный конфликт. Хотя, конечно, ни один из сценариев нельзя исключать. Нам же следует серьезно готовиться к новым дипломатическим баталиям. Вот они уж точно неизбежны.

Persistent URL: <https://dlib.eastview.com/browse/doc/7624424>

©2021 [East View Information Services, Inc](#) | [Terms of usage](#)

ANNEX 29

AZERBAIJAN SOCIETY OF AMERICA, "IS ARMENIA SEEKING PEACE?"
BAKU TODAY (28 MARCH 2004)

OPINION

Is Armenia seeking peace?

by Azerbaijan Society of America

ARMENIAN DEPUTY PARLIAMENT SPEAKER FEELS PRIDE OF KILLING 25,000 AZERIS.

The article-interview with Deputy Speaker of Armenian parliament (National Assembly) Vahan Hovanesian, published in Armenia's Russian-language newspaper "Novoye Vremya" ("The New Time"), reveals the true nature of "peaceful intentions" of Armenian government. (The text of the interview is given below.) Of particular interest is the following quote from the Deputy Speaker: "I am proud that in the Karabakh war we killed 25,000 Azeris and only 5,000 Armenians were killed."

Setting aside the speculations over casualties on either side of Karabakh conflict, as well as lack of knowledge thereof in Mr. Hovanesian's statement, we shall concentrate our attention on important admissions made by this high-ranking Armenian official. Continuing further, "I am proud that my friends and I took part in that war", Mr. Hovanesian not only admits the direct participation of himself and the Republic of Armenia in aggression and occupation of Azerbaijani lands, but also feels pride for the killing and ruining the lives of thousands of innocent people. This is contrary to official policy of the Republic of Armenia, that Karabakh conflict is over so called "right of Karabakh Armenians for self-determination", and the occupied Azerbaijani lands are the territories "captured for buffer zone" or, even worse, "liberated" strictly by Karabakh self-defense forces.

Even more amusing is another statement by Mr. Hovanesian: "Racism has never existed in Armenian society". Reading this, combined with a recent statement by Armenian Deputy Defense Minister that "the murder is characteristic of the entire Azerbaijani nation" (Arminfo), and an infamous quote of the President of Armenia, Robert Kocharyan, about the "ethnic incompatibility of Azerbaijanis and Armenians", we shall question Mr. Hovanesian's understanding of the word "racism".

Furthermore, Mr. Hovanesian, who feels pride of killing 25,000 Azerbaijanis, claims: "... we should fight for democratization in Azerbaijan". It shall be reminded to Mr. Hovanesian that the fundamental human right (an element of democracy) is the one which he feels proud to have abused. Especially considering that this number of 25,000 Azerbaijani victims, includes 600+ Azerbaijani women, elderly and children, murdered with extreme brutality in now erased town of Khojaly. The graphic pictures of beheaded elders, blinded children and burned women of Khojaly, massacred by proud Armenian ethnic cleansing "heroes" such as Mr. Hovanesian, seriously doubt his intentions about democracy in Azerbaijan.

In light of this and other similar statements from Armenian government officials, Azerbaijani people highly doubt the sincerity of peaceful intentions expressed by Armenian government. As a representative of Azerbaijani-American community, Azerbaijan Society of America (ASA) calls for attention of international organizations seeking resolution to Karabakh conflict to racist statements of Armenian officials and the policy of aggression and ethnic cleansing pursued by Armenian government. Only a just solution to conflict, eliminating the illegal occupation of Azerbaijani lands, ensuring the return of Azerbaijani refugees to their homes while preserving the rights of Azerbaijani citizens of Armenian origin, can contribute to lasting peace and security in the region.

Azerbaijan Society of America is the oldest and leading nationwide non-profit organization dedicated to enhancing knowledge about the Republic of Azerbaijan, the Azerbaijani people, their culture and history.

© 2004 Azerbaijan Society of America

For further information contact:
press@azeris.org

Text of the interview with Vahan Hovanesian, published in "Novoye Vremya" newspaper on March 16, 2004:

It is strange but we should fight for democracy in Azerbaijan

by Naira Manucharova
Novoye Vremya, Yerevan (in Russian)

Recently our politicians and public figures have been making loud statements concerning the nationalistic, chauvinistic and racist ideas being propagated in Armenia. Stemming from these statements, anti-Azerbaijani passions are being inflamed in the country: a particular case - the murder of an Armenian officer in Budapest - is being globalized and the official assessment is casting a "shadow" on the whole Azerbaijani nation. To what extent are such statements authorized? The deputy speaker of the National Assembly, Vahan Hovanesian, comments on this and other problems.

Democratic development hampered by stress on style over substance

Vahan Hovanesian The statements made by some politicians and public organizations should be assessed in two ways. First, they are trying to create the impression for the world community (allegedly favourable for Armenia) that there are very democratic institutions here, whose activity meets European and Western standards and perceptions of democratic values, and that they are priorities in public opinion. The second aspect of these statements is more transparent and is evidence of an incomplete understanding of such ideas as nationalism, chauvinism and racism. And here we are coming up to a revision of a philosophical issue, how correct a form of the fight for democracy has our society chosen? Unfortunately, the development of democracy on CIS territory and, in particular, in the South Caucasus region has proceeded in a crippled way.

Those who teach us democracy, mainly Western and European organizations, focus on its external display. This applies as much to Armenia as to Georgia and Azerbaijan. Just superficial displays are taken into account. For example, they monitor in detail the way in which ballots are put into ballot boxes... The scrupulous, almost microscopic, study of the external side of democracy leads to dissonance. Society starts fighting for the provision of these external signs, while the substance of democracy goes to the back burner and is very often forgotten.

For this reason, when, for example, explaining what the free press is, few people are interested in what this free press is publishing. Western organizations pay great attention to retention of political prisoners in Azerbaijani prisons, the breaking up of opposition demonstrations by the police, but they absolutely ignore the fact that for many years hatred of the Armenian nation has been accumulating in Azerbaijani society. What is written in Azerbaijani newspapers may not be considered a sign of a free society. But this is not taken into account, this is taken into account only if a newspaper or TV channel is closed or their rights are violated. Just because of this dissonance some of our officials think it their duty to make absurd statements about Armenian chauvinism and racism.

Armenians cannot at present live alongside Azerbaijanis

Novoye Vremya correspondent It is known that these statements call for political restraint as well as refer to the "unacceptable" statements of the officials of the country and members of the governing coalition...

Hovanesian As for the official assessment of the incident in Budapest, I am absolutely sure that in their statements Armen Rustamyan and Galust Saakyan, as well as the president of the country, refer to the incident's very serious political consequences. All of us were speaking of this and the president spoke out in the most precise way: "What happened in Budapest shows that in the foreseeable future there can be no talk of Armenians and Azeris living side by side." That is, we are making political conclusions, speaking about the substance of democracy. Let us imagine that there was no conflict in 1988 and refugees from both sides remained in their places. Let us imagine for a moment that Armenians remained in Sumgait Sumqayit and Baku and participated in the presidential elections of 2003. If the Azerbaijani police were beating their compatriots so severely, what would happen to the Armenians if they tried to express their own viewpoint, which differed from the "central" one, or if they had their own candidate for president? It is evident that we would be annihilated, not as political opponents but as an ethnic group, not by means of batons but axes.

From the pseudo-democratic statements of some domestic functionaries an ill-wisher may make a direct and very dangerous conclusion for Armenia: if we do not complain about the behaviour of Azeris, ordinary people or the elite, in that case there are no factors to prevent Karabakh being within Azerbaijan. Armenian civil society seems to

support that idea. But who returns Karabakh? If not the people, in that case the authorities. In fact by means of such statements former President Levon Ter-Petrosyan's idea about the party of war that allegedly came to power in Armenia, is supported. But there is still danger: as it is impossible to imagine that somebody in Karabakh shares this viewpoint, but the viewpoint exists in Armenia, in that case one more wedge is driven between Armenia and Karabakh.

Hovanesian proud of Karabakh victory

But if we put aside the political prism and try to assess this from the human and civilian point of view, in that case people who let themselves make such statements, make us ashamed of our victory. But I cannot and do not want to be ashamed of it. I am proud that in 1915 my people resisted the Turks and Kurds, who were carrying out genocide, and while dying took such a big number of enemies with them that till today they say that representatives of their peoples were also killed. I am proud of those Dashnak teams which in 1918 in Baku did not let another genocide be carried out. I am proud that the Dashnaks are still hated and feared in Azerbaijan. I am proud of those refugees who were leaving Baku fighting and resisting. I have a relative who defended himself by shooting and in this way managed to take his mother to Georgia.

Correspondent In that case you are a nationalist...?

Hovanesian Of course I am. I am proud that in the Karabakh war we killed 25,000 Azeris and only 5,000 Armenians were killed. I am proud that my friends and I took part in that war. And my son is also proud of this. And if they again start the war, they should know that the score will be the same. And I am not proud of this secretly at night, I am openly proud of this. I think there is nothing shameful in it. It is in this way that any nation is educated. There is already no time when they could kill us unarmed and defenceless.

No racism in Armenian society.

Correspondent To what extent does the definition of "Armenian racism" correspond to the generally accepted definition?

Hovanesian Racism has never existed in Armenian society, in the same way that it did not exist in our neighbouring countries - Byzantium and the Arab caliphate. Racism is a later idea.

Armenians do not consider the Azeris and even the Turks as racists. They understand very well, and it is historically proved, that if a little Azerbaijani or Turk is educated in a healthy and normal society, in that case he will not hate Armenians. There is not an Armenophobe gene. Armenophobia is not a gene but upbringing. And Armen Rustamyan and Galust Saakyan and I are fighting for an Armenian not to be presented in Turkish and Azerbaijani society as an enemy and a potential subject for outrage. When they stop considering us in this way, then our attitude will also change. But one cannot demand that we be the first to change our attitude. Whoever committed a crime should always make the first step to reconciliation.

Passage omitted: Armenians do not hate Turkic nations; they have good relations with the Middle East, Muslim nations.

Budapest murder result of "brain-washing" in Azerbaijan

Correspondent Why has this mood worsened during Azerbaijani President Ilham Aliyev's tenure?

Hovanesian I was predicting this. When the election campaign started in Azerbaijan, the authorities and opposition started competing with each other in anti-Armenian moods. At that time the "level" of anti-Armenian military expressions raised sharply. Neither the authorities nor the opposition could boast of anything else...

Correspondent The oil pipeline and its goods lie in the future.

Hovanesian The fight against corruption is in the lacklustre distance. An elementary problem: they talk about one million refugees (in reality there are fewer, but their number is big). If they settled those refugees in flats taken from Armenians, the problem would be settled. But as those flats were mainly good ones, the Azerbaijani elite occupied them, not only Aliyev's elite but also late President Abulfaz Elchibay Elchibey's, which is in opposition today. That is, the Azerbaijani elite inherited what they took away from the Armenians and did not share this with these unfortunate people. But they have to say something to these people. For this reason during an election campaign anti-Armenian slogans and hysteria become the core of any political speech. The brutal killing in Budapest was the result of this intensive propaganda and brain-washing. But this is one display. Imagine how many people in Azerbaijan have such hatred. In this sense Ilham would not be allowed to behave in any other way, even if he

inherited a little of the wisdom of his father, who managed to find the will within himself to stop the bloodshed and not to start it for 10 years. The bitterness of society and the increasing severity of the official position are obvious. We should take this into account and not make ill-considered statements which may be used against us.

Armenia must prepare for diplomatic war

Correspondent What is your prediction in this context?

Hovannessian We should act in two areas. First is a symmetrical answer to Azerbaijan. When our neighbours speak about 20 per cent of their territory and one million refugees, we must show what those territories are. We can answer this at the legal, judicial and moral level, common to all mankind. Moreover, we should fight for the democratization of Azerbaijan. It is strange, but this is our task. We should always draw the world's attention to what is taking place in Azerbaijani propaganda, the press. This is a task for our public, human rights organizations, but not a "witch-hunt" in their native land.

In fact, two societies existing in different time layers, have clashed. Of course Armenia is not yet in the 21 century, but it is at least in the 20 century. In Azerbaijan a tribal society exists, whereas Armenian society, though with difficulty, is trying to integrate into Europe. In this sense we are at different stages of development. In this situation it is impossible to live in brotherly unity. Nobody has ever tried to force societies that are at different levels of civilization to live together.

I think it is not likely that in the near future Azerbaijan will go for a direct military conflict. Though no scenario should be ruled out. We should prepare seriously for new diplomatic fights. They are really inevitable.

The opinions expressed in the opinion pages of Baku Today are not necessarily by the editors of Baku Today nor do they necessarily reflect the opinions of Baku Today. The opinions published here are held by the authors themselves and not necessarily those of Baku Today.

Materials may not be copied, reproduced, republished, posted, in any way except for your own personal non-commercial home use. Any other use requires the prior written permission of Baku Today.

POST YOUR COMMENT

Name :

E-mail :

Text (Max 1024) :

[Important Notice](#)

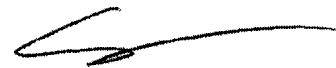
ANNEX 30

**“DECAPITATION OF PRIVATE SLOYAN BY THE AZERBAIJANI IS WHAT I[S]IS
WOULD DO, ACCORDING TO AZIZ TAMOYAN”, *ARMENPRESS*
(5 APRIL 2016) (CERTIFIED TRANSLATION)**

STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

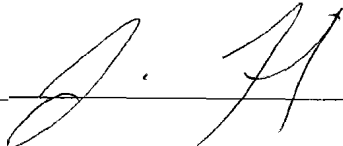
CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Ethan Ly, Managing Editor
Lionbridge

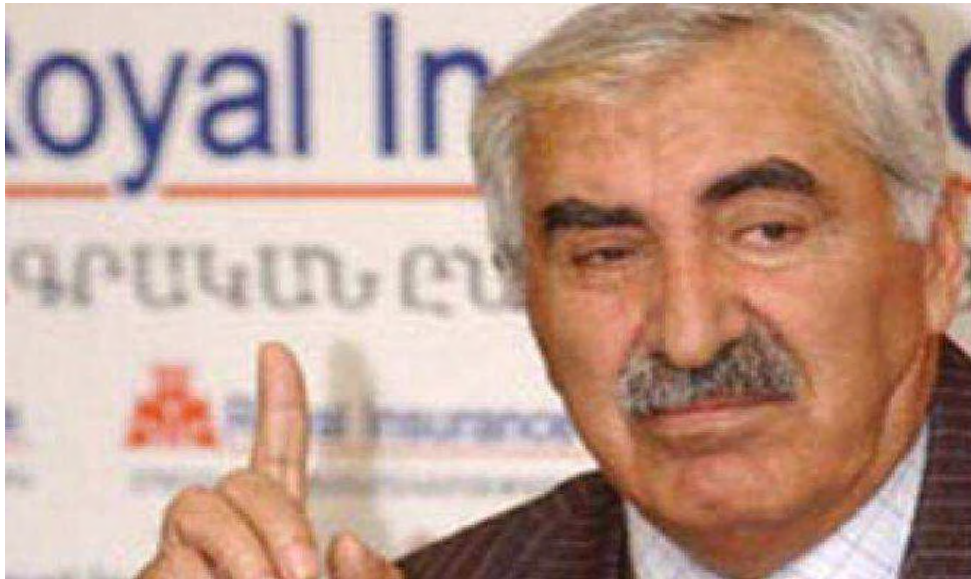
Sworn to and subscribed before me
this 21st day of SEPTEMBER, 20 21.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

Decapitation of private Sloyan by the Azerbaijani is what ICIS would do, according to Aziz Tamoyan

23:24, April 5, 2016

Chairman of the Yazidi Union of Armenia Aziz Tamoyan has described decapitation of private Sloyan by Azerbaijanis as an extreme manifestation of antihumanism, which is typical of actions taken by ICIS terrorists. “This style is inherent in radical Islamists, their inhuman behavior, they are wild animals. Azerbaijanis are the same as Turkish barbarians,

there is no difference between them. They do not belong on Earth,” Aziz Tamoyan told [*Armenpress*](#).

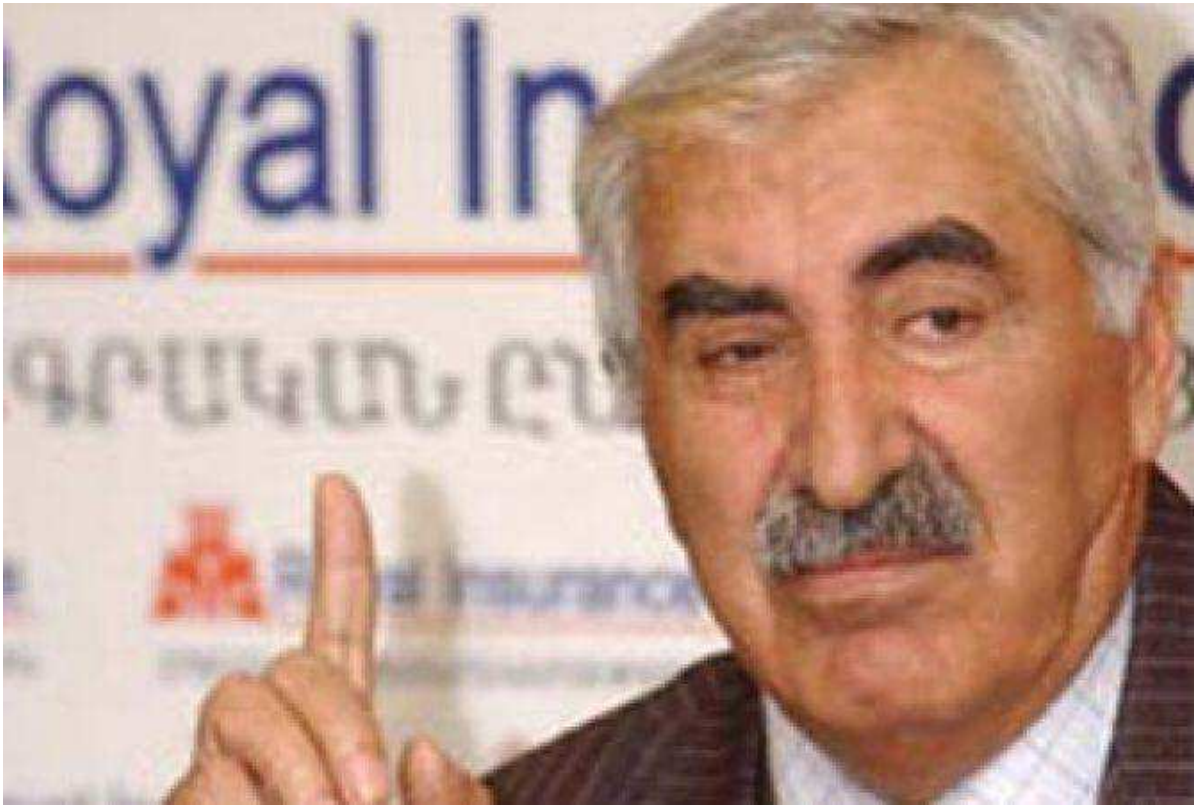
Chairman of the Yazidi Union of Armenia Aziz Tamoyan has emphasized that he is proud of Kyaram Sloyan adding that Armenia’s Yazidis are prepared to stand with their Armenian brothers to defend the Armenian land. “Nagorno-Karabakh is a historically Armenian land; Azerbaijan’s actions are without ground. Like other CIS countries, NKR has self-determined in a similar fashion and has been developing successfully,” Tamoyan said before informing that over 100 Yazidis were currently serving in the Armenian Armed Forces and dozens of volunteers had signed up to defend NKR.

On the night of April 2, across the entire line of contact between Azerbaijan and NKR, the enemy engaged in blatant attacks using, among types of weapons, artillery, armor, and air forces. In addition to combat on the frontline, the enemy artillery delivered strikes at peaceful settlements. According to AO NKR intelligence, approximately at 08:30, Vaginak Tatulovich Grirorian was killed, and two children wounded in the direction of Martuni defense positions as a result of the bombardment from a Grad system. Subsequently, four wounded civilians were brought to the Stepanakert hospital. On April 3, news emerged about a grisly murder of three civilians in Talish who had not been able to flee. The Armenian losses are as follows: equipment, 7 tanks; personnel, 29 KIA, 28 MIA, 101 wounded. Five individuals, including two rural community leaders died as a bus was subjected to an artillery attack.

Owing to timely and professional actions taken by the Defense Army of Nagorno-Karabakh, the situation was brought under control and significant damaged was inflicted on the enemy. Altogether, in the course of hostilities that commenced on the night of April 1 and ended late on April 5, the Azerbaijani Armed Forces lost 300 personnel.

Enemy losses as of April 6; equipment, 24 tanks, 3 APCs, engineering equipment, 1 unit, 2 helicopters, 7 UAVs, 1 MM 21 rocket artillery unit. As estimated by AO NKR leadership, the enemy lost in excess of 300 personnel. The number of wounded is being clarified. At noon on April 5, the fire at the contact line was discontinued based on a bilateral agreement.

безглавливан е р ового Слаяна со стороны азербайджанцев является стилем, присущим ИГИЛ: Азиз Тамоян

23:24, 5 Апрель, 2016

Председатель Союза езидов Армении Азиз Тамоян охарактеризовал обезглавливание рядового Слаяна со стороны азербайджанцев как крайнее проявление антигуманизма, что характерно для действий террористов из ИГИЛ. «Такой стиль присущ для радикальных исламистов, их антигуманного поведения, это хищные звери. Азербайджанцы – те же турецкие

варвары, ничем от них не отличаются. Таких не должно быть на земле», - сказал в беседе с [«Арменпресс»](#) Азиз Тамоян.

Председатель Союза езидов Армении Азиз Тамоян подчеркнул, что гордится Кярамом Слаяном и добавил, что езиды Армении готовы встать рядом с армянскими братьями и защитить армянскую землю. «Нагорный Карабах – исторически армянская земля, действия Азербайджана беспочвенны. Как и другие страны СНГ, НКР так же самоопределилась, успешно развивается», - сказал Азиз Тамоян, сообщив, что на данный момент в армянской армии служат более 100 езидов, десятки добровольцев записались для участия в защите НКР.

На всем протяжении линии соприкосновения между Азербайджаном и НКР, в ночь с 1-го на 2-е апреля противник предпринял откровенно атакующие действия, используя, наряду с другими видами вооружений, артиллерию, бронетехнику и воздушные силы. Кроме боев, идущих на передовой, артиллерия противника нанесла удары по мирным населенным пунктам. По оперативным данным АО НКР, в районе 08:30 в направлении оборонительных позиций Мартуни вследствие обстрела из установки «Град» был убит Вагинак Татулович Григорян, двое детей ранены. Позже в степанакертскую больницу были доставлены 4 гражданских раненых. 3 апреля стало известно о зверском убийстве в Талише 3 мирных жителей, которые не успели эвакуироваться. Потери армянской стороны: техника – 7 танков. Потери личного состава – 29 жертв, 28 безвести пропавших, 101 раненых. 5 человек, в том числе 2 руководителей сельских общин из Сюника, погибли во время обстрела автобуса.

Благодаря своевременным и профессиональным действиям Армии обороны Нагорного Карабаха, стало возможным взять ситуацию под контроль и нанести значительный ущерб противнику. В целом, в ходе боевых действий в ночь с 1 по 5 апреля и в течение дня, азербайджанские ВС понесли потери более 300 военнослужащих.

Потери противника по положению на 6-е апреля: техника - 24 танка, 3 БМП, 1 инженерная техника, 2 вертолета, 7 БПЛА, 1 боевая машина реактивной артиллерии ММ 21. По оценкам руководства АО НКР, количество человеческих потерь противника составляет более 300. Количество раненых уточняется. 5-го апреля в 12:00 по двустороннему соглашению огонь на линии соприкосновения был прекращен.

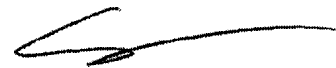
ANNEX 31

**“GASPARYAN URGES DEMONSTRATING ARMENIAN MILITARY STRENGTH”,
SPUTNIK ARMENIA (27 SEPTEMBER 2020)
(CERTIFIED TRANSLATION)**

STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

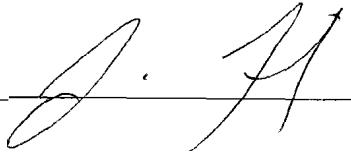
CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Ethan Ly, Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me
this 21st day of SEPTEMBER, 20 21.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

14 January 2021

Chief of General Staff of Armenia's Armed Forces Makes Appeal

[...]

GASPARIAN URGES DEMONSTRATING ARMENIA'S MILITARY STRENGTH

[...]

The Chief of General Staff of Armenia's Armed Forces has informed that the Defense Army units have inflicted significant losses on the enemy, thus successfully derailing Baku's plans.

YEREVAN, September 27 – *Sputnik*. Chief of Armenia's Armed Forces General Staff Lieutenant-General Onik Gasparian has made an appeal to his subordinates and called for the strength of the Armenian Armed Forces to be demonstrated.

“It is time once again to demonstrate the Armenian military might. Our freedom and independence, which we have won at the cost of the lives and blood of the best sons of the people, are once again under threat,” he noted.

Gasparian has noted that, inspired by multi-pronged assistance from Turkey, Azerbaijan would not put up with its devastating defeats during the 2016 hostilities in Karabakh and in the North-Eastern sector in July 2020, has once again started a war. He went on to say that, along the entire perimeter of the frontline, had been delivering artillery and air strikes, while bombarding population centers. However, Defense Army units, having inflicted significant losses on the enemies, were successfully foiling all of Baku's plans.

[...]

14 January 2021

Chief of General Staff of Armenia's Armed Forces Makes Appeal

He urged all Generals, sergeants, officers, privates, and his fellow soldiers to honorably perform the mission of defending the Fatherland, relying on their might, ignoring the threat and the enemy, fighting with unlimited dedication and self-sacrifice.

“The time has come to demonstrate the strength of the spirit, the might of the strike and endless hatred towards nomadic remnants of a cave tribe devoid of any sense of patriotism. You are soldiers of a valiant army who have accomplished glorious victories. Let us be worthy of the honor of being Armenians and bearing Armenian arms. Our cause is just. We are defending the sacred land of our forefathers, the Armenian home, our honor and the right of our nation to live in a free country,” Gasparian emphasized.

As a reminder, early on September 27, Azerbaijan commenced heavy artillery fire against population centers in Karabakh, including its capital city of Stepanakert, mounting an attack along the entire line. As of now, the enemy has lost two helicopters, three tanks, and 14 UAVs as well as sustaining personnel casualties.

President of Nagorno-Karabakh Araik Arutyunian has, too, delivered an address to the nation. The President has assured that the Armed Forces were firmly holding their positions and that the response to the aggression would be proportionate.

[...]

Шахматы - игры онлайн бесплатно

Игра королей. Развивайте интеллект с нашей подборкой шахматных игр

Узнать больше

yandex.ru

Яндекс.Директ 18+

Аритмия? Эффективное лечение дома

Уникальный прибор для лечения аритмии

Узнать больше

neyromed.ru

ЕСТЬ ПРОТИВОПОКАЗАНИЯ. ПОСОВЕТУЙТЕСЬ С ВРАЧОМ

© Photo

Пришло время продемонстрировать армянскую военную силу - Гаспарян обратился с призывом

ОБЩЕСТВО 14:20 27.09.2020

Глава Генштаба ВС Армении сообщил, что подразделения Армии обороны, нанеся противнику значительные потери, успешно проваливают планы Баку.

ЕРЕВАН, 27 сен – Sputnik. Глава Генерального штаба ВС Армении генерал-лейтенант Оник Гаспарян обратился к своим подчиненным и призвал продемонстрировать силу армянской армии.

"Пришло время еще раз продемонстрировать армянскую военную силу. Наша свобода и независимость, которую мы завоевали ценой жизни и крови лучших сынов народа, вновь под угрозой", - отметил он.

Гаспарян отметил, что Азербайджан, воодушевившись, разносторонним содействием со стороны Турции, не смирился с разгромными поражениями в боевых действиях в апреле 2016 года в Карабахе и в июле 2020 в северо-восточном направлении и вновь развязал войну. Он добавил, что по всему периметру передовой Азербайджан наносит артиллерийские и авиационные удары, параллельно обстреливая населенные пункты. Однако подразделения Армии обороны, нанеся противнику значительные потери, успешно срывают все планы Баку.

[Агрессия Азербайджана была заранее спланирована – Пашинян>>](#)

14.01.2021

Глава Генштаба ВС Армении выступил с призывом

Он призвал всех генералов, сержантов, офицеров, солдат и своих боевых товарищей с честью выполнять миссию защитника Отечества, уповая на свою мощь, игнорируя угрозу и врага, сражаясь с беспредельной преданностью и самоотверженностью.

"Пришло время показать силу духа, мощь удара и бесконечную ненависть в отношении кочевых, лишенных чувства патриотизма остатков пещерного племени. Вы солдаты доблестной армии, одержавшие славные победы. Будем достойны чести быть армянами и носить армянское оружие. Наше дело правое. Мы защищаем священную землю наших дедов, Армянский дом, нашу честь и право нашего народа жить в свободной стране", - подчеркнул Гаспарян.

© SPUTNIK / ASATUR YESAYANTS

Правительство Армении объявило в стране военное положение и всеобщую мобилизацию

Напомним, рано утром 27 сентября Азербайджан начал интенсивный артобстрел населенных пунктов в Карабахе, в том числе и столицы Степанакерта, перейдя в наступление вдоль всей линии. К настоящему моменту известно о потере противником двух вертолетов, трех танков и 14 беспилотников. У противника также потери в живой силе.

© PHOTO : SCREENSHOT / FACEBOOK / ԱՐԱՅԻԿ ՀԱՐԱԿՅԱՆ ARAYIK HARUTYUNYAN

"Хотят войны - получают войну": президент Карабаха выступил с призывом к народу

С обращением к народу уже выступил президент Нагорного Карабаха Араик Арутюнян. Президент заверил – вооруженные силы твердо стоят на своих позициях, а ответ на агрессию будет соразмерным.

Смотрите также

Sponsored Links by Taboola

Ключ сломался и застрял в замке? Слесарь не понадобится, если вы знаете этот секрет!

полезные советы

Она принимает ванну для ног с уксусом и результат фантастический!

полезные советы

Очистите вареное яйцо всего за три секунды! Это потрясающе!

полезные советы

ОРБИТА SPUTNIK

ANNEX 32

**EXTRACT FROM MINE ACTION AGENCY OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN,
ASSISTANCE REQUIRED FOR THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN IN
HUMANITARIAN MINE ACTION FOR SAFE RECONSTRUCTION
AND RETURN OF IDPS TO THE CONFLICT AFFECTED
TERRITORIES OF AZERBAIJAN (2021)
(PAGES 2–6)**

MINE ACTION AGENCY OF
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

**Assistance Required for the Republic of Azerbaijan
in Humanitarian Mine Action for Safe Reconstruction and
Return of IDPs to the Conflict Affected Territories of
Azerbaijan**

2021

1. Background on land mine and explosive remnants of war (ERW) contamination in Azerbaijan.

The indiscriminate and socio-economically devastating problem posed by land mines and explosive remnants of war (ERW) in Azerbaijan is the result of military occupation of the territories of Azerbaijan from 1991 until 2020. The trilateral statement signed by the leaders of Azerbaijan, Armenia and Russia on 10 November 2020, announced an end to all military activities between Armenia and Azerbaijan accompanied by series of humanitarian and economic measures.

The situation is aggravated by the fact that mined areas are not only defense positions along the former confrontation line but also agriculture fields, graveyards, gardens and other areas of social and economic utility in the liberated territories of Azerbaijan. Non-release by Armenia of the information on the locations of minefields further complicates demining and causes additional human losses.

Since the trilateral statement of 10 November 2020 signed by the leaders of Azerbaijan, Russia and Armenia 13 Azerbaijani citizens have been killed and 25 citizens have been seriously wounded / disabled as of 25 April 2021, as a result of mine explosions in the recently liberated territories. Since 1992, the number of killed or disabled by mines and explosive remnants of war amounts to approximately 3666.

Due to massive contamination, IDPs who were forcibly displaced from the liberated territories because of war in the beginning of 1990s cannot return to their homes. Such contamination also seriously impedes the realization of rehabilitation and reconstruction works by the Government of Azerbaijan.

The explosive ordnance contamination consists of a wide range of anti-tank mines, anti-personnel mines, rockets, missiles and artillery projectiles, as well as cluster munitions. There are also unconfirmed reports of the use of incendiary munitions and IED's (booby trapped houses).

During the 44-day war, ballistic missiles, unguided artillery rockets, and large-calibre artillery projectiles were indiscriminately used against densely populated areas of Azerbaijan. Human Rights Watch documented four attacks with cluster munitions in three districts of Azerbaijan. These attacks on Azerbaijani residential areas killed 101 civilians, including children, women, and elderly, 423 civilians have been hospitalized with serious injuries and 3,410 houses were destroyed or damaged.

Due to the size and complexity of the survey and clearance task, the Azerbaijani Government acknowledged a need for international Humanitarian Mine Action (HMA) assistance and had subsequently asked for the UN assistance. As a first response to the request from the Government of Azerbaijan, UN deployed an inter-agency humanitarian mine action assessment team to Azerbaijan from 10th – 16th December 2020. The assessment team consisted of Steinar Essén – UNDP (team leader), Mark Connelly (UNMAS team leader) and Rani Jobara (UNMAS security advisor). UNICEF, as the UN lead agency on Explosive Ordnance (EO) risk education, was part of the planning process, and was consulted during the visit although they couldn't unfortunately participate on the actual mission.

The assessment team reviewed existing data, undertook semi-structured meetings with various ANAMA senior management staff, and undertook a four-day field visit, including a half-day planning workshop with ANAMA key operational staff. In addition, the team met with various key stakeholders such as IDP's, police/army staff in the regained districts, met virtually with ICRC, UNICEF, EC, UN CO, UK and had physical meetings with the ANAMA Director and a representative of the Council of Ministers. Final filed mission assessment report was produced that reflects findings, challenges, and

recommendations on effective ways of addressing existing challenges. The report is available under the title "Mine Action Assessment Mission to Azerbaijan. 10-16 December, 2020"

This report describes the current situation with landmines and explosive remnants of war contamination to enable international partners, including OSCE to render more targeted and needed assistance.

2. Damage (demographic damage (statistics of the dead and injured, indicating the number of women and children))

Since 1992 till April 2021, 1090 civilians killed and or disabled by mines and explosive remnants of war. In total 55 children killed and 362 injured, 10 women killed and 151 injured, and 512 men killed and 2576 injured. In total 577 people were killed, and 3089 people were injured by explosive legacy of war.

Casualty	Children	Female	Male	Total
Killed	55	10	512	577
Injured	362	151	2576	3089
Total	417	161	3088	3666

3. Damage to civil infrastructure and individual habitats, environmental damage (forests, water basins), other damage (livestock, agriculture).

This information has been prepared based on the statistics released by the Ministry of Foreign Affairs on the statistical map dated 2019.

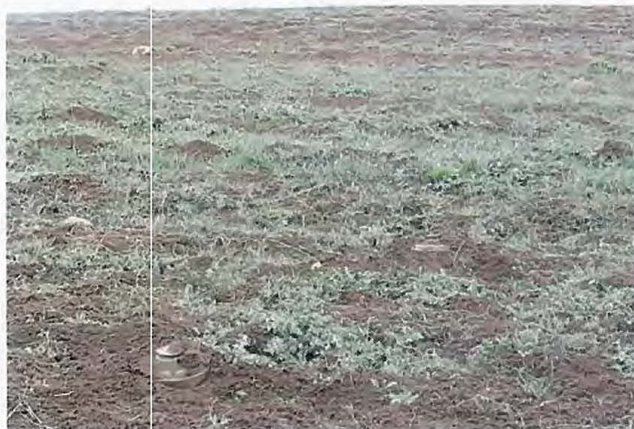
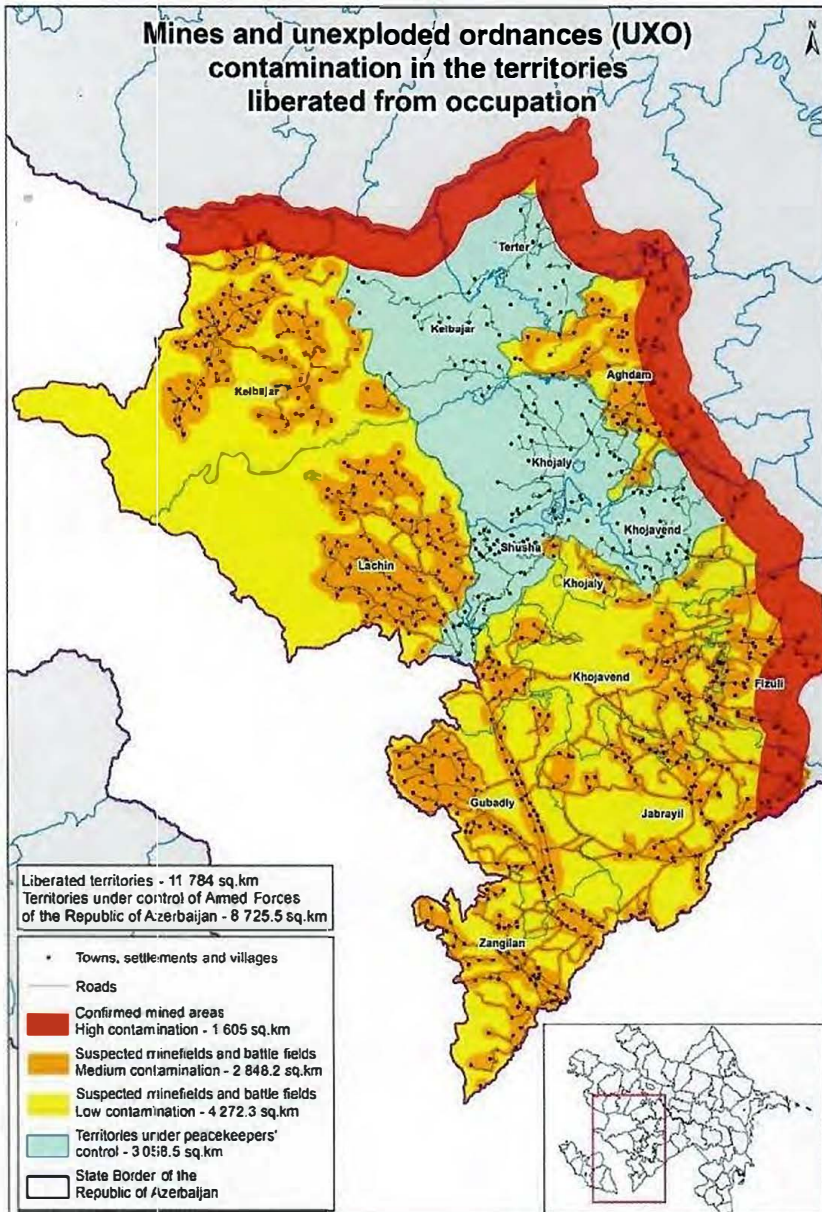
No	Objects	Quantity
1	Settlements	900
2	Houses	150000
3	Public buildings (incl. below)	7093
4	Educational facilities	1107
5	Kindergartens	855
6	Healthcare facilities	521
7	Sanatorium and treatment facilities	4
8	Libraries	927
9	Museums	22
10	Museum exhibits	More than 100000
11	State archives	12
12	State archive documents	401 000 files
13	Historical monuments (incl. below)	706
14	Mosques	57
15	Temples and churches	125
16	Archaeological sites	58
17	Fortresses and fortress walls	26
18	Communication facilities/lines	598/3052 km
19	Cable facilities	28980 km
20	Industrial and agricultural facilities	2389
21	Motor ways	5198 km
22	Railroads	325,8 km
23	Bridges	348
24	Gas pipelines/gas distribution facilities	2000km/34
25	Electricity lines	76940 km
26	Forests	260 311 ha

27	Arable lands	645000 ha
28	Cultivated areas	185500 ha
29	Mineral deposits	163
30	Natural monuments	215
31	Protected natural areas	43007 ha
32	Relict lakes	7
33	Irrigation systems	29
34	Water reservoirs	10
35	Water pipelines	7568 km

4. Ongoing and/or anticipated risk of harm to civilian population and damages to socio-economic and other infrastructure from un-cleared explosive hazards

A detailed table in the previous section describes the damaged and destroyed urban and rural areas, civilian objects, infrastructure, and natural resources that were under the control of Armenia's armed forces for almost 3 decades. At present, Survey activities are underway to measure the extent of the contamination. The map below shows the multi-year former line of contact (LOC) in wide red colour. The width of the LOC is approximately 5-7 km and length is close to 300km. The former LOC is closest area to the densely populated regions of Azerbaijan. That's the reason why the most civilian mine incidents happened on the red zone. The war affected territory has a complicated history with mines and used or abandoned munitions. All the liberated regions Terter, Fuzuli, Jebrail, Zangilan, Qubadli, Agdam, Khojavend, Khojali, Shusha, Lachin, Kelbajar, have the military positions with patterned mine lines, randomly placed mines and scattered munitions.

5. Contamination by levels

(Low- contamination, Medium - contamination, High - contamination)

As the general and technical survey processes in the liberated areas are still ongoing, it is not possible yet to determine the exact extent of EO contamination. However, according to the estimates from reached mine lines, based on mine incidents, information from Azerbaijani armed forces etc.,

Liberated territories		11 784 sq.km (1 178 400 ha)
Territories where Russia's peacekeepers are temporarily deployed to		3 058,5 sq.km (305 850 ha)
Territories controlled by Azerbaijan		8 725,5 sq.km (872 550 ha)
Confirmed Hazardous Areas.	High contamination	1 605 sq.km (160 500 ha)
Suspected Hazardous Areas and battle fields	Medium contamination	2 848.2 sq.km (284 820 ha)
	Low contamination	4 272.3 sq.km (427 230 ha)

The information below is the extract from the UNDP Mine Action Assessment Mission Report. 10-16 December, 2020

5.1 High Threat Areas

1. Confrontation line

Rough estimate confirmed during field trips with evidence seen on the ground identify traditional military doctrine barrier defences. These barrier defences include tank ditches, large berms, and barbed wire entanglements and several rows of both Anti-tank (AT) and Anti-Personnel (AP) mines. The evidence seen along the confrontation line gives an estimate to consider up to a depth of approximately 5 km of the line as High threat that will take considerable time/ money and resources to clear.

2. Access to capitols.

There are currently few safe access roads that have been swept, through the confrontation lines allowing access to the capitols. The verges of the access roads remain uncleared in many areas and will remain unsafe until fully assessed and cleared.

3. Defensive frontage around the capitol

With troops accommodated in the capitols, military doctrine commits to a defensive position allowing troops to fight from protected positions. The areas that fall under the defensive positions to the "front" of the capitols should also be considered as high risk until assessed and cleared. In addition to the high threat areas observed during the field visit, the below should also be considered high threat areas;

4. Strategic military points

Ammunition depot, communication points and key points occupied by the fast retreat of Armenian troops will need special attention, including temporary bases, main roads taken by the retreating troops, bridges etc.

ANNEX 33

**EXTRACT FROM SPEECH BY NIKOL PASHINYAN, POSTED ON YOUTUBE CHANNEL OF NEWS
AM (13 JUNE 2021), [HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=7LBPYMZ14ZQ](https://www.youtube.com/watch?v=7LBPYMZ14zQ)
(CERTIFIED TRANSLATION)**

STRATEJİ KOMMUNİKASIYALAR
MƏRKƏZİ

Centre for Strategic Communications

Address: Neftchilar ave. 24, Baku 1000, Azerbaijan

20.09.2021

Baku, Azerbaijan

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Armenian into English of Nikol Pashinyan's speech published on NEWS AM YouTube channel concerning that Armenia provided the maps of only a tiny part of mined areas.

Aydin Baghirov, expert in the Armenian language

Affirmed by

Ali Abdullayev, deputy chair of the Centre for Strategic Communications

Translation of Nikol Pashinyan, “Ընդդիմադիր դաշտում սուգ ու ողբ էր կապված մեր 15 գերիների վերադարձի հետ. Նիկոլ Փաշինյան” Youtube (13 June 2021), *available at* <https://www.youtube.com/watch?v=7lbPymz14zQ>

Time Stamp	Armenian Transcript	English Translation
3:18 – 7:30	<p>Ժողովուրդ ջան, ես երեկ հայտարարեցի այդ ականադաշտ տարածքների քարտեզները վերադարձվել է Ադրբեջանին: Բայց տպավորություն են փորձում ստեղծել, որ թե մենք ինչքան ունենք բոլորը վերադարձվել է: Բայց ամենևին այդպես չէ: Վերադարձվել է մի փոքր մասը, բայց չեմ կարող ասել, թե ոչ շոշափելի մասը: Շոշափելի մաս է վերադարձվել, բայց փոքր մաս է վերադարձվել:</p>	<p>My dear people, as I announced yesterday, maps of mined areas have been provided to Azerbaijan. However, they want to give the impression that we have given everything we have. However, this is not the case; instead, a small part (literally translated as "tiny part") is provided. I can't say that an insignificant part was returned. A significant part was returned, but only a portion was returned.</p>

#NEWSam #լուրեր

Ընդդիմադիր դաշտում սուգ ու ողբ էր կապված մեր 15 գերիների վերադարձի հետ. Նիկոլ Փաշինյան

1,487 views • Jun 13, 2021

👍 28 💬 40 ➦ SHARE ≡+ SAVE ...

NEWS AM ✓
286K subscribers

SUBSCRIBE

NEWS.am-ը սոցիալական ցանցերում՝

ANNEX 34

**EXTRACT FROM TWITTER, INC., *INFORMATION OPERATIONS REPORT ARCHIVE* (2021),
[HTTPS://TRANSPARENCY.TWITTER.COM/EN/REPORTS/INFORMATION-OPERATIONS.HTML](https://transparency.twitter.com/en/reports/information-operations.html)
(WITH CERTIFIED TRANSLATION)**

<https://transparency.twitter.com/en/reports/information-operations.html>
screenshot taken 18 September 2021.

Information Operations

About this report

Insights into attempts to manipulate Twitter by state-linked entities.

Information Operations

- 01. Overview
- 02. FAQs
- 03. Download Archive
- 04. Unhashed Releases

01. Overview

In line with our principles of transparency and to improve public understanding of inauthentic influence campaigns, Twitter is making publicly available archives of Tweets and media that we believe resulted from state-linked information operations on our service.

We believe Twitter has a responsibility to protect the integrity of the public conversation — including through the timely disclosure of information about attempts to manipulate Twitter to influence elections and other civic conversations by foreign or domestic state-linked entities. We believe the public and research community are better informed by transparency.

In October 2018, we launched the first archive in the industry of potential foreign information operations we have seen on Twitter. It is our fundamental belief that these accounts should be made public and searchable so members of the public, governments, and researchers can investigate, learn, and build media literacy capacities for the future.

Transparency has been a critical part of this company from the start. We expanded this dataset considerably with several separate updates over the past couple of years — we're the only company to offer this level of granularity and transparency.

For our part, we are learning, evolving, and building a technological and personnel-driven approach to combating inauthentic influence campaigns. We hope that holistic, transparent disclosures such as this can help us all learn and build the necessary societal defenses and capacities to protect public conversation.

<https://transparency.twitter.com/en/reports/information-operations.html>
screenshot taken 18 September 2021.

Information Operations

February 2021

Twitter published a dataset of **373 accounts**, attributed to state linked information operations originating from **Iran, Armenia, Russia (GRU), and Russia.**

[Blog post >](#)

October 2020

Twitter published a dataset of **1,594 accounts**, attributed to state linked information operations originating from **Iran, Russia, Thailand, Cuba, and Saudi Arabia.**

[Blog post >](#)

June 2020

Twitter published a dataset of **32,242 accounts**, attributed to state linked information operations originating from **China, Russia, and Turkey.**

[Blog post >](#)

02. FAQs

What will you release in the future?

If and when we identify additional attempted information operations on Twitter in the future, our first priority is to enforce our rules and remove accounts engaged in attempts to manipulate the public conversation. Following these enforcements, we carry out thorough investigations of the accounts and individuals involved. We only disclose datasets once we have determined attribution, and once all applicable investigations have concluded. We may also release incremental additions to existing datasets if we believe the additional information could materially impact research findings.

What's included?

Platform manipulation that we can reliably attribute to a government or state linked actor is considered an information operation and is prohibited by the [Twitter Rules](#).

These datasets are of a size that a degree of capability for large dataset analysis is required. You can download the datasets [below](#). While no content has been redacted, some account-specific information has been hashed to protect account privacy.

These datasets include profile information, Tweets and media (e.g., images and videos) from accounts we believe are connected to state linked information operations. Tweets and media which were deleted are not included in the datasets. Note that not all of the accounts we identified as connected to these campaigns actively Tweeted, so the number of accounts represented in the datasets may be less than the total number of accounts attributed to the information operation and enforced against.

Why hash some of the information?

For accounts with fewer than 5,000 followers, we have hashed certain identifying fields (such as user ID and screen name) in the publicly-available version of the datasets. While we've taken every possible precaution to ensure there are no false positives in these datasets, we've hashed these fields to reduce the potential negative impact on authentic or compromised accounts — while still enabling longitudinal research, network analysis, and assessment of the underlying content created by these accounts.

Information Operations

Specialist researchers can apply [below](#) for research access to an unhashed version of these datasets. Access to the unhashed version is governed by a data license agreement limiting usage of the unhashed datasets to research purposes, with provisions to ensure the researcher may only use the data in a limited manner and with appropriate security measures in place.

What can I do if I believe I've been included here in error?

If you believe your account has been included in error, please log into your account and file a suspension appeal [here](#). We carefully review these cases, and will help restore potentially compromised accounts, or accounts that may have been included in error, to their owners.

03. Download Archive

You can download the datasets by entering your email address and clicking "Submit". Your use of the datasets is governed by the [Twitter Developer Agreement and Policy](#). By clicking "Submit", you agree to the [Twitter Developer Agreement and Policy](#).

If you believe your account has been included in error, please log into your account and file a suspension appeal [here](#). We carefully review these cases, and will help restore potentially compromised accounts, or accounts that may have been included in error, to their owners.

Enter your email *

Submit

04. Unhashed Releases

To request research access to the unhashed version of these datasets, please complete this form:

Organization name (required) *

Email address (required) *

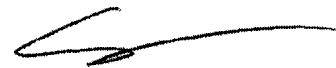
Details of proposed analysis (required) *

Submit

STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

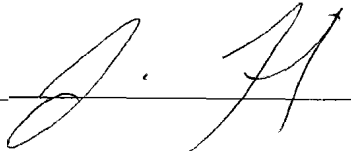
CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Ethan Ly, Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me
this 21st day of SEPTEMBER, 20 21.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

ANNEX 35

**VOXJ MNALU ARVEST (VOMA) SOCIAL MEDIA POSTS
(CERTIFIED TRANSLATION)**

STATE OF NEW YORK)
)
)
COUNTY OF NEW YORK)

ss

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Lynda Green, Senior Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me

this 20 day of September, 2021.

JEFFREY AARON CURETON
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01CU6169789
Qualified in New York County
My Commission Expires 09-23-2023

Don't have Telegram yet? Try it now!

[VOMA]

[VIVA VOMA](#)

From an interview with Vova Vartanov dated 2017 (sic):

Commander of the first sabotage and reconnaissance detachment Vova Vartanov suggests eliminating Azerbaijan.

Vartanov informed at a May 15 press-conference that Azerbaijan lacked weaponry adequate to Armenia's. "Prior to 1991, there were no arms at all. As of 1991, Azerbaijan received a great deal more as USSR inheritance than Armenia did," Vartanov believes.

We have always been armed worse. The imbalance persists during to their petrodollars. It will remain because the Turks are richer. I suggest liquidating that state, disjoin it," Vartanov stated. As a first order of priority, he suggests preparing his society for an attack, train the Army. "99% of the wargames should be conducted on land resembling Azerbaijani territory, languages must be learned, and preparation conducted to work in their territory. When the society is ready, they will behave more quietly," Vartanov stated.

"The principal weapons are the brains. Our advantage currently is the motivation. Turks, too, are good fighters. But we have the motivation as we have nowhere to run. And we are dealing with barbarians. That is why we are forced to be heroic," Vartanov believes.

What changed in 2021?

We now have even more motivation to become strong and achieve the above goal. Will we succeed? If we were to channel our efforts in the right direction and have a well-trained 200,00 strong reserve army, the goal will be achieved.

We are inviting you to the May camp in Armenia on May 1-10.

www.voma.center

t.me/voma_center/509

2.8K views [Mar 22 at 17:08](#)

on't have Telegram yet? Try it now!

[VOMA](#)

Из интервью Вовы Варганова от 2017(!) года:

Командир первого диверсионно-разведывательного отряда Вова Варганов предлагает ликвидировать Азербайджан.

На пресс-конференции 15 мая Варганов сообщил, что соразмерного Азербайджану вооружения у Армении нет.

«До 1991 г. вооружения вообще не было. А с 1991 г в наследство СССР Азербайджан получил гораздо больше, чем армянская сторона», - считает Варганов.

Мы всегда были хуже вооружены. Дисбаланс продолжается благодаря их нефтедолларам. Он будет, потому что турки богаче. Я предлагаю вообще ликвидировать это государство, разобщить», - заявил Варганов. В первую очередь он предлагает готовить свое общество к атаке, готовить армию. «99% учений должны проводиться на похжей на азербайджанскую территории, учить языки, готовиться работать на их территории. Когда общество будет готово, они будут тише себя вести», - заявил Варганов.

«Главное вооружение это мозги. Наше преимущество сейчас мотивация. Турки тоже хорошие бойцы. Но у нас мотивация – нам бежать некуда. И имеем дело с варварами. Потому вынужденно идем на геройство», - считает Варганов.

!Что изменилось в 2021 году?

У нас стало ещё больше мотивации стать сильными и добиться вышесказанной цели. Сможем ли? Если объединим наши усилия в правильное русло и будем иметь хорошо подготовленную резервную армию из 200 тысяч человек, тогда эта цель будет достигнута.

Приглашаем вас на майские сборы с 1 по 10 мая в Армении.

www.voma.center

t.me/voma_center/509

2.8K views [Mar 22 at 17:08](#)

STRATEJİ KOMMUNİKASIYALAR
MƏRKƏZİ

Centre for Strategic Communications

Address: Neftchilar ave. 24, Baku 1000, Azerbaijan

20.09.2021

Baku, Azerbaijan

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Armenian into English of the Facebook posts of an Armenian paramilitary organisation, “VOMA” concerning (1) a speech of the aforementioned organisation’s leader, veteran of the First Karabakh War, Vladimir Vartanov, on the importance of militarisation of Armenians, on “Greater Armenia” and portrayal of Karabakh as a part thereof, published on March 3, 2021; (2) the demonisation of Azerbaijan and Turkey as terrorist states, published on May 21, 2021; and (3) the organisation’s public call for joining its military training camps, published on September 17, 2021.

Aydin Baghirov, expert in the Armenian language

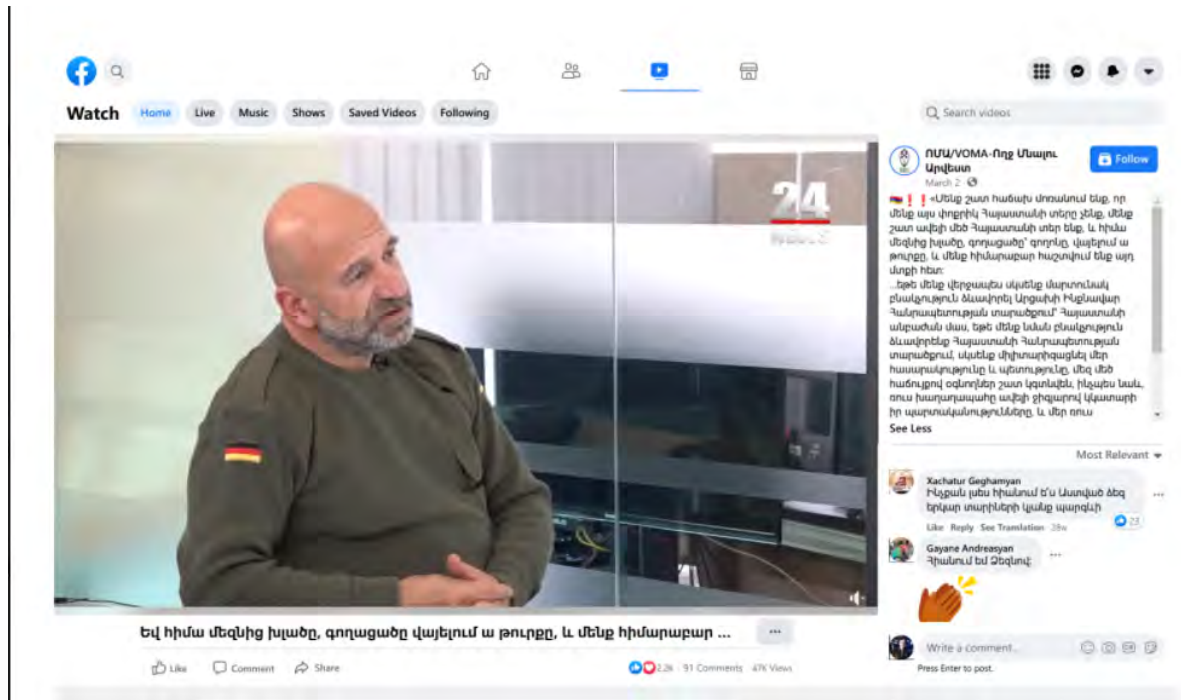
Affirmed by

Ali Abdullayev, deputy chair of the Centre for Strategic Communications

1) We constantly forget that we are not the owners of the little Armenia, but the Greater Armenia. And now the Turks take advantage of what was taken and stolen from us. And we foolishly comply with it.

If we can form a militant population in Artsakh Autonomous Republic and Armenia, and if we can make Artsakh an indivisible part of Armenia, then we can find many, including Russian peacekeepers, to help us.

2) False Muslims, wolf worshipping terrorist states, in a sense, conduct destructive and invasive policies towards all its neighbours. Armenia is a civil outpost in the South Caucasus and the Near East, and despite its wounds, it struggles for the sake of Christendom's future with other Muslim nations.

Armenia might and shall transform into a fortress state and an all-army nation. Yes, dearest brothers, we are destined to be as such. Self-organisation, preparation and military-engineering of the citizens must be carried out in all Armenian territory.

SQS carries on its activities. Join in both with physical and financial support. www.voma.am

Let us organise educational trainings in Yerevan and in the provinces (with volunteers and active people in reserves). www.voms.center

Let us start building fortifications in your living spaces (let us forge invincible and insuperable areas). www.voma.am

ՈՄԱ/VOMA-ից Մնայու Արվեստ

@vomacenter · Local Business

Contact Us

voma.center

ՈՄԱ/VOMA-ից Մնայու Արվեստ...

Contact Us

Like

Message

ՈՄԱ/VOMA-ից Մնայու Արվեստ

5d · 0

Fake Muslim, wolf-idolizing terrorist countries, are holding a destructive and conquering policy against almost all their neighboring countries. Armenia is a civilized outpost in South Caucasus and the Greater Middle East. And even wounded but continues struggling for Christendom's future and good relationships with other Muslim peoples.

Armenia is able and must become a #CountryCastle and #NationArmy. Indeed, we are doomed to be like this.

Self-organisation, physical preparation, military engineering buildings all over Armenia.

VOMA continues its work. Participate physically and financially.

www.voma.am

Educational training courses in Erevan and regions (let's create a levy and active reserve). www.voms.center

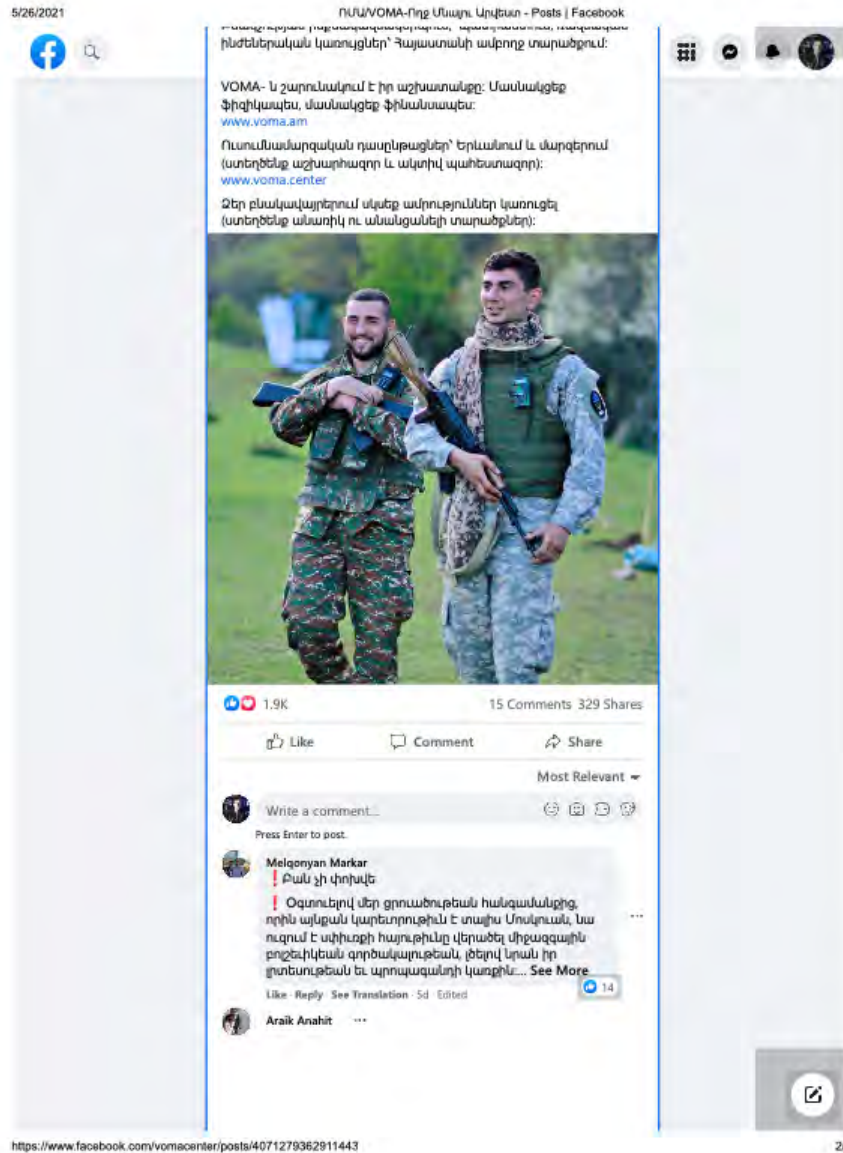
Start building fortifications in your residences (let's create impregnable and impassable areas).

www.voma.am

Կեռն մահմեդական, գայլին երկրպագող ահաբեկչական պետությունները կործանարար նվաճողական քաղաքականություն են վարում իրենց զոհեթ թուր հարևանների դեմ: Հայաստանը քաղաքակրթական ֆրոնտս է Հարավային Կովկասում և Մեծ Մերձավոր Արևելքում ու, թեև վիրավոր, սակայն պայքարում է քրիստոնեական աշխարհի ապագայի և բարիդրացիականության համար՝ սյուս մահմեդական ժողովուրդների հետ:

Հայաստանը կարող է և պետք է դառնա #ԵրկիրԱնից և #ԱզգՔանակ: Այո՛, թանկագին եղբայրներ, մենք դատապարտված ենք այդպիսին լինել:

Օրվա և օրվա թանկ հեղինակություններով, սպասարկումով բարեկեամբ

3) We do not prepare for war by quarreling within, and we hope that Russia, the USA, France or other “aliens” will save us from defeat.

Why are we subjected to the third historical demise of the kingdom of Hayk’s sons.

VOMA is a venue which guides us to the spirit of fight by uniting and makes us Hayk’s sons again.

In Hankavan, on September 17-26.

Get ready, wake up and get united.

Watch

Home

Live

Music

Shows

Saved Videos

Following

Search videos

ՈՒՄ/VOMA-ՈՐԵ ՄԱՅՐԱՍԿԱՆՆԵՐԻ ՔԱՂԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՎԱՆ

Follow

September 17 at 5:15 AM · 0

Վախճան:

Գյակի որոջիների թագավորության տապալման 3 պատմական հանգամանք ինչին մենց նորից իպատակվում ենց:

ՈՒՄ այն վարն է, որոնեղ մենց կրկին դառնում ենց Գյակի որոջիներ՝ իամախոմված և մարտական:

Մեսկոմների 17-26, Գանքավան:

Դղատրաստվենց, ապակինենց ինյներո մեղ և վիվորվենց:

www.voma.center/camp

VOMA Մասնաճյուղեր www.voma.center/branches

Անպայման աջակցեք

Զարուային փոխանցումներ՝ www.voma.am

PayPal՝ <https://www.paypal.com/donate?>

See Less

Most Relevant

Gevorg Zohrabyan

Hargeli VOMA Facebook um donation

baceq!!! Harmara , heshta pox uxarkele...

Like Reply 3d 4

Write a comment...

Մենք ներսում իրար միս ենք ուտում , չենք պատրաստվում պատերազմի, մստահ ենք, որ Ռուսաստանը, ԱՄՆ -ն, Ֆրանսիան կամ «այլմոլորակալիները...

STATE OF NEW YORK)
)
)
COUNTY OF NEW YORK)

ss

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Lynda Green, Senior Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me

this 20 day of September, 2021.

JEFFREY AARON CURETON
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01CU6169789
Qualified in New York County
My Commission Expires 09-23-2023

Don't have Telegram yet? Try it now!

VOMA [VOMA]

[VOMA](#)

Our recent post about successful training sessions at the VOMA branch in the city of Sisian has become popular and not just with Armenians.

Cis-Caspian Turks are once again alarmed by our activities. Read their story and see for yourselves.

They ask themselves: “Is Armenia really surrounded by enemies?”

We respond: Yes, Armenia is surrounded by 2 hostile entities that call themselves “states”. One of them, euphoric from a fake “victory” and yet to appreciate the entire bitterness of it, openly lays claims to the remaining part of Armenia, naturally without its original residents.

They ask themselves:

“Armenia has run out of men. Do they want to send children with arms in hands to the border?”

We respond: Despite “neighbors” like you, Armenia exists only thanks to the Fatherland’s courageous sons who have always fought for Armenia’s freedom and security. You must resign yourselves to the fact that you will never be able to defeat Armenians, Armenia.

Our children have been studying the art of war willingly. They have come to understand despite their young age that they will only be able to secure their families’ and their Motherland’s safety by relying on themselves and their weapons. Because you, Osman and Cis-Caspian Turks, only understand the language of strength. History has taught us that.

One last thing, if you so much enjoy watching our activities.

Do not doubt for a moment that the war has ended. Politicians come and go and oil (and, therefore, money), too, has an innate quality of running out some day. And we are actively preparing for war. Both young and old. Our thoughts are not about taking revenge but about building a strong Armenia to fight which, you will find, isn’t worth it. And we are confidently moving towards that goal.

Continue to keep watch and observe. You are only giving us motivation.

Dear Armenians, we would like to address you and invite you to a VOMA military camp in Armenia on May 1-10.

More details at our site: www.voma.center

t.me/voma_center/517

4.0K views edited [Mar 23 at 19:04](#)

don't have Telegram yet? Try it now!

[VOMA](#)

🔥 Наш недавний пост об успешных занятиях в филиале VOMA в городе Сисиан набрал популярность не только среди армян.

Прикаспийские турки вновь обеспокоены нашей деятельностью. Прочитайте их сообщение и сами в этом убедитесь.

Они задаются вопросом:
«Разве Армении окружают враги?»

Отвечаем: Да, Армении окружают 2 враждебно настроенных образования, именуемые себя «государством». Одно из них вовсе находясь в эйфории от фейковой «победы» и ещё не осознавшее всю горечь этого, открыто претендует на оставшуюся часть Армении, естественно без её коренных жителей.

Они задаются вопросом:
«В Армении закончились мужчины, что на границу хотят бросить детей с оружием в руках?»

Отвечаем: Армения, несмотря на таких «соседей» как вы, существует только благодаря храбрым сынам своего Отечества. Которые всегда боролись за свободу и безопасность Армении. Вы должны смириться с тем, что армян, Армении вам никогда не победить.

А наши дети обучаются военному делу по своему желанию. Они уже в свои молодые годы поняли, что обеспечить безопасность своей семьи и Родины могут только положившись на себя и на свое оружие. Ибо вы, османские и прикаспийские турки, понимаете только язык силы. Этому нас научила история.

И напоследок, раз вы так любите следить за нашей деятельностью.

Не сомневайтесь даже на миг, что война закончилась. Политики уходят-приходят, нефти (а значит деньгам) тоже свойственно заканчиваться. И мы активно готовимся к войне. Начиная от мала до велика. У нас в мыслях не реванш, а желание построить сильную Армению, с которой вам воевать - будет себе дороже. И мы уверенно идём к этой цели.

Следите, наблюдайте и дальше. Вы этим только мотивируете нас.

Дорогие армяне, обращаясь к вам, хотим пригласить вас на военно-тренировочные сборы VOMA с 1 по 10 мая в Армении.

Подобнее на нашем сайте: www.voma.center.t.me/voma_center/517

4.0K views edited [Mar 23 at 19:04](#)

STATE OF NEW YORK)
)
)
COUNTY OF NEW YORK)

ss

CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Lynda Green, Senior Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me

this 20 day of September, 2021.

JEFFREY AARON CURETON
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01CU6169789
Qualified in New York County
My Commission Expires 09-23-2023

Don't have Telegram yet? Try it now!

VOMA [VOMA]

[VOMA](#)

Turks have taken our organization and me to court. This only shows that they are afraid not of us but of the idea that we seek to implement.

They are afraid that we will become A NATION, AN ARMY, while ARMENIA WILL BECOME A FORTRESS. It is dangerous for them.

When we have made sure that both old people, women, young people and children will have the skills to make war and are armed to the max, we will be able to wear them down with acts of sabotage to the point where, one day, the Baku khanate will disintegrate into 10 small khanates!

[weblinks]

t.me/voma_center/213

4.3K views edited [Dec 19, 2020 at 04:28](#)

Context

Embed

View In Channel

```
<script async  
src="https://telegram.or  
g/js/telegram-widget.js?"
```

Copy

Don't have Telegram yet? Try it now!

[VOM](#)

Турки подали в суд на меня и на нашу организацию. Это говорит лишь о том, что они боятся не нас, но идеи, которую мы хотим реализовать.

Они боятся того, что мы станем НАЦИЕЙ АРМИЕЙ, а АРМЕНИЯ КРЕПОСТЬЮ. Это для них опасно

Вот когда мы сделаем так, что и старики, и женщины, и молодые, и дети будут уметь воевать и будут по максимуму вооружены, то сможем замучить их диверсиями так что в один день бакинское ханство разделится на 10 мелких ханств!

<https://youtu.be/T25iMk0uc34>

[YouTube](#)

[Լրանք ոչ թե մեզանից են վախենում, այլ մեր գաղափարներից. Կոլա Վարդանյ](#)

[Турки подали в суд на меня и на нашу организацию. Это говорит лишь о том, что они боятся не нас, но идеи, которую мы хотим реализовать. Они боятся того, что м...](#)

t.me/voma_center/213

4.3K views edited Dec 19, 2020 at 04:28

Context

Embed

View In Channel

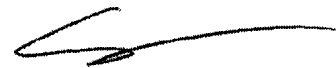
```
<script async  
src="https://telegram.or  
g/js/telegram-widget.js?"
```

Copy

STATE OF NEW YORK)
)
) ss
COUNTY OF NEW YORK)

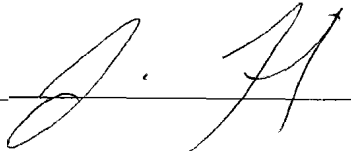
CERTIFICATION

This is to certify that the attached translation is, to the best of my knowledge and belief, a true and accurate translation from Russian into English of the attached document.

Ethan Ly, Managing Editor
Lionbridge

Sworn to and subscribed before me
this 21st day of SEPTEMBER, 20 21.

LAURA E MUSICH
NOTARY PUBLIC-STATE OF NEW YORK
No. 01MU6386791
Qualified in Queens County
My Commission Expires 01-28-2023

**WORK DONE IN
MAY**

Down

WORK DONE BY VOMA IN MAY AND PLANS FOR JUNE

Dear brothers and sisters,

In **April**, approximately **\$17,000** was remitted to us via the site and **500,000 rubles** wired to Sberbank, and about **\$30,000** in **May**. Receipts virtually doubled, something we are very happy about and we are driven to work.

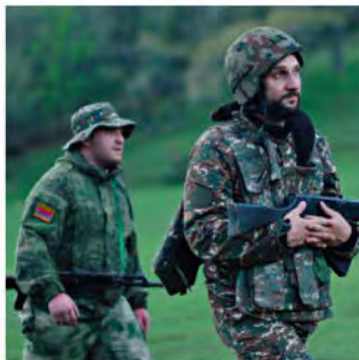
The bulk of work in May was performed due to the April and March remittances. The entire amount received in May will be spent on June programs.

TRAINING – CAMP

#ArmyNation

On May 1-10, in Bjni, we conducted a training camp where at all times we had at least 80 individuals in attendance but occasionally up to 200. Up to 30 army conscripts underwent training; future instructors from the village[s] of Khachik, Charentsavan, Gyumri, Goris, and also reservists, volunteers, and ordinary citizens from Armenia and the diaspora.

THE EXPENSES AMOUNTED TO APPROXIMATELY \$7,000

THE WORK OF THE VOMA MOUNTAIN RIFLE BATTALION

#ArmyNation

Immediately after the training camp, events occurred in Syunik and Vardenis and a decision was made to send a group of observers in order to evaluate the situation in the field and help the Armed Forces. Twelve personnel (artillery reconnaissance, snipers) spent almost 2 weeks in Ishkhanasar, virtually completely funded by the organization. Ten sleeping bags, binoculars, and other special equipment were handed over to militia members. The VOMA team did its work in close cooperation with the Armed Forces and received a commendation by the command.

THE EXPENSES AMOUNTED TO APPROXIMATELY \$2,000

ENGINEERING WORKS

#CountryFortress

Upon return of the group from Syunik, a 100-strong team of volunteers was gathered to build engineer installations. We conducted work in the villages of Verin Sher and Khoznavar. Three special equipment [units] were ordered but only one arrived and operated. Therefore, we have been building fire nests for militia members for these villages but the work has not been completed

yet. Trenches were dug out and positions need to be equipped and camouflaged.

All the work was performed in close interaction with local self-government authorities and at their initiative. THE EXPENSES AMOUNTED TO APPROXIMATELY \$1,300.

VOMA BRANCHES

**#AzgBanak &
#ErkirAmrots**

Branches opened in

- Khachik
- Charentsavan
- Goris
- Gyumri
- Ehegnadzor

Branches are already operational in

- Sisian
- Kapan
- Gavar
- Vedi
- Yerevan (POGA, Davtashen)

THE EXPENSES AMOUNTED TO APPROXIMATELY \$2,000 (material and logistics supplies)

MATERIAL AND LOGISTICS SUPPLIES

Vehicle repairs (major wear and tear after driving in the mountains), fuel for vehicle movement. **\$1,000.**

Orders were placed for training boxes (10 sets) for engineer training. **\$5,000.**

Thirty automatic electric guns for plastic-pellet shooting with sets of magazines and batteries were purchased. **\$6,000. THE EXPENSES AMOUNTED TO APPROXIMATELY \$12,000.**

TRAINING – ARTILLERY COURSE

#ArmyNation

In late April, an artillery course was completed where 20 persons recalled forgotten skills and learned new ones. **THEIR TRAINING COST ABOUT \$2,000.**

PLANS FOR JUNE

VOMA TRAINING – COURSES IN

YEREVAN

#ArmyNation

In late May, courses commenced in Yerevan. 150 persons signed up. We had to increase the number of instructors to ensure quality training. We will also need to increase the amount of training equipment. **So far paying salaries to instructors and the SMM team and training facility costs have amounted to \$3,000 a month.**

VOMA BRANCHES

#ArmyNation #CountryFortress

We are actively planning work with the branches. Financial support, workshops for instructors and other measures to advance and popularize VOMA work in the regions. Also: involving VOMA teams in the regions in engineering works.

POPULARIZATION

#ArmyNation & #CountryFortress

We are currently working on a series of broadcasts to popularize a healthy way of life, healthy patriotism without radicalism. A script has been written and future work determined.

TRAINING –VOMA MEDICAL COURSES IN YEREVAN

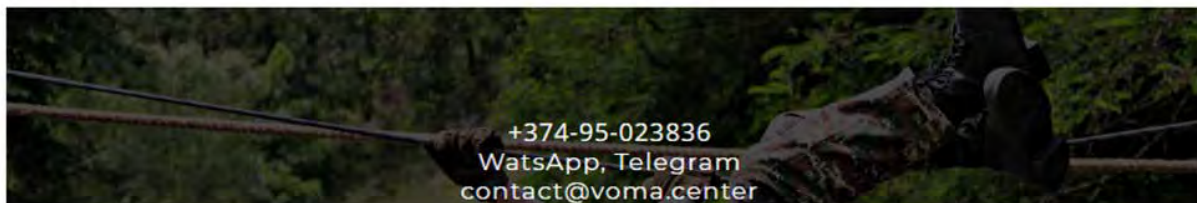
#ArmyNation

There is a plan to conduct a medical training course for the residents of the village of Khachik, a group of 6 to 15 individuals, on July 21-30.

ENGINEERING WORKS

#ArmyNation #CountryFortress

As requested by local self-government bodies, engineering works will be performed in the village of Khachik and the city of Goris. An introductory camp is taking place at this time.

+374-95-023836
WhatsApp, Telegram
contact@voma.center

VoMA

special training center

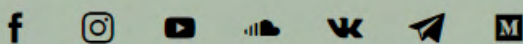

ПОДДЕРЖАТЬ
НАС

ПРОДЕЛАННАЯ РАБОТА В МАЕ

ВНИЗ

ПРОДЕЛАННАЯ РАБОТА VOMA В МАЕ МЕСЯЦЕ И ПЛАНЫ НА ИЮНЬ.

Дорогие братья и сестры в **апреле** нам было перечислено примерно **17000\$** на сайт и **500 тысяч рублей** на сбербанк, в **мае** около **30000\$**. Практически в два раза нам увеличились поступления, чему мы рады и мотивированы на работу.

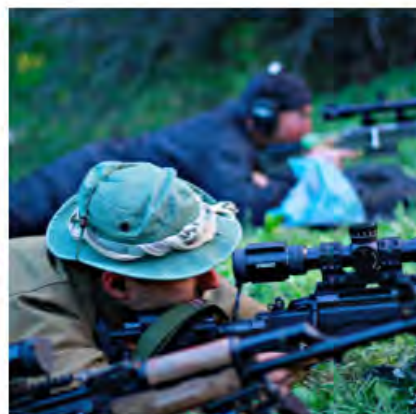
Основная часть работы в мае была сделана за счет апрельских и мартовских перечислений. А сумма полученная в мае вся будет потраченная на июньские программы.

Обучение-Сборы

#ArmyNation

С 1 по 10 мая в Бджни мы провели учебные сборы. На которых постоянно находились 80 человек, но в разные дни численность доходила до 200 человек. Обучение прошли до 30 призывников, будущие инструктора из села Хачик, Чаренцаван, Гюмри, Горис, а также резервисты, добровольцы и обычные граждане Армении и Диаспоры.

РАСХОДЫ СОСТАВИЛИ ПРИМЕРНО 7000\$

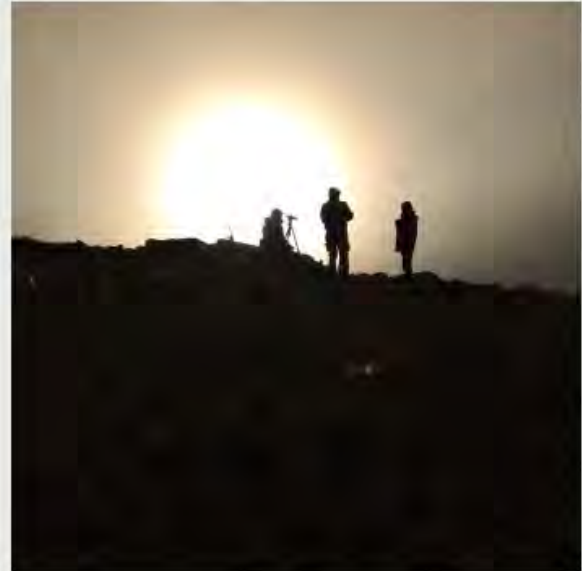

РАБОТА- ГОРНОСТРЕЛКОВОГО БАТАЛЬОНА VOMA

#ArmyNation

Сразу после сборов произошли события в Сюнике и Варденисе и было принято решение отправить группу наблюдателей, чтобы на местах оценивать ситуацию и помогать армии. Почти 2 недели на Ишханасаре находились 12 человек (арт. разведка, снайпера), практически на полном обеспечении организации. Ополченцам были переданы 10 спальных мешков, бинокли и другие спец. средства. Команда VOMA отработала в плотном сотрудничестве с армией и была оценена со стороны командования.

**РАСХОДЫ СОСТАВИЛИ ПРИМЕРНО
2000\$**

ИНЖЕНЕРНЫЕ РАБОТЫ

#CountryFortress

После возвращения группы из Сюника, была собрана добровольческая команда из 100 человек для строительства инженерных сооружений. Мы провели работы с селам Верин Шен и Хознавар. Были заказаны 3 спец. техники, но приехала и отработала одна. Таким образом для этих сел мы создаем огневые

точки для ополченцев, но работы еще не завершены. Вырыты траншеи, предстоит оборудовать и замаскировать позиции.

Вся работа была сделана в плотном взаимодействии с Органами Местного Самоуправления и по их инициативе. РАСХОДЫ СОСТАВИЛИ ПРИМЕРНО 1300\$

ФИЛИАЛЫ VOMA

**#AzgBanak &
#ErkirAmrots**

Открылись филиалы в

- Хачике,
- Чаренцаване,
- Горисе,
- Гюмри,
- Ехегнадзоре.

Уже работают в

- Сисиане,
- Капане,
- Гаваре,
- Веди,
- Ереван (ПОГА, Давташен)

**РАСХОДЫ СОСТАВИЛИ
ПРИМЕРНО 2000\$ (на мат.
тех. оснащение)**

МАТЕРИАЛЬНО ТЕХНИЧЕСКОЕ ОСНАЩЕНИЕ

Ремонт транспорта (сильный износ после езды в горах), топливо на передвижение транспорта. **1000\$**

Заказали учебные ящики (10 комплектов) для инженерно саперной подготовки. **5000\$**

Закупили 30 автоматов для страйкбола с комплектом магазинов и батареей. **6000\$**

**РАСХОДЫ СОСТАВИЛИ ПРИМЕРНО
12000\$**

ОБУЧЕНИЕ-КУРСЫ АРТИЛЛЕРИСТОВ

#ArmyNation

В конце апреля закончились курсы артиллеристов, где 20 человек вспомнили забытые навыки и выучили новые.

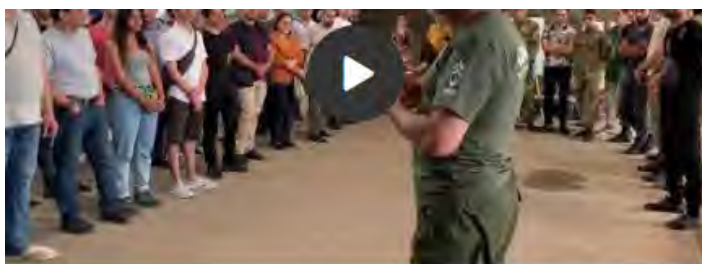
**ИХ ОБУЧЕНИЕ ОБОШЛОСЬ
ПРИМЕРНО В 2000\$.**

ПЛАНЫ НА ИЮНЬ

ОБУЧЕНИЕ-КУРСЫ

VOMA В ЕРЕВАНЕ

#ArmyNation

В конце мая начались курсы в Ереване, на которые записались 150 человек. Чтобы качественно обучать курсантов нам пришлось увеличить количество инструкторов. Также придется увеличить тренировочный инвентарь. Пока расходы на содержание зала, зарплаты инструкторам и команде SMM обходится в 3000\$ каждый месяц.

ФИЛИАЛЫ VOMA

#ArmyNation
#CountryFortress

Более активно планируем работу с филиалами. Финансовая поддержка, семинары для инструкторов и другие мероприятия по продвижению и популяризации работы VOMA в регионах. А также вовлечение команд VOMA в регионах в инженерные работы.

ПОПУЛЯРИЗАЦИ Я

#ArmyNation
&
#CountryFortress

В данный момент мы работаем над созданием серий передач для популяризации здорового образа жизни, здорового патриотизма без радикализма. Уже написан сценарий и определены предстоящие работы.

ОБУЧЕНИЕ- КУРСЫ VOMA ПО МЕДИЦИНЕ В ЕРЕВАНЕ

#ArmyNation

С 21-30 июня планируются курсы по медицинской подготовке для жителей села Хачик, от 6 до 15 человек.

ИНЖЕНЕРНЫЕ РАБОТЫ

#ArmyNation #CountryFortress

По заявкам органов местного самоуправления в селе Хачик и городе Горис будут проведены инженерные работы. сейчас проводятся ознакомительные сборы

